

**PS 43/18 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van
Noord-Brabant op 18 mei 2018**

Inhoudsopgave	
Inhoudsopgave	2
Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	4
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	7
Actualiteit	8
Bespreekstukken	20
14/18 Statenvoorstel Jaarstukken 2017	20
28/18 Statenvoorstel PIP N279 Veghel-Asten toepassen coördinatie­regeling Wet ruimtelijke ordening	79
Stemming	82
26/18 Ontwerpbesluit Notulen van de PS-vergadering 23 februari 2018	83
27/18 Ontwerpbesluit Notulen van de extra PS-vergadering 23 februari 2018	83
32/18 Ontwerpbesluit Lijst Ingekomen Stukken periode 8 maart 2018 tot en met 4 april 2018	83
14/18 Statenvoorstel Jaarstukken 2017	83
28/18 Statenvoorstel PIP N279 Veghel-Asten toepassen coördinatie­regeling Wet ruimtelijke ordening	86
Sluiting	87

Index gesproken personen

Arts, mw. W.M.A., 86
Bahar, drs. H., 22, 25, 27, 28, 29, 46, 47, 56, 59, 66, 67, 83, 84, 85, 86
Berg, H.F. van den, 61, 62, 79, 82, 87
Bollen, G.W., 17, 18
Boon, M.C.H., 11, 14, 17, 20
Braspenning, A.L.J., 10, 12, 15, 16
Brunklaus, mw. drs. P.M., 8, 10, 28, 37, 38, 51, 62, 63, 69, 82
Deneer, dhr. J.A., 7
Deryckere, M.N.R.C., 63
Dingemans, mw. F.M., 32, 33, 49, 72, 83, 85, 86, 87
Everling, M.J., 17, 29, 30, 67, 77, 83, 84, 85
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van, 76, 77
Hattem, A.W.J.A. van, 34, 35, 36, 37, 60, 61, 72, 73
Heijman, J.H.W.F., 44, 84, 85, 86, 87
Heijmans, N.G.L., 27, 68, 74
Hoon, mw. A.J.M. de, 81, 82
Kammen, mw. drs. P. van der, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 48, 49, 52, 53, 64, 65, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 83, 84, 85
Koevoets, H.J.P.E., 20, 21, 22, 23, 24, 25, 53, 54, 66, 68, 69, 83, 84, 85
Kutlu, S., 80
Maas, B.L.M., 87
Meijer, A.A., 28, 32
Oosterveer, ing. H., 81, 87
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M., 79, 80, 81, 86
Overveld, W.A.A.M. van, 41, 74, 84, 85, 86
Roijackers, mw. H.I., 18, 19, 67
Sloot, mw. M.A.B. van der, 29
Smeets, drs. M.E.J., 21, 22, 29, 38, 39, 47, 50, 72, 73, 74, 78, 80, 81, 84, 85, 86, 87
Smeulders, S.J.A.H., 34, 35, 36, 37, 84, 85, 86
Steenbakkers, S.P.M.F., 69, 70
Voorzitter, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87
Vreugdenhil, ing. H.J., 12, 15, 43, 84, 85, 86, 87
Wel, ir. M.C. van der, 18, 23, 24, 42, 43, 49, 50, 55, 58, 74, 75, 84, 85, 86, 87
Wijnen-Heijs, mw. M.E.W.T. van, 8
Willems-Kardol, mw. J.C., 65

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

J. Deneer, loco-griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bahar, drs. H.	CDA	Helmond
Bakker, W.J.	PVV	Waalwijk
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bollen G.W.	VVD	Sint Anthonis
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Brakel, mw. C.E.P. van	CDA	Veldhoven
Braspenning, A.L.J.	CDA	Strijbeek
Brunklauw, mw. drs. P.M.	GroenLinks	Raamsdonk
Burger Dirven, drs. K.A.J.M.	VVD	's-Hertogenbosch
Claessens-Vloedgraven, mw. W.	SP	Roosendaal
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Tilburg
Dingemans, mw. F.M.	D66	Moergestel
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Everling, M.J.	SP	Uden
Griensven, D. van	PvdA	Berkel-Enschot
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van	VVD	Tilburg
Hageman, ir. J.J.C.	D66	Veldhoven
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	's-Hertogenbosch
Heijman, J.H.W.F.	Lokaal Brabant	Tilburg
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Jonge, R.A. de	SP	Halsteren
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Klitsie, mw. drs. C.G.M.	D66	Tilburg
Koevoets, H.J.P.E.	VVD	Etten-Leur
Kort, M.V. de	PvdA	Vught
Kouthoofd, T.P.D.	VVD	Eindhoven
Kuijken MSc, R.C.P.	CDA	Bergeijk
Kutlu, S.	D66	Eindhoven
Maas, B.L.M.	PvdA	Netersel
Meel, J. van	SP	Breda
Meeuwis-van Langen, H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Waalwijk
Oosterveer, dr. ing. H.	50PLUS	Waalre
Ofters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Overveld, W.A.A.M. van	50PLUS	Oudenbosch
Panhuizen, A.V.	VVD	Tilburg
Portheine, P.	VVD	Riethoven

Roijackers, mw. H.I.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Roks, L.A.G.	PVV	Etten-Leur
Schüller, mw. drs. I.J.W.	VVD	Woudrichem
Sloot, mw. M.A.B. van der	CDA	's-Hertogenbosch
Smeets, drs. M.E.J.	GroenLinks	Oosterhout
Smeulders, S.J.A.H.	PvdA	Helmond
Spapens, M.	SP	Breda
Staak, W.R. van der	SP	Sint-Oedenrode
Steenbakkers, S.P.M.F.	CDA	's-Hertogenbosch
Surminski, mw. M.J.G.P.	PvdD	Hoogerheide
Uijlenhoet, A.	GroenLinks	Rosmalen
Vreugdenhil, ing. H.J.	ChristenUnie-SGP	Nieuwendijk
Vugt, drs. R.J. van	CDA	Andel
Wel, ir. M.C. van der	PvdD	Rijsbergen
Willems-Kardol, mw. J.C.	PVV	Helmond

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 18 mei 2018

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

II. Actualiteit

III. Bespreekstukken

14/18 Statenvoorstel Jaarstukken 2017

28/18 Statenvoorstel PIP N279 Veghel-Asten toepassen coördinatie-regeling Wet ruimtelijke ordening

IV. Stemming Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

15/18 Ontwerpbesluit Notulen van de PS-vergadering 23 februari 2018

27/18 Ontwerpbesluit Notulen van de extra PS-vergadering 23 februari 2018

32/18 Ontwerpbesluit Lijst Ingekomen Stukken periode 8 maart 2018 tot en met 4 april 2018

14/18 Statenvoorstel Jaarstukken 2017

28/18 Statenvoorstel PIP N279 Veghel-Asten toepassen coördinatie-regeling Wet ruimtelijke ordening

V. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 18 mei 2018

Voorzitter: prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning.

Loco-griffier: J. Deneer.

Volgens de presentielijst zijn 54 leden aanwezig, te weten:

Altundal, mw. Arts, Bahar, Bakker, Van den Berg, Bollen, Boon, mw. Van Brakel, Braspenning, mw. Brunklaus, Burger Dirven, mw. Claessens-Vloedgraven, Deryckere, mw. Dingemans, mw. Dirken, Everling, Van Griensven, Van Gruijthuijsen, De Jonge, Hageman, Van Hattem, Heijman, Heijmans, mw. De Hoon, mw. Van der Kammen, Koevoets, De Kort, Kouthoofd, Kuijken, Kutlu, Maas, Van Meel, mw. Meeuwis-van Langen, Meijer, Oosterveer, mw. Otters-Bruijnen, Van Overveld, Panhuizen, Portheine, mw. Roijackers, Roks, mw. Schüller, mw. Van der Sloot, Smeets, Smeulders, Spapens, Van der Staak, Steenbakkers mw. Surminski, Uijlenhoet, Vreugdenhil, Van Vugt, Van der Wel, mw. Willems-Kardol.

Afwezig: mw. Klitsie

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 13.30 uur

De **voorzitter**: Geachte collegae, ik wil de vergadering openen met het gebruikelijke moment van stilte. Ik wil u daarbij verzoeken te gaan staan.

(Er wordt een moment stilte in acht genomen.)

De **voorzitter**: Gaat u zitten. Dank u wel. Ik wil de griffier verzoeken ons mededeling te doen van binnengekomen berichten van verhindering. De griffier.

De **loco-griffier**: **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.** Mevrouw Tineke Klitsie heeft een bericht van verhindering laten toekomen.

De **voorzitter**: Geen aanvullingen daarvan uit de zaal. Mevrouw Klitsie heeft mij ook bericht dat ze inderdaad vanwege allerlei onderzoeken vandaag er niet kan zijn. Ik stel voor dat we een kaartje rond laten gaan en een bosje bloemen sturen. Dat kan zij wel gebruiken, ook nog als dank voor de voortreffelijke wijze waarop zij, toen ik er even niet kon zijn, mij vervangen heeft. En dat geldt overigens ook voor de nestor, de heer Heijmans, die een nieuw puntensysteem heeft ingevoerd, heb ik gezien op de iPad. Ik zal kijken of ik dat kan evenaren. Maar Tineke verdient onze steun en we zullen dat even extra laten merken.

Dan wil ik alle aanwezigen van harte welkom heten, in het bijzonder de bezoekers op de publieke tribune. Dank voor de belangstelling en degenen die onze vergadering via het internet volgen. Vandaag zijn er gasten van D66, ontvangen door de heer Vandewall. En er zijn ook gasten van de Contactcirkel Weduwen en weduwnaars Tilburg, ontvangen door het Statenlid Ton Braspenning. Fijn dat u belangstelling toont voor ons werk.

Ik wil ook nog zeggen dat Roy de Jonge terug is in ons midden, die een tijd lang ook zijn werk hier heeft moeten laten liggen. Hij is uitstekend vervangend door mevrouw Van Wijnen-Heijs, Mariëlla. Roy, wij zijn

enorm blij dat je terug bent en dat het weer goed met je gaat. En Mariëlla, aan jou willen wij dankjewel zeggen voor de tijd dat jij Roy hebt willen vervangen. Ze zeggen dan wel eens: het waren drie geweldige dagen. Het was iets meer. En ik heb als dank namens ons allen een bloemetjes voor je.

Applaus

Mevrouw **Van Wijnen-Heijs** : Allemaal kei-bedankt, jongens.

De **voorzitter**: Ik zal het voor de notulen even herhalen: 'allemaal kei-bedankt, jongens' zei ze, geloof ik. Maar de meisjes zullen ook wel bedoeld zijn. Ja.

Goed. Dan gaan wij met de vergadering beginnen. U had het natuurlijk al gemerkt, er is iets veranderd in de zaal. Niet alleen Roy is terug, maar er staan ook vlaggen conform uitvoering. Laat, heb ik begrepen. Want ik had het gemist, want ik moest naar bed van mijn collegae, die avond. Die zijn daar mooi in de zaal geplaatst op een plek die verantwoord lijkt en mooi zichtbaar. Die vlaggen vergezellen ons bij de agenda die ik nu vandaag aan de orde stel. Er is een aantal mondelinge vragen voor het vragenhalfuurtje ingediend. Dat is een vraag inzake Doel en drie vragen over ammoniak. De procedurevergadering heeft daarover gesproken en besloten die toe te laten. Met het voorstel dat advies over te nemen. Dat wordt overgenomen. Ik kan dat zo te zien aan het ja-geknik aannemen. Dan gaan we die vragen zo als eerste behandelen. Daarna zoals gebruikelijk de jaarstukken. En aan het einde van de vergadering is er nog als tweede besprekspunt de coördinatieregeling PIP N279, waarvan ook in de procedurevergadering helder is aangegeven dat dat gaat over de techniek over die coördinatieregeling en niet over de inhoud van het voorstel. Het proces en het voorstel tot coördinatie. Dat betekent ook dat we eventuele amendementen en moties op dat punt heel kritisch moeten bekijken op de mate waarin ze in de orde zijn. En als u daaraan twijfelt, de griffier is bereid om uiteraard daar in kundig advies te voorzien. Kunnen we instemmen met deze agenda? Dat lijkt het geval.

Actualiteit

De **voorzitter**: Dan beginnen we met het vragenhalfuur. De eerste vragen zijn ingediend over de kerncentrale Doel, althans de berichtgeving daarover. Mevrouw Brunklaus van GroenLinks heeft het woord en daarna zal namens het college gedeputeerde Van den Hout die vragen beantwoorden. Het woord is aan mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Dank u wel, voorzitter. In een bericht aan Provinciale Staten op 3 mei jl. laat de commissaris van de Koning weten dat hij naar aanleiding van de berichtgeving over de kerncentrale Doel actieve informatie heeft ingewonnen over de situatie. Het betrof een lek in het primaire koelsysteem van de reactor. Voor de reparatie daarvan werd de reactor stilgelegd. De commissaris stelt tevens dat hij teleurgesteld is over de niet-actieve communicatiehouding vanuit het Federaal Agentschap Nucleaire Controle, het FANC, in België en de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming, de NAVS richting Noord-Brabant. En de Veiligheidsregio Midden-Brabant. Met andere woorden: ze hadden niet op de tijd de informatie om goed te kunnen optreden. De CdK zou met deze instanties in overleg treden om de communicatie ten spoedigste te verbeteren, aldus het bericht van de commissaris aan Provinciale Staten. Uit het bericht blijkt dat Noord-Brabant, en in dit geval de commissaris, zelf achter de informatie aan moest gaan om de situatie helder te krijgen. Deze keer was er sprake van een incident op schaal 0 van de INES-schalen. De INES-schalen heb ik als bijlage bij mijn vragen gestuurd. Bij de kerncentrale in Tihange was het een tijdje geleden een incident op schaal 1. **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.** En zo zijn er veel meer incidenten geweest de afgelopen tijd.

In West-Brabant maken mensen zich ernstig zorgen over hun veiligheid en roepen gemeentebesturen – gemeentebestuur Bergen op Zoom, gemeentebestuur Roosendaal en de burgemeesters van die plaatsen – het Rijk op om adequaat op te treden.

GroenLinks heeft nu de volgende vragen aan het college naar aanleiding van deze recente ontwikkelingen. De eerste vraag is: betekent deze slechte of liever gezegd non-communicatie door het FANV niet dat de veiligheidsregio eigenlijk niet kan optreden in het geval dat dat nodig is? En kunnen de burgers van Brabant, met name in de West-Brabantse grensstreek, erop rekenen dat in het geval van een ongeval de veiligheidsregio onmiddellijk zal kunnen optreden?

De tweede vraag is: zo niet, hoe lang is het college, de provincie, bereid om deze situatie te blijven accepteren? Kan de provincie instaan voor de bescherming van de burgers?

De derde vraag is: is er al contact geweest tussen de commissaris en de nieuwe directeur-generaal van het FANC, de heer Hardeman, die op 2 mei werd aangesteld, of benoemd moet ik zeggen?

Is er al contact geweest met de Vlaamse overheid over de slechte communicatie vanuit het FANC? Dat is de vierde vraag.

De vijfde vraag is: is er overleg geweest tussen de provincie en het Rijk over het feit dat er niet actief wordt geïnformeerd over het FANC?

En de zesde en laatste vraag is: zijn er andere mogelijkheden voor de provincie om actief geïnformeerd te worden over incidenten bij de kerncentrale Doel? Dat zijn de vragen van GroenLinks.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Brunklaus voor haar vragen en geef het woord aan collega Van den Hout, die namens het college de vragen zal beantwoorden. Aan hem het woord.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Een zestal vragen, die niet allemaal over de rol van de provincie gaan. Maar omdat we volkomen begrijpen waarom u de vragen stelt en de zorg achter de vragen herkennen en delen, en zien dat dat in ieder geval bij onze burgers het geval is, toch een poging om zoveel mogelijk antwoorden te geven.

De eerste vraag is of het betekent dat de slechte communicatie van het FANC de veiligheidsregio in de problemen heeft gebracht. Het proces is niet goed gelopen, die communicatie. Dat is duidelijk. Daar heeft de commissaris op gereageerd. De veiligheidsregio in Nederland, het Rijk en de ANVS kunnen optreden als dat nodig is. Dat is even niet goed gegaan, die communicatie. Maar dat is communicatie tussen een Belgische federale rijksdienst en een Nederlandse rijksdienst. En de provincie heeft geen rol daarin te spelen. Dus ik kan u vertellen dat het niet goed is gegaan, dat ze daar gesprekken over zullen voeren, maar als provincie hebben wij daar geen rol in. Kunnen wij dan toch nog instaan voor de bescherming van onze burgers? Het is niet aan de provincie om in te staan voor bescherming van onze burgers. Daartoe hebben wij de middelen niet. Daartoe hebben wij het gezag ook niet. Wij zijn een bestuursorgaan. Op het moment dat er iets van een crisis zou zijn, dan is de veiligheidsregio in the lead. Daar zitten de mensen die weten hoe ze moeten omgaan met het beschermen van onze Brabantse burgers, niet de provincie.

Is er contact geweest tussen de CdK en de nieuwe directeur-generaal van het FANC? Nee. Nogmaals, er is geen relatie tussen een Belgische federale rijksdienst en onze provincie. Wat wel in werking is gezet, is een overleg op korte termijn tussen de voorzitters van de veiligheidsregio's die het meest betrokken zijn en de staatssecretaris van IenW, precies over de afstemming van de communicatie tussen FANC, ANVS en vervolgens de veiligheidsregio. Dus het wordt geadresseerd, alleen het wordt geadresseerd door de juiste mensen. In dit geval de veiligheidsregio, de staatssecretaris en de rijksdiensten. De commissarissen van Brabant en Zeeland trekken wel gezamenlijk op, zoals ze al eerder gedaan hebben bij zorgen over Doel. Trekken gezamenlijk op om te kijken welke signalen nou het meest effectief zijn om het FANC zover te krijgen haar communicatierol goed op het netvlies te krijgen.

Is er dan andere communicatie geweest tussen Brabant en België hierover? Jazeker. De commissaris heeft als rijksorgaan contact gezocht met zijn collega, de gouverneur in Antwerpen. De informatie die snel bij ons terechtkomt, is een persverklaring als er iets aan de hand is in Doel. Een persverklaring van de exploitant. Daar staat veel in, maar lang niet alles en onvoldoende om een eventueel incident ook te kunnen duiden. Die duidingsinformatie komt wel heel snel terecht bij de gouverneur van Antwerpen. We hebben nu afgesproken dat die ook zo snel mogelijk in Brabant terechtkomt, zodat ook wij geduide informatie hebben, die we kunnen communiceren naar onze burgers. Maar nogmaals, daarmee nemen we geen verantwoordelijkheid over, noch voor de informatievoorziening en al helemaal niet voor het bestrijden van een eventueel incident.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, laatste vragen. Is er overleg geweest tussen de provincie en het Rijk? Nee, maar wel met de veiligheidsregio en het Rijk. En daar gaat het vooral om. Andere mogelijkheden voor de provincie om actief te worden geïnformeerd. We worden geïnformeerd. Piketmedewerker is 24/7 bereikbaar voor de verklaringen, persverklaringen dan met name van de exploitant. En straks dus ook de geduide informatie via de loop van de gouverneur. Zowel de commissaris als ik als de gedeputeerde Milieu wordt van alle incidenten onmiddellijk op de hoogte gehouden. Dat is in het verleden vaker gebeurd. Dat gaat goed, zo gauw wij de informatie uit België krijgen. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde. Ik geef indien behoefte mevrouw Brunklaus gelegenheid om vervolgvragen te stellen. En dat wil zij doen. Aan haar het woord.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Hartelijk dank voor het beantwoorden van een aantal van de vragen. Ik begrijp natuurlijk heel goed, en vervolgens begrijpt iedereen het hier, en ook de Brabantse gemeentes, dat de provincie niet eindverantwoordelijk is. Hè, want dat is inderdaad het Rijk. Maar wij zitten er wel mooi tussen. En ik denk dat vanuit die hoedanigheid je toch als college van deze provincie actie gaat ondernemen als dat soort dingen aan de hand is, als je deze berichtgeving krijgt. En u heeft daar ook wel antwoord op gegeven, want u bent ook die rol getreden. Ik ben blij dat ook gedeputeerde Van den Hout zelf daar een actieve rol in speelt. Goed dat we optrekken met de provincie Zeeland, want dat is natuurlijk vanzelfsprekend.

Ik had nog een vraag, want u heeft het over Antwerpen. Ik neem aan dat u niet doelt op de stad Antwerpen, maar op de provincie Antwerpen. Oké, dan is dat ook helder.

In de berichtgeving van de commissaris, zijn berichtgeving als rijksheer om ons te informeren, stond dat hij spoedig actie zou ondernemen om die communicatie beter te krijgen. Ik hoor in uw antwoorden op welke manieren dat is gedaan. Dus voor mij is dat op dit moment even voldoende. Hartelijk dank voor de beantwoording.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Brunklaus. Geen nieuwe vragen. Ik kijk of er nog andere leden gelegenheid willen hebben om aanvullende vragen te stellen. Ik inventariseer dat even. Ik zie één lid, de heer Braspenning, die het woord vraagt. Aan hem het woord. U heeft één minuut.

De heer **Braspenning** (CDA): Die zal ik niet helemaal gebruiken, voorzitter. Ja voorzitter, u heeft het als gedeputeerde over de formele rol van de provincie en dat we verantwoordelijkheid niet altijd naar ons toe moeten halen. Langs de andere kant kan ik me voorstellen dat het past voor een provincie als middenbestuur op een gegeven moment juist wel, waar er sprake is van maatschappelijke onrust en dat kun je hier niet ontkennen, die rol naar je toe te trekken en te kijken of je op een gegeven moment als een

soort primus inter pares toch partijen bij elkaar kunt brengen om uiteindelijk – en dat is het doel van iedereen – te zorgen dat er een helder communicatieproces is.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Braspenning. Ik kijk of de gedeputeerde behoefte heeft om hier weer op te reageren, kort. Ja, gaat uw gang.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, heel kort, voorzitter. Ik denk dat het precies juist is, zoals de heer Braspenning zegt, welke rol wij hebben. Niet bij bestrijden van het incident, maar op het moment dat zich maatschappelijke onrust voordoet, of dat nou komt door een serieus incident of door miscommunicatie, op dat moment, als Brabantse burgers zich ongerust maken, dan hebben wij een rol als middenbestuur te spelen. Ik denk dat we die ook hebben opgepakt door in contact te treden met de veiligheidsregio en met onze Belgische collega's, om ervoor te zorgen dat er afspraken gemaakt worden over het verbeteren van de communicatie. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde. Daarmee is deze vraag, een van de vier, aan de orde geweest. Dan zijn er nu drie vragen over hetzelfde onderwerp. De procedurevergadering heeft dringend geadviseerd om die in één blokje aan de orde te stellen. En heeft ook de opmerkingen gemaakt, en namens hen doe ik u dat voorstel, dat we dus de drie vragen laten stellen, dan de gedeputeerde antwoord laten geven, dan aanvullende vragen en dan eventueel nog een termijn van belangstellenden van andere fracties, die die vraag niet hebben gesteld. In die eerste aanzet tot het debat, dus de drie vragenstellers die hun vraag toelichten en het antwoord door de gedeputeerde, géén interrupties om eerst de vragen helder op tafel te kunnen leggen, het antwoord af te wachten en dan eventueel in het vervolg daarvan interrupties wel toe te staan. Dat is het voorstel. Ik stel dat we conform die lijn gaan handelen. Dan is nu als eerste het woord aan de heer Boon van de fractie van de PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Op 16 mei presenteerden wetenschappers van V-focus het rapport 'Ammoniak in Nederland - een noordoostelijke spelbreker'. Uit dit rapport blijkt dat het belangrijkste agrarische meetstation, meetstation Vredepeel, op het terrein van de Wageningen UR plant research van het Meetnet Landelijke Luchtkwaliteit wordt vervuild door een directe lokale bron, namelijk een pluimveehouderij. Dit meetpunt staat namelijk op 150 meter afstand van de pluimveehouderij in plaats van de 300 tot 500 meter die volgens het RIVM en het ECN nodig is voor het verkrijgen van representatieve metingen. Publicaties over de ammoniakmetingen op Vredepeel maken geen melding van deze pluimveehouderij. Sterker nog, rapportages worden aangepast, zodat deze bron buiten beeld blijft. Uit de toetsing van de wetenschappers van V-focus blijkt dat de verantwoordelijke autoriteiten bekend zijn met het feit dat het meetstation te dicht bij de lokale ammoniakbron is geplaatst. Hieruit mag worden geconcludeerd dat er bewust is gekozen voor het 'opplussen' van de landelijke hoeveelheid ammoniak toegeschreven aan de landbouw. En daar hebben wij de volgende vragen over.

Klopt het dat het meetstation op 150 meter afstand staat terwijl volgens het RIVM en het ECN 300 tot 500 meter afstand nodig is voor het verkrijgen van representatieve metingen? Zo ja, is dit bekend bij GS?

Waarom is bij de rapportage van de luchtkwaliteit, gemeten in de Peel van 2008 tot en met 2015 van de provincie Noord-Brabant, het meetstation niet op de feitelijke locatie ingetekend, maar noordelijker?

Bij de rapportage van de luchtkwaliteit gemeten in de Peel van 2008 tot en met 2015 van de Provincie Noord-Brabant heeft de provincie bij twee tijdelijke meetstations wel onderzoek verricht naar storingen, zoals de nertsenfokkerij. Maar waarom is dit niet uitgevoerd bij het vaste meetstation? Is bij GS bekend dat de ammoniakcijfers hierdoor niet representatief zijn voor wetenschappelijk onderzoek?

En is de conclusie juist van de wetenschappers van V-focus dat er bewust is gekozen voor het opplussen van de landelijke hoeveelheid ammoniak dat wordt toegeschreven aan de landbouw?

Heeft GS kennis gehad van het opplussen van de landelijke hoeveelheid ammoniak dat wordt toegeschreven aan de landbouw?

En als laatste, welke gevolgen heeft dit rapport voor het lopende beleid van GS? Voorzitter. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Boon. Dan nu de heer Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP. Ook voor hem twee minuten.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Soms zijn er dingen waarvan je denkt van: dat kan niet waar zijn. Maar dan ga ik liever eerst zelf in het veld kijken of het ook daadwerkelijk zo is en ga ik niet alleen af op een aantal rapporten. Want op 8 maart 2016 zijn we nog uitgebreid door het college geïnformeerd over de meetresultaten van dit meetstation. We hebben daar een rapportage van gekregen. En in die rapportage staat netjes een kaartje waar het meetpunt is en in Google Earth wordt ook netjes op de plek ook aangegeven waar het daadwerkelijk is.

Voorzitter. Maar kijken we verder in het rapport naar de gedetailleerde kaart, die u daarin presenteert, dan zien we al dat u het meetpunt daarin opschuift. En als we kijken naar het derde plaatje, dat komt er dan nu aan, dan zien we dat in de concentratieroosberekening, die essentieel is voor de ammoniakbijdrage van de veehouderij aan de hele ammoniak in Nederland, waarop beleid gebaseerd wordt, dat die roos op een strategisch andere plek ingetekend wordt als waar die daadwerkelijk ook gemeten is. Voorzitter. En wij hebben ons de vraag gesteld, in het veld lopend, of dat wel een meting is waar wij ons beleid op kunnen afstemmen. We hebben met betrokkenen gesproken die aan hebben gegeven herhaaldelijk ook die informatie gegeven te hebben en daarvan de betrokken partij op de hoogte te hebben gesteld. En we hebben dan ook de volgende vragen.

Voorzitter. Wat is de reden dat in de analyse van de meting een ander meetpunt voor de concentratieroos wordt gehanteerd dan het werkelijke meetpunt waar de meting gedaan wordt?

Twee. Was u op de hoogte van het feit dat de ammoniakconcentratieberekening niet vanuit het feitelijke, maar vanuit het fictieve meetpunt is berekend?

Drie. Is het meetpunt Vredepeel gelegen op – en het is niet 150 m maar – 200 m als je het emissiepunt pakt van de kippenstal en op korte afstand minder dan 1 km van het grootste melkveebedrijf met honderden koeien wel een bruikbaar meetpunt om het ammoniakbeleid op af te stemmen?

En vier, de laatste vraag, voorzitter. Hoe kunnen wij er als Staten van uitgaan dat overige rapportages op het gebied van ammoniak wel correct zijn als er op dit belangrijke punt, op zo'n belangrijk meetpunt voor heel Nederland en ook voor Brabant, blijkbaar ongemerkt geschoven kan worden met het meetpunt, dat de uitkomsten heftig beïnvloedt? En we horen graag de reactie van de gedeputeerde op deze vier vragen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. Dan nu de heer Braspenning. Ja.

De heer **Braspenning** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Afgelopen week hebben ons via diverse media berichten bereikt over de 'vervuiling' in meetgegevens van meetstation Vredepeel met betrekking tot ammoniak. Die zou worden veroorzaakt doordat het station is gelegen op ongeveer 150 m van een groot pluimveebedrijf, terwijl richtlijnen van het RIVM zelf uitgaan van minimaal 300 m en bij voorkeur 500 m. De analyses van de onderzoekers van onder andere V-focus laten zien dat het pluimveebedrijf een grote invloed heeft en zorgt voor een vertekening van de metingen ammoniakconcentratie.

Ook de provincie Noord-Brabant heeft deze vervuilde, vertekende gegevens gebruikt bij de uitgangspunten van haar beleid. Hierom zou het CDA graag de volgende mondelinge vragen stellen aan het college.

Wat is de reactie van het college van Gedeputeerde Staten op het gegeven van de onderzoekers dat Brabantse ammoniakcijfers lijken te zijn 'opgeplust' door verkeerde gegevens?

Hoe komt het dat de locatie van meetstation Vredepeel in een rapport van de provincie is veranderd ten opzichte van de werkelijke locatie? Was u op de hoogte van deze situatie en wat vindt u daarvan?

Dan heeft het CDA in het verleden meerdere malen aandacht gevraagd voor het ter discussie stellen van de meetgegevens van ammoniak. Dit heeft zich onder andere gemanifesteerd in twee moties getiteld 'Meten is weten'. Bent u het met het CDA eens dat de gegevens over de ammoniakdepositie nu toch weer extra ter discussie komen te staan? Verwacht u niet, net zoals het CDA, dat zonder betere en meer meetpunten de discussie over de kwaliteit van de meetgegevens blijft terugkeren? Verwacht u dat het in twijfel trekken van de ammoniakgegevens uw beleid juridisch kan ondermijnen? Bent u het met het CDA eens dat de discussie over de betrouwbaarheid van het meten en modelleren van ammoniakdepositie afleidt van waar het echt over zou moeten gaan: hoe dringen we op een economisch maatschappelijk proportionele manier de ammoniakdepositie terug?

En als laatste, welke acties gaat u ondernemen om de betrouwbaarheid van de meetgegevens voor eens en voor altijd buiten discussie te plaatsen? Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Braspenning. De gedeputeerde heeft nu het woord voor de beantwoording.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Een deel van deze vragen gaat, net als bij het vorige rondje, niet over onze verantwoordelijkheid of over onze spulletjes, maar die van iemand anders, met name het RIVM. Daar waar u vraagt naar gegevens die van het RIVM moeten komen, zullen wij uw vragen doorsturen naar het RIVM en u verder natuurlijk op de hoogte houden van de beantwoording daarvan.

Voorzitter. Ik loop gewoon de partijen en de vragen maar langs. Van de PVV de vraag: klopt het dat het meetstation op 150 m afstand ligt? Ja, dat klopt wel, maar dat is het meetpunt van het RIVM en daar gaan wij niet over. RIVM is een rijksdienst en als die op een democratische manier gecontroleerd moet worden, dan gebeurt dat in de Tweede Kamer.

Waarom is bij de rapportage van de luchtkwaliteit, gemeten in de Peel, van 2008 tot 2015 het meetstation niet op de feitelijke locatie ingetekend? Dat is het wel. In het rapport van V-focus staat dat dat niet zo is, maar dat is een verkeerde bewering in het rapport uit 2016. En daar heeft u overigens in 2016 ook niet op gereageerd. Het meetstation staat precies op de goede plek ingetekend. Windrozen zijn geen geografische aanduidingen van waar iets staat. Windrozen worden gebruikt om elke keer als je meet dat uit dezelfde richting te doen, want dat heeft niets te maken met de locatie van het meetstation.

De derde vraag van de PVV. Bij diezelfde rapportage zijn twee tijdelijke meetstations wel bezocht en onderzocht op eventuele storingen, maar niet bij het vaste meetstation. Ja, nogmaals, die twee waren van ons en dat vaste meetstation van het RIVM en dus buiten onze jurisdictie.

Is – de vierde vraag – GS ermee bekend met dat de ammoniakcijfers hierdoor niet representatief zouden zijn voor wetenschappelijk onderzoek? Nee, ook het RIVM vindt dat niet. Maar die vraag zullen wij doorsturen naar het rijksinstituut en u krijgt daar antwoord op.

Is de conclusie van de wetenschapper van V-focus juist dat er bewust is gekozen voor het opplussen? Nou, zonder mee te gaan in het frame dat we het hier over wetenschappers hebben klinkt 'bewust opplussen' zo ongeveer als fraude. Daar kunnen wij echt niet in meegaan. Die beschuldiging werpen wij verre van ons. De vraag zelf zullen wij doorgeleiden naar het RIVM en u berichten als we daarvan antwoord hebben gehad.

Welke gevolgen heeft dit rapport uit 2016 voor het lopende beleid van GS? Geen enkele. Wij zien geen reden om niet gewoon te vertrouwen op de cijfers van het RIVM.

De vragen van de heer Vreugdenhil. Wat is de reden dat in de analyse van de metingen een ander meetpunt voor de concentratieroos wordt gehanteerd dan het werkelijke meetpunt? Ja, nogmaals, die twee hebben vooral niks met elkaar te maken.

Was u op de hoogte van het feit dat de ammoniakberekeningen niet vanuit een feitelijk, maar vanuit een fictief meetpunt zijn berekend? Nee. Met alle respect, fictieve meetpunten bestaan niet, hebben we niet, is geen sprake van.

Het meetpunt Vredepeel op 200 m van een emissiepunt en 1 km van een veebedrijf, is dat wel een representatief punt? Ik denk van wel, maar we zullen die vraag doorsturen naar het RIVM. Het gaat tenslotte om hun paal. Zij berekenen aan de hand van die gegevens wat de depositie van ammoniak is.

En ten slotte, althans voor de CU-vragen: hoe kunnen wij ervan uitgaan dat overige rapporten op het gebied van ammoniak wel correct zijn? Omdat we ervan uitgaan dat deze dat ook zijn.

De vragen van het CDA. U vraagt ons een reactie op het gegeven van de RIVM-onderzoekers dat Brabantse ammoniakcijfers lijken te zijn opgeplust. Dat is niet afkomstig van RIVM-onderzoekers, maar vanuit V-focus. En nogmaals, die beschuldiging werpen wij verre van ons, maar wij zullen de vraag doorgeleiden naar het RIVM.

De tweede vraag van het CDA: hoe komt het dat de locatie Vredepeel in het provinciale rapport anders is neergezet dan de werkelijke situatie? Nogmaals, ook daarvan is geen sprake. In ons rapport staat de locatie op de juiste plek ingetekend.

Het CDA heeft meer en eerder aandacht gevraagd voor deze problematiek. Zijn wij het met het CDA eens dat de gegevens over de ammoniakdepositie nu toch weer ter discussie staan? Ja, de facto stelt u het ter discussie, dus ja, dat herken ik, dat dat gebeurt.

Of wij verwachten dat er meer meetpunten ter discussie komen te staan. Nee, wat ons betreft staan er namelijk geen meetpunten ter discussie.

Kan dit ons beleid juridisch ondermijnen? Er zijn veel juridische risico's rond de PAS. Dit meetstation en de plek daarvan zijn daar geen onderdeel van. Er zijn veel andere risico's, maar deze niet.

Zijn wij het met het CDA eens dat de discussie over de betrouwbaarheid en het meten en modelleren van ammoniakdeposities afleidt van waar het echt over zou moeten gaan? Helemaal met u eens. Alstublieft niet meer doen.

Welke acties gaat u ondernemen om de betrouwbaarheid van de meetgegevens voor eens en voor altijd buiten discussie te plaatsen? Door u toch echt te vragen vertrouwen te hebben in wetenschappers die er serieus voor doorgeleerd hebben, die hun leven lang niks anders doen dan berekeningen uitvoeren over ammoniak en over wat niet dan ook. En te erkennen dat wij dat als politici en bestuurders niet kunnen verbeteren door met eigen ogen in de klei te gaan staan en betrokkenen te spreken. En te denken dat we daarmee de wetenschappers, die hier uitspraken over doen, zouden kunnen verbeteren. Als we dat nou eens gewoon allemaal met elkaar erkennen ...

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Van den Hout** (GS, SP): En het daar laten liggen waar het thuishoort, dan is er in de toekomst geen discussie meer. Althans niet dit soort discussie over interpretatie van meetgegevens.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde. Vervolg vragen door de initiële vragenstellers indien behoefte daaraan bestaat. De heer Boon. Ja. Gaat uw gang.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, mijn fractie heeft een aantal vragen. We zijn blij dat nu bekend is dat bij GS het meetstation op te dichte afstand stond. Maar wánneer is het bekend geworden bij GS? Dat zouden wij graag willen weten. En is desondanks, toen het bekend was bij GS, hierop beleid gebaseerd?

En welke consequenties gaat dit hebben voor de veehouders die maatregelen nemen of hebben genomen op deze foutieve informatie?

Verder wil ik nog een ander punt nemen. Ik vind het zeer schandalig dat u de wetenschappers van V-focus hier te kakken zet. U zou heel even iets kleiner moeten gedragen. U zou zich moeten schamen, want deze wetenschappers hebben hier een heel grove fout in uw beleid ontdekt. En ik zou een kleinere broek aantrekken en excuses mogen in de tweede termijn gemaakt worden. Tot zover.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.** Laat ik beginnen dat ik blij ben dat gewoon een groot aantal van deze vragen doorgestuurd wordt naar het RIVM, zodat we daarmee in gesprek kunnen gaan om daarmee nog nader de beantwoording te kunnen bediscussiëren en daar een aantal vervolgvragen te kunnen stellen. Maar ik wil toch één vervolgvraag aan de gedeputeerde stellen. Wanneer hij zegt dat de concentratioos ammoniak niks te maken heeft met de locatie op waar die wordt berekend, dan denk dat we echt een andere taal met elkaar spreken, terwijl zelf in het rapport staat dat de concentratioos berekend moet worden op de locatie waar ook daadwerkelijk gemeten wordt. En als die dan op een kaart op een andere wijze geprojecteerd wordt, ja, dan krijg je een heel andere berekening als daarin een aantal bedrijven niet vallen en dus puntmetingen wegvallen. En tegelijkertijd dat het in een groot graslandgebied is. En misschien moet je eens in zo'n gebied staan om dan ook te beseffen wat de context is van een meting en uiteindelijk ook de uitwerking ervan. Want dan zie je ook wat de interpretatie daarvan is en de doorwerking. En op basis van die meting worden ook de MAN-cijfers daarin daadwerkelijk geijkt.

Maar voorzitter, ik denk dat we over dit soort vragen die we daarin hebben eerder in gesprek kunnen gaan met het RIVM of een aantal andere partijen. Niet met het college. Al vind ik het jammer dat deze rapporten wel onder uw verantwoordelijkheid daarin gemaakt worden, naar ons toegestuurd worden. Dus wij zouden die discussie eigenlijk met het college zelf aan moeten kunnen gaan. U verifieert ze, u stuurt ze naar de Staten. En die discussie zouden we hier in de Staten moeten voeren.

Aan de andere kant besef ik ook dat we daarmee niet verder gaan komen, dus roep ik eigenlijk de collega-fracties op: laten we met elkaar kijken hoe we de vragen die we hebben rondom de ammoniakmetingen op een goede manier een plek kunnen geven, daar onze eigen onderzoeksinstrumenten voor in gaan zetten in de komende periode. En daarmee in ieder geval een aantal vragen die we met elkaar hebben, kunnen beantwoorden. En daarmee ook een stuk onduidelijkheid, die er terecht of onterecht in het veld is, ook daadwerkelijk daarmee weg kunnen nemen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. Braspenning nog.

De heer **Braspenning** (CDA): Ja, dank, voorzitter. Voorzitter. Antwoorden, ik was bang dat we ze op deze manier zouden krijgen. Dat is toch eigenlijk wel jammer om een aantal redenen. Maar de belangrijkste reden is wel dat wij die discussie eigenlijk niet opwerpen, maar wij zien gewoon dat de analyses van die onderzoekers wel degelijk hun consequenties hebben op het maatschappelijk middenveld. Daar is heel veel discussie over de betrouwbaarheid van cijfers. En ik denk dat het gewoon verstandig zou zijn als overheid om te zorgen dat betrouwbaarheid van cijfers gewoon niet ter discussie staat. En dan kunt u heel eenvoudig zeggen van: 'joh, dan moet u dat hier niet meer vragen'. Maar juist het gegeven dat wij zelf de cijfers van het RIVM gebruiken voor ons beleid, zorgt ervoor dat wij gewoon uit moeten kunnen gaan van betrouwbaarheid van gegevens, zo ook op dit meetstation.

Ik neem de uitnodiging van de ChristenUnie van harte aan. Ik denk dat het heel verstandig zou zijn om op wat voor manier dan ook nog eens een heel goede discussie te hebben met bijvoorbeeld de onderzoekers

die hier genoemd worden en/of met het RIVM. Want uiteindelijk denk ik dat wij als overheid daar alleen maar baat bij hebben om daar gewoon helderheid in te krijgen en duidelijkheid. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Braspenning. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, niet veel nieuwe vragen, voorzitter. Wanneer is ons precies bekend geworden dat het meetstation ergens anders zou liggen? Ja, met alle respect, het ligt precies op de plek waar het moet liggen. Dat was in 2016 het geval toen u dat rapport kreeg en daar niet op reageerde. Wij hebben dat misschien uit de krant gelezen. Althans via via bij V-focus, dat dat een probleem zou zijn. Maar navraag bij het RIVM leert dat dat niet het geval is, dus daar maken we ons niet zoveel zorgen over. Dat heeft dus ook helemaal geen consequenties.

De heer Vreugdenhil probeert nog maar een keer hier de discussie te voeren over windrozen. Ik stel toch echt voor dat u gewoon wacht op het antwoord van het RIVM daarover. En dat geldt eigenlijk ook voor de heer Brenninkmeijer. Braspenning, sorry. Dat is van een paar jaar terug nog, inderdaad. De heer Braspenning stelt de betrouwbaarheid van het RIVM ter discussie. Dat vind ik nogal wat. Ik raad u inderdaad aan om te kijken wat u kunt doen, eventueel met het RIVM in gesprek te gaan. Ik geef u overigens weinig kans, want als wij geen bevoegd gezag zijn over het RIVM, dan bent u dat ook niet. Dus wellicht kunt u via de politieke lijn in de Tweede Kamer vragen toezicht te houden op dit rijksinstituut.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Nou ik stel niet zozeer het RIVM ..., ik zeg alleen: u maakt zelf gebruik van de gegevens van het RIVM. Van een van die meetstations. En dat maakt dat het eigenlijk zo zou moeten zijn dat u zegt: nou ja, ik wil boven iedere twijfel verheven zorgen dat die cijfers juist zijn. En er zou ergens uit blijken dat het niet zo is, ik zou het naadje van de kous willen weten. Maar schijnbaar u niet.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nou en of willen wij het naadje van de kous weten. Dat hebben we ook gevraagd aan RIVM-medewerkers. Daar zijn wij volstrekt gerustgesteld. Dus wij weten het naadje van de kous. En we erkennen de deskundigheid van het RIVM.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Nou ja, hij is zojuist pas binnengekomen, reactie van het RIVM. En ik heb hem even vluchtig gelezen, maar er wordt wel degelijk ook gezegd dat de cijfers van dit meetstation ook gelden in een aantal andere situaties, waarbij meer meetstations betrokken zijn. Dus het is niet zo dat het helemaal gebagatelliseerd wordt.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Jé. Ik geloof niet dat ik iets van uw vraag begrepen heb. Maar het RIVM geeft ook aan dat er inderdaad heel veel meetstations zijn. En als het gaat om een trendanalyse van ammoniakdepositie het niet zo heel erg uitmaakt. En dat zij ook weten dat dit meetstation zo dicht bij een kippenfarm staat dat ze daarvoor corrigeren, daar waar het wel van belang is om zuivere gegevens te

krijgen. Twee verantwoordingen zeg maar. Twee antwoorden van het RIVM op die vragen, die voor ons volstrekt helder zijn, ons helemaal geruststellen en het vertrouwen in het RIVM herbevestigen.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde. Er is nog een interruptie op de valreep, de heer Boon. Gaat uw gang.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, de gedeputeerde heeft weer een vraag niet beantwoord. Waarschijnlijk weet hij dat wel, maar heeft hij er gewoon geen zin in. Over het beleid richting de veehouderij. Er zijn ... We hebben gewoon foutieve informatie gehad. Daar is op beleid gebaseerd. Daar hadden wij een aantal vragen over, die heeft u niet beantwoord. Wij hebben duidelijk gevraagd: wanneer was bekend en is hierop beleid gebaseerd? En welke consequenties heeft dit voor de veehouders?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Mijn antwoord was: er zijn geen foute gegevens waar beleid op gebaseerd is en het heeft dus geen consequenties.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Dus u wilt zeggen dat de correctie die niet uitgevoerd is, dat dit geen consequenties heeft op het beleid.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Correcties die niet uitgevoerd zijn, hebben geen consequenties.

De **voorzitter**: Oké. Dan geef ik nu de gelegenheid aan andere fracties, zo gewenst, om zich nog in korte vragen aan te sluiten. Ik begin bij de fractie van de VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ja, een korte vraag. Mijn vraag die ik eigenlijk aan de gedeputeerde had is eigenlijk al wel beantwoord, dat er geen twijfel bestaat over de cijfers zoals ze nu voorliggen. En de antwoorden van het RIVM wacht ik graag af. Ik wil ook de Staten even meegeven, zijn jullie 23 februari vergeten, waarin we uitleg hebben gehad van het RIVM en wel degelijk de correctie werd uitgelegd? En misschien is het goed voordat we weer een nieuwe discussie gaan voeren, dat we eens even die notulen nakijken, want daar is het over dit punt heel erg duidelijk gegaan. Een kippenbedrijf, maar de bedrijven eromheen ook, want we hadden die vraag toen al. Dus ik ben een beetje verbaasd over sommige reacties. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dan de fractie van de SP. De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ja, in het kader van helderheid en betrouwbaarheid zou ik GS willen vragen of het bekend is dat het rapport dat de ammoniakmetingen bekritiseert volledig gefinancierd is vanuit de agrarische sector.

En twee. Zou het rapport daarmee misschien niet een ander doel kunnen dienen dan het algemeen belang?

De **voorzitter**: De fractie van D66. Geen behoefte. Partij van de Arbeid? Ook niet. Dan doe ik het even anders. Welke fracties nog wel? Ja, GroenLinks en de Partij voor de Dieren noteer ik dan. Mevrouw Roijackers als eerste en daarna de heer Van der Wel. Korte, aanvullende vragen. Aan u het woord, mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Dank u wel. Te veel van ammoniak is slecht voor de natuur. Alle bronnen moeten we aanpakken. En GroenLinks heeft wel vertrouwen in onze rijkskennisinstituten, waaronder het PBL die zegt dat de veehouderij de grootste bron is van ammoniak op onze natuur. Wel vinden we het goed aan deze discussie dat er toch weer aandacht is voor de metingen, want wij meten te weinig. Leg je een potloodlijn over de kaart van Nederland op Utrecht horizontaal, daaronder wordt er in de lucht geen ammoniak gemeten. Dus als er nu wat gekrakeel is rond Vredepeel, dan ja, oké, deel ik de dingen die er zijn gewisseld. Maar recent nog zijn er twee tijdelijke meetstations gesloten, die hebben acht jaar lang in de Brabantse Peel gemeten. Wat wij willen weten, is waarom ook Brabant niet zelf die meetpunten aan Blaarpeelweg en Klotterpeellaan continueert om dit soort discussies voor te zijn. Dat is een vraag die GroenLinks heeft. En zijn GS op een andere manier misschien van plan om zelf te kijken in de lucht hoe het er voorstaat met de ammoniak? En zijn wij in gesprek misschien ook met Zeeland, met Limburg, met die andere zuidelijke provincies om dit stuk van Nederland, deze zuidelijke helft gewoon beter bemeten te krijgen? En ja, ik zie de VVD lopen, 23 februari is het zó'n beetje gegaan over meetpunten bij het Landelijk Meetnetwerk Luchtkwaliteit. En het is veel meer gegaan over flexibel meten, Eindhoven Airport en het meetnetwerk ammoniak natuurgebieden. Dus meer opheldering willen wij graag weten.

De **voorzitter**: Interruptie Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Mevrouw Roijackers, daar wilde ik u niet op duiden. We hebben pas de perspectiefnota gehad. Daar stond ook een stuk in over metingen in Brabant naar aanleiding van de motie die wij eerder hebben aangenomen met zijn allen, waarin eigenlijk een voorstel staat dat de Staten aan zet zijn om daar verder iets mee te doen. Om ons eigen meetwerk in ieder geval uit te breiden. Daar hebben we volgens mij nog geen besluit op genomen. Pleit u ervoor dat we dat versneld gaan doen of hoe moet ik uw oproep dan duiden?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Er zijn meerdere stoffen die je kan meten hè? Voor de volksgezondheid, onze luchtwegen, ons hart, is fijnstof van groot belang. En is het dus zaak om het Landelijk Meetnetwerk Luchtkwaliteit uit te breiden in Brabant. En daar is heel veel reden toe, met name in de Langstraat en in Noordoost-Brabant, om daar dus die fijnstofpartikels beter te meten. Dus daar heeft u ons meteen op één lijn. Wat goed is aan vandaag vind ik dat wij er weer achter komen met zijn allen dat er helemaal in Brabant geen ammoniak in de lucht wordt gemeten. Dus als wij er uit gaan komen met onder meer de VVD om zowel ultrafijnstof, de PM10, de gewone fijnstof zal ik maar zeggen, alsmede ammoniak in de lucht, dan vindt u ons direct op die lijn. En dan hoop ik dat wij Statenbreed tot overeenstemming kunnen komen.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers. Dan nu de heer Van der Wel tot slot.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dank u wel. Voorzitter. Onze fractie begrijpt de discussie die er leeft. Aan de andere kant zijn we ook wel een beetje op het verkeerde been gezet, denk ik. En ik denk dat de gedeputeerde daarover opheldering kan geven. Want volgens ons maken fracties heel snel de stap

tussen deze gemeten waarde die al of niet goed is naar het beleid dat wij uitvoeren. En dat beleid is gericht op depositie, zoals de gedeputeerde volgens mij aan de Staten heeft uitgelegd. En die wordt ter plekke gemeten. Dus als er discrepanties zijn in die meting van ammoniak, er wordt op de grond gemeten en daar wordt geconstateerd dat de toestand van de Brabantse natuur erg slecht is. Met name door ammoniak, die als depositie de grond heel erg zuur maakt en dus het leven onmogelijk. En dat wordt daar gemeten en dat verandert daar niets aan. En ik vraag even aan de gedeputeerde of hij kan bevestigen dat als fracties die stap heel snel maken naar het beleid en de consequenties, hij dat toch wel kan ontkrachten, dat die hoge concentraties wel degelijk blijven ongeacht wat de meetpunten zeggen. En dat dat nog steeds erg gevaarlijk is voor onze natuur.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel voor zijn bijdrage. Gedeputeerde. Een korte reactie dan. Ja.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Voorzitter. In antwoord op vragen van de SP, inderdaad is dit onderzoek gefinancierd door het Mesdagfonds, een fonds uit de koeiensector zeg maar, dus met een zeker belang daarachter. Inderdaad.

GroenLinks vraagt: waarom continueert u die twee meetpalen niet? Dat zijn oude meetpalen. Die zijn daar ooit neergezet om het LOG-beleid, dat we toen nog hadden in dat LOG-gebied, te meten, fijnstof en ammoniak. Dat LOG-beleid is opgeheven en hebben we niet meer. Daar komen ook geen nieuwe rapporten meer over uit. Dus die twee meetstations kunnen vervallen.

De suggestie om meer te gaan meten of zelf te gaan meten, daar hebben we lang genoeg over gesproken in de vorige Statenvergadering, denk ik.

De Partij voor de Dieren. Ja, ongeacht waar de meetpunten wel of niet staan meten we ammoniakdepositie in natuurgebieden en weten we nog steeds dat er te veel neervalt.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Lang genoeg. Voorzitter. Daar kun je van mening over verschillen. Wij hebben gesproken over luchtkwaliteit ten aanzien van fijnstof. En in dit geval gaat het over ammoniak. Laten we het over fijnstof op een ander moment dan hebben met deze gedeputeerde. Maar mijn vraag is: is de gedeputeerde zelf niet ook benieuwd ter ondersteuning van beleid naar hoe het staat met de ammoniak in de lucht? En wil die daarbij niet in gesprek met het RIVM of dat ook in Brabant gemeten kan worden?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee, voorzitter, persoonlijk ben ik daar niet in geïnteresseerd, omdat ik daar niets aan heb, aan meetgegevens van het RIVM. Die zullen geduid moeten worden. En ik heb niet iets aan gegevens, maar aan informatie. Die krijg ik van het RIVM. En hoe zij daaraan komen, hoe zij die cijfers interpreteren en met hoeveel meetpalen ze dat doen laat ik met alle liefde en plezier aan deze deskundigen over. Ik vind ook niet dat wij daar hierover moeten discussiëren.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): RIVM meet niet de Brabantse lucht op ammoniak. En wij staan hier vandaag, omdat daar allerlei vragen over leven. Is het niet verstandig om, als je toch in gesprek bent met het RIVM over allerlei zaken ten aanzien van luchtkwaliteit, met hen ook hierover specifiek van gedachten te wisselen

en dat naar ons als Staten terug te rapporteren? Want ik denk dat het voor ons van belang is om te weten waarom het RIVM specifiek in Brabant het niet nodig vindt om die lucht na te meten op ammoniakberekeningen.

De **voorzitter**: De vraag is helder. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, de vraag is helder, maar die hoort hier gewoon niet thuis met alle respect. Nu we toch een briefje naar het RIVM sturen, zal ik deze vraag meenemen in de hoop dat ze die kunnen beantwoorden. En dan geleiden we de antwoorden terug door.

De **voorzitter**: Interruptie Boon tot slot.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter. Mijn fractie heeft een verzoek aan de gedeputeerde. Om alle gegevens te verstrekken aangaande beleid en maatregelen van de provincie, waarbij beleid is gebaseerd op de resultaten van meetpunten in de Peel.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Maar natuurlijk, die heeft u al.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Zou u alsnog, teruggaande van vier jaar terug, alle gegevens nog een keer willen verstrekken aangaande de meetpunten van dit meetstation?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee, voorzitter, ik ben niet uw persoonlijke archiefdienst.

De **voorzitter**: Oké. Daarmee is dit deel van de agenda nu afgehandeld.

Besprekstukken

14/18 Statenvoorstel Jaarstukken 2017

De **voorzitter**: En gaan we over naar het behandelen van het volgende agendapunt. En dat zijn allereerst de Jaarstukken 2017. De fractie van de VVD heeft als eerste het woord bij monde van de heer Koevoets, die ik bij dezen het woord geef. De heer Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Dank u, voorzitter. Toen ik vanmorgen van huis wegreed, voorzitter, en de kinderen naar school zag fietsen, moest ik terugdenken aan de inbreng van de VVD eerder vanaf deze plek. Het gaat uiteindelijk om geluk en dan is het zeker van belang of mensen en zeker kinderen leven in een regio waar ze kansen krijgen zich te ontplooiën. En juist op dat gebied is er goed nieuws. 2017 is een jaar gebleken waarin vele Brabanders hun kans hebben gegrepen. Meer mensen zijn aan de slag, meer dan ooit. De economische groei is hier zelfs op bijna 4% uitgekomen. Een percentage dat in de nieuwe economie door menigeen niet voor mogelijk was gehouden. De werkloosheid is juist fors onder de 4% gedaald en er komen dagelijks kansen bij. Kinderen fietsen met plezier naar school, naar hun toekomst in

Brabant of misschien wel elders in de wereld. In één oogopslag is weer duidelijk waarom we samen begonnen aan deze periode met als titel 'Brabant in beweging'. Bouwen aan geluk en een mooie toekomst voor iedereen in Brabant kan op vele manieren vormgegeven worden.

De **voorzitter**: Interruptie Smeets.

De heer **Smeets** (GL): ...

De **voorzitter**: U kunt niet pinnen daar.

De heer **Koevoets** (VVD): En een vegetarische frikadel hebben we ook niet.

De heer **Smeets** (GL): Ja, voorzitter, een mooi betoog van de heer Koevoets, maar we hebben het hier in Brabant ook gehad over de brede welvaartsindicator. Daar zijn rapportages over verschenen. BrabantKennis heeft een hele serie sessies gehouden over mind gap. Hoe kijkt de heer Koevoets naar de verdeling van die welvaart in Brabant? Ik denk aan werkloosheid, met name onder ouderen. Ik denk aan de bereikbaarheid van bepaalde voorzieningen. Het feit dat je in het buitengebied ...

De **voorzitter**: Mijnheer Smeets. Geen hele betogen, een korte en krachtige interruptie. Uw vraag is helder. De heer Koevoets.

De heer **Smeets** (GL): Oké.

De heer **Koevoets** (VVD): O, maar mijnheer Smeets en mijnheer de voorzitter. Brabant is wat ons betreft nog niet klaar. We hebben nog behoorlijk wat te doen. Dus wij kijken daar zeker tegen aan met een bril van waar nog verbeteringen te maken zijn. Absoluut. We willen juist dat iedereen daarvan kan profiteren. Dus wat ons betreft is daar nog wat werk te doen. Maar wat we wel zien, en dat is wel gelukkig, dat ook in die groepen die eerder als kansarmer werden gezien er echt verschillen worden gemaakt op dit moment. En dat stemt ons zeer, zeer tevreden.

De **voorzitter**: Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Bij de perspectiefnota had u het met uw fractie over de kerntaken. Betekent dat u ook op sociaal gebied, sociale veerkracht, van plan bent om verder te investeren in Brabant?

De **voorzitter**: Mijnheer Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Nee, wij denken als VVD altijd eraan om kansen te creëren voor mensen. En daar zullen wij, samen met dit college en wellicht in een volgend college, graag mee verder gaan. Dank u.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Koevoets** (VVD): Dank u. Ik zei, mijnheer de voorzitter, bouwen aan geluk en een mooie toekomst voor iedereen in Brabant kan op vele manieren vormgegeven worden. Dat kan onder meer door het bouwen van mooie elektrische auto's. Deze week zagen we nog de presentatie van de eerste echt elektrische DAF, volop met Brabantse innovaties. Autofabrikant Tesla bouwt hier al geruime tijd innovatieve

modellen, waar ook wij best trots op mogen zijn. Aan de innovatiekracht van EM, Elon Musk, spiegelen we ons graag. Nu ben ik eigenlijk wel benieuwd of onze eigen EM, gedeputeerde Van Merrienboer, de manier van beantwoorden van vragen met betrekking tot gepresenteerde cijfers van Musk eerder deze maand gaat herhalen. Aangezien de financiële kengetallen van de provincie er op dit moment wel beter uitzien dan die van Tesla zal dat wel meevallen.

Op bedrijfsbalansen komen ze niet voor, maar hier in de Statenzaal zijn overhevelingen en onderbestedingen gemeengoed als de jaarstukken van de provincie worden besproken. In deze bestuursperiode is voortgang geboekt om deze kennelijk weerbarstige materie onder controle te krijgen. Het college heeft de handschoenen opgepakt en we zien de eerste resultaten. In de p&c-cyclus voor 2017 is een belangrijke stap gezet met als doelstelling een afwijking van de gerealiseerde ten opzichte van de eerder geschatte cijfers binnen de 10% te houden. Dat is gelukt. Tenminste, ten opzichte van de bestuursrapportage en ten opzichte van de slotwijziging van 2017 is de afwijking voor de hele organisatie onder die 10% uitgekomen.

De VVD staat erom bekend een gedegen financieel beleid na te streven en kritisch te kijken naar waar wat goed gaat en waar nog verbeteringen mogelijk zijn of misschien zelfs noodzakelijk zijn. Met die insteek komen we tot een aantal constateringën waar we graag de visie van GS op wensen te vernemen.

De heer **Smeets** (GL): Een financieel degelijk beleid.

De **voorzitter**: Mijnheer Smeets. U heeft twee keer geïnterrupteerd. Ik kan niet anders dan u nu terugsturen. Nee. De heer Koevoets vervolgt zijn betoog.

De heer **Koevoets** (VVD): Dank u, voorzitter. Ik wilde zeggen, aangezien Provinciale Staten mandateren op basis van de begroting is een goede raming bij de begroting van groot belang. Nu we de stap gemaakt hebben bij de bestuursrapportage beter en dus realistischer te ramen kunnen we niet anders dan vragen hoe we de verdere stappen gaan maken. Hoe GS die stappen denken te maken om op te schuiven naar eerder dan bij de bestuursrapportage, wanneer een groot deel van het jaar reeds voorbij is, met realistische cijfers te komen. Zijn GS het eens met onze visie en ook de opmerking van de accountant dat de oorspronkelijke begroting al een reëler beeld van de te verwachten uitgaven en inkomsten zou moeten geven? De verschillen ten opzichte van de begroting waren ook dit jaar groot. Maar akkoord, we hebben afgesproken deze p&c-cyclus de afwijking ten opzichte van de bestuursrapportage als maatgevend te laten zijn. En nogmaals, daar hebben we een stap gemaakt. Toch, nog wat nader beschouwd, zitten er nog wat opmerkelijke verschillen in. En ja, waar alle plussen en minnen tegen elkaar worden weggestreept, komen we uit op 5% tot 6%. Per programma echter zijn er nog forse afwijkingen, ook ten opzichte van de ramingen van 2017 aan het eind van het jaar. Zaken die normaliter niet worden opgenomen in de begroting, maar wel in de jaarrekening worden gerapporteerd en toegerekende organisatiekosten daargelaten is een aantal opmerkelijke afwijkingen zowel absoluut als procentueel te zien. Van de negentien programmaonderdelen bijvoorbeeld opgenomen in de jaarrekening komen we slechts bij vier programma's ten opzichte van de laatste begrotingswijziging van 2017 onder de 10% uit.

De **voorzitter**: Interruptie Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. De VVD-fractie geeft aan, en volgens mij is het u dan ook opgevallen, dat de organisatiekosten inderdaad niet naar beneden zijn bijgesteld en ook wel dikwijls overschrijdingen laten zien. Kunt u daarin meegaan?

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Nee, ik kan constateren dat zoals ze inderdaad verantwoord zijn ze niet substantieel omlaaggegaan zijn. Dat is ook mijn constatering. Nu denken we dat we in de organisatie in het verleden al stappen gemaakt hebben. Wij zien wel uit naar een komende begroting, dan gaan we kijken naar wat we de volgende jaren doen. Ik denk dat het in lijn is met hetgeen we verwacht hadden, maar ook de VVD streeft naar een adequate, maar ook daar waar mogelijk efficiënte overheid. Dat zeker.

De **voorzitter**: Ja.

De heer **Koevoets** (VVD): Ik ga verder. Waar ik het nog niet over gehad heb in dat geval, als ik naar die verschillen kijk die toch wat groter zijn, is dat meer dan de helft van onze begroting inmiddels via de reserves loopt en dus niet direct wordt aangewend. En eigenlijk zit daar dus ook wat tijdsverschil in. Zijn GS met ons van mening dat hier nog wel wat stappen gemaakt kunnen worden om nog beter en nog reëler te begroten?

Kijkend naar een aantal individuele programma's, dan zien we dat een aantal zaken aan de orde komt waarover we meer informatie van GS zouden willen krijgen. Ik pak er een aantal uit. Bestuurlijke integriteit is in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen volop in de belangstelling geweest. We lezen in de jaarstukken dat in 2017 burgemeesters hiervoor aandacht is gevraagd en dat ook een stappenplan is verstrekt. Is het nu al mogelijk hierover iets te rapporteren aan PS? Zorgt dit ervoor of heeft dit ervoor gezorgd dat risico's hier nu goed beheerst worden? In het verlengde misschien daarvan, met betrekking tot interbestuurlijk toezicht wordt opgemerkt dat de beschikbare budgetten beperkt zijn. Gezien die constatering vinden we het opmerkelijk dat indien de budgetten als beperkt worden gezien er toch onderbesteding plaatsvindt.

Een aantal kpi's geeft ook niet altijd goed inzicht in de voortgang van de doelstellingen. We hebben daar in het kader van de motie-Duisenberg al vaker over gesproken. Een voorbeeld van zo'n kpi is die met betrekking tot de KRW, de Kader Richtlijn Water, die kennelijk geen inzicht geeft in de voortgang. We volgen dit met belangstelling voor de provincie, maar ook voor de waterschappen. Mogelijk dat ook daar activiteiten tegen het licht kunnen of moeten worden gehouden als daar gewijzigd wordt.

Ook met betrekking tot de PAS-herstelmaatregelen zien we dat wat we willen niet altijd realistisch is in de ogen van anderen.

De **voorzitter**: Van der Wel, interruptie.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Interessant dat de VVD de Kader Richtlijn Water aanhaalt. We hebben die uitvoerig behandeld en hebben daarover een motie ingediend, om dat wat u nu vraagt aan te scherpen in lijn met het advies dat wij gekregen hebben van de commissie die ons daarover adviseert. En daar heeft u tegengestemd en nu krijgt u op uw bord dat het voor u niet duidelijk is of we die stappen goed maken.

De **voorzitter**: En uw vraag?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Nou, waarom heeft u toen tegengestemd als u nu vraagt om een nadere specificering en verdere uitwerking?

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Nou, wat we constateren in de jaarstukken, mijnheer Van der Wel, misschien heeft u dat gezien, is dat op dit moment alles op 100% wordt gemeten. En dat wil dus zeggen: 100% of niet. Dat wil dus zeggen dat als je bijvoorbeeld van 50% kwaliteit naar 80% zou gaan, dan wordt er geen resultaat geboekt. Wij denken dat je moet kijken naar verbetering, naar voortgang, om uiteindelijk wellicht ooit Utopia te bereiken. Misschien kan dat niet, maar als dat alleen een plusje geeft op je rapport, dan denken we dat we die zaken aan moeten passen. Dus ik denk niet dat we wat dat betreft helemaal op dezelfde lijn zitten.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Nee, want ik constateer dat de VVD graag ziet dat als 80% gehaald wordt, het dan als 100%-score wordt geregistreerd. Is dat wat u vraagt of zegt u: nee, ik wil gewoon nadere specificering of op alle doelen wel exact goed wordt aangegeven wat er bereikt is?

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Ik heb best geduld, mijnheer Van der Wel, maar nu legt u mij toch woorden in de mond die ik echt niet gebezigd heb. Ik heb gezegd dat op dit moment we met kpi's meten of een plas bijvoorbeeld 100% kwalitatief goed is. Als we dan ambtenaren, andere mensen in het veld aan het werk hebben die weten dat die kwaliteit van het water van bijvoorbeeld 50% – ik zeg het in mijn termen – tot 80% te brengen, dan geven we daar niemand enig krediet voor. Dan zeggen we eigenlijk dat er niks is verbeterd, want er is nog steeds geen plas die 100% is. Daarvoor waakt de VVD. En de VVD wil graag zien dat als we van 50% naar 80% gaan, dat ook dat erkend wordt en herkend wordt. Ik ben het met u eens dat 100% beter is dan 80% als het om kwaliteit gaat. Maar je moet wat ons betreft als Staten wel kunnen zien waar je voortgang maakt en waar je dat niet doet.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Koevoets** (VVD): Ja, ik was volgens mij bij de zaak met betrekking tot de PAS-herstelmaatregelen. Wat we daar zien is dat kennelijk wat wij willen als provincie niet altijd realistisch is in de ogen van anderen. We hebben wat gezien over Europese normen enzovoort. Hoe gaan GS ermee om als partners een terughoudende positie innemen en daardoor de doelstellingen die de provincie heeft niet gehaald worden? Moeten dan anderen op de blaren zitten? Hoe zorgen we er bij dit voorbeeld voor dat het wel tijdig bekend is? Nu was het dat kennelijk niet, aangezien het leidt tot een verschil ten opzichte van de bestuursrapportage.

In het kader van een goede rapportage maken we met GS afspraken met betrekking tot de kpi's. Dan is het toch op zijn minst opmerkelijk indien we bijvoorbeeld het aantal arbeidsplaatsen, dat als gevolg van het gevoerde beleid wordt toegevoegd, niet kunnen geven, omdat kennelijk de BOM hier niet meet. Is het dan niet gewoon erg logisch de BOM te vragen hier wel op te rapporteren? En als ze dat niet kunnen dat iemand anders dat kan?

In het algemeen zien we nog een te groot aantal kpi's die erg algemeen zijn en niet echt inhoudelijk iets toevoegen. Ze geven geen antwoord op de vraag wat de stand van zaken is met betrekking tot wat we willen bereiken. Hebben GS plannen om hier met voorstellen te komen, om net zoals we bij een aantal Statenvoorstellen op economisch gebied al hebben gedaan, om per programma tot betere inzichten te komen in hoeverre we doen wat we wilden doen? Indien in die richting bij de komende begroting verdere stappen kunnen worden gezet maken we het financiële reilen en zeilen van onze provincie nog inzichtelijker.

De **voorzitter**: Wilt u gaan afronden?

De heer **Koevoets** (VVD): Ja. Wellicht dat dit aanleiding is voor Elon Musk om ook eens in Brabant te komen kijken hoe hier innovatie, het gevoel van hier en degelijkheid samenkomen. Dan kan hij meteen zien of hij wat betreft het beantwoorden van lastige vragen ook nog wat kan leren van onze EM. Ik dank u.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Koevoets. De heer Bahar van de fractie van het CDA dan nu het woord.

De heer **Bahar** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. We behandelen vandaag de tweede en tevens laatste volledige jaarrekening waar dit college rekenschap over geeft. Met een jaarlijkse begroting van 1,3 miljard euro een behoorlijke verantwoordelijkheid om te dragen namens de Brabanders.

Voorzitter. Voordat ik begin aan mijn inbreng wil ik namens de CDA-fractie onze dank en waardering uitspreken richting GS, griffie en alle ambtenaren voor de bijdragen in de resultaten van 2017. Voorzitter. Zoals u ook stelt zijn er naast de behaalde resultaten ook zaken die anders zijn verlopen dan verwacht. In het derde bestuursjaar van dit college zien wij ook dat programma's op onderdelen die goed van start zijn gegaan vlot verlopen, maar het bij een wankel start maar niet lukt om het tij te keren.

Voorzitter. Graag sta ik vandaag met u stil bij de volgende drie onderwerpen. Een, het financieel resultaat en inkomsten. Twee, inzicht in de uitgezette leningen en drie, resultaten van programma's en de onderbestedingen. Voorzitter. Te beginnen met het financiële resultaat. Voorzitter. De jaarlijkse beleggingsdoelstellingen en onze inkomsten staan al enige tijd onder druk. We lezen terug dat de jaarlijkse beleggingsdoelstelling van 122 miljoen euro is behaald en er zelfs stortingen zijn gedaan in de rentereserve en de investeringsagendareserve. Voorzitter. het volledige verhaal hierachter is natuurlijk dat we het nodige kunst- en vliegwerk hebben verricht. Toekomstige resultaten zijn naar voren gehaald door de verkoop van obligaties. Feitelijk gaat het ook primair om toevoegingen vanuit de obligatieportefeuille, die een negatieve yield hadden. Dus zekere renteverliezen voor de toekomst als het ware. De vraag aan de gedeputeerde is dan ook of we dit nog apart gaan labelen. En wat zijn nu echt de harde reserves die vrij besteedbaar zijn om tegenvallers of algemene daling door late rentes op te vangen?

Voorzitter. Zoals gesteld staan onze inkomsten onder druk en we hebben inmiddels van de gedeputeerde de toezegging dat we uitgewerkte inkomstscenario's tot 2028 tegemoet kunnen zien. Voorzitter. Hier zouden we toch de nodige vaart in willen houden. Mijn reces is al voorbij, dus wellicht dat we het meteen weer op kunnen pakken. Kan de gedeputeerde aangeven op welke termijn we dit tegemoet kunnen zien? En kunnen we hier misschien meer vaart achter zetten door alvast ideeën of instrumenten Statenbreed te bespreken om samen tot deze scenario's te komen?

Voorzitter. Dan het inzicht in de uitgezette leningen. Op dit moment hebben we 1,4 miljard euro aan leningen uitstaan en daarnaast nog 250 miljoen euro dat nog opgenomen kan worden op ieder moment. Dit zijn forse bedragen die we uit kunnen zetten dankzij de zogenaamde Essent-gelden. Geheel risicoloos is dit niet met de voorziening van 40 miljoen euro. Al met al forse bedragen, waarbij ook de accountant heeft opgemerkt dat de informatievoorziening richting PS beperkt is. Graag horen wij van de gedeputeerde hoe de informatievoorziening richting PS op dit vlak verbeterd kan worden en op welke termijn.

Voorzitter. Dan de programma's en de onderbesteding. Voorzitter. Nogmaals onze dank voor de verantwoordingsbrief als invulling van onze motie. Voorzitter. Zoals ook door de VVD gesteld zien we hierin terug dat de onderbesteding van 20% is teruggebracht naar 5%. Maar ook hier geldt dat dit inderdaad is gedaan ten opzichte van de 2017 gewijzigde begroting en niet ten opzichte van de oorspronkelijke begroting. Voor 2018 zien wij graag in lijn met onze eerdere motie een meting ten opzichte van de oorspronkelijke begroting. De kern is en blijft voor het CDA dat we duidelijke doelstellingen hebben, strak sturen op resultaat met als resultante realistische ramingen en begrotingen.

Voorzitter. In dat opzicht start ik met een algemene reflectie op de inhoud van de 420 pagina's tellende jaarrekening. Een enorme hoeveelheid informatie, waar zelfs de accountant kanttekeningen bij plaatst. Voorzitter. We zien heel veel indicatoren, in aantallen, projecten, netwerken, rapporten, bezoekers et cetera. En slechts beperkte relevante indicatoren die meten of het doel in zicht is. En daar waar we het wel hebben, zijn ze nog niet gemeten of op tijd beschikbaar. Om een voorbeeld uit te lichten, voor de prestaties rondom de vth-taken is een zeer relevante indicator de generieke kwaliteitsdoelstellingen vergunningverlening. We lezen echter: niet op tijd beschikbaar. Kan de gedeputeerde aangeven wanneer deze indicator wel beschikbaar is?

Voorzitter. Dan ga ik over naar het Groenfonds. De rapportages en resultaten van het groenfonds zijn al jaren een punt van aandacht. Met ruim 280 miljoen euro aan middelen plus ruilgronden is het een waarde van wel twee keer Attero aan publieke middelen. Ondanks deze forse belangen lukt het maar niet om het geheel op de rails te krijgen, want ook in 2017 zien we wat tegenvallende resultaten. Maar nog belangrijker is dat de prestatie-indicatoren niet altijd volgens afspraak zijn of toch tegenstrijdig lijken. Voorbeelden hiervan zijn de uitputting van de middelen. Hebben we voldoende middelen om het doel te behalen? In de jaarrekening staat 'ja', terwijl volgens mij is afgesproken dat gerapporteerd zou worden op basis van percentage realisatie maatschappelijke opgave versus percentage gebruik van het fonds. Kan de gedeputeerde aangeven of dit een bewuste keuze is of misschien toch een foutje?

Voorzitter. Een ander voorbeeld dat niet te rijmen is, is de verwerving en inrichting van de natuurgebieden uit het Groenfonds. Deze moeten evenredig verdeeld zijn over de drie categorieën A, B en C, waarbij de laatste categorie C maximaal 15% subsidie kent en vooral ondernemend EHS zou moeten zijn, echter ook minstens net zo groot als A, die juist 85% subsidie kent. Voorzitter. Enerzijds lezen we terug dat deze prestaties geleverd zijn en anderzijds lezen we juist duidelijk terug dat het bedrijfsleven nagenoeg niet bereid is om te investeren. Kan de gedeputeerde aangeven wie er dan voor categorie C heeft betaald? En was de 85% inbreng wel grond en geld, zoals beloofd?

Voorzitter. Ik ga over naar het programma Mobiliteit. Hier zien wij twee onderwerpen die ons een beetje aan het denken zetten: het programma Verkeersveiligheid en Hooipolder Plus. Zuiver kijkend naar proces en werkwijze is het geheel volgens het boekje. Als deelopgaven zijn afgerond en er middelen over zijn, dan vloeien deze terug naar de algemene middelen of de projectreserves/bestemmingsreserves. Maar toch, voorzitter, het voelt niet goed aan. Als GS en PS hadden wij toch een doel om te bereiken en niet alleen een vinkje te halen? De vraag aan de gedeputeerde is: bent u van mening dat met het afronden van het Activiteitenplan verkeersveiligheid onze opgaven volledig zijn ingevuld? En hadden we misschien de resterende middelen van 275.000 euro op jaarbasis niet beter kunnen besteden aan de inrichting van een jaarlijkse verkeersmonitor, die inzicht geeft in de veiligheid en het gebruik van onze wegen?

Voorzitter. Dan het Hooipolder Plus-Plan. De gedeputeerde was hierover vol in overleg met Rijk en gemeenten en dit zou de oplossing worden. Tot 2030 filevrij. We lezen echter terug dat de verkeerslichten op Hooipolder weer op rood staan en 750.000 euro retour gaat. De vraag aan de gedeputeerde is: hoe lang blijft dit plan op de plank liggen? We waren toch zo goed en gedreven bezig?

Voorzitter **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.** Ik ga door met sociale veerkracht. Voorzitter. Voor het derde jaar op rij moeten we constateren hoe weinig voortgang er is geboekt op sociale veerkracht. Nu lezen we dat de responsieve aanpak heeft geleid tot een onderbesteding van 600.000 euro. Voorzitter. Als u zoekt op responsieve aanpak lijkt dit alleen voorbehouden te zijn aan onderwijs kleine kinderen en de overheid, met als belangrijk kenmerk: nog zoekende wat betreft concreet te behalen resultaten. De vraag aan de gedeputeerde is dan ook: wanneer is uw zoektocht naar te behalen resultaten afgerond en kunnen we eindelijk over tot effectief helpen van de Brabanders?

Voorzitter. In de categorie lang wachten en niet weten waar we aan toe zijn valt ook het tijdelijke moratorium geitenhouderij. Hier was toch het karakter tijdelijk en zouden we niet onnodig lang wachten op langdurige GGZ-onderzoeken? De gedeputeerde zou misschien zelfs een eigen onderzoek starten en

binnen drie maanden hierin duidelijkheid verschaffen. Inmiddels zijn we een jaar verder. Kan de gedeputeerde aangeven wat de status is op dit moratorium?

Voorzitter. Mijn laatste, maar zeker niet minste punt is de overbesteding op de organisatiekosten. Zoals zojuist ook gesteld was de vraag: hoe kunnen we nou rijmen dat enerzijds sprake is van onderbesteding en anderzijds organisatiekosten niet zijn bijgesteld?

De **voorzitter**: Wilt u gaan afsluiten, mijnheer Bahar?

De heer **Bahar** (CDA): Ja. Voorzitter **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd..** Ik ga afsluiten met een laatste illustratief voorbeeld. Voorzitter. We hebben besloten dat de ingang van de bezoekersparkeerplaats anders moest. Daar is lang over nagedacht, normen op losgelaten, plannen gemaakt en uiteindelijk gerealiseerd. Alleen, wat blijkt nu? De praatpaal staat reuze onhandig en levert zelfs gevaarlijke situaties op. Er wordt een groot beroep gedaan op de rijvaardigheid en fysieke gesteldheid van onze bezoekers. Vanuit het zicht dat zij hebben kan de griffie er u alles over vertellen. Tja, wat doe je dan als beste bestuurder decentrale overheid?

De **voorzitter**: Wilt u nu echt afronden?

De heer **Bahar** (CDA): Met feedback van de Brabanders, nu blijkt dat het resultaat er wel staat, maar het doel nog lang niet is gehaald. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Interruptie Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wil de heer Bahar vragen of hij tevreden is over het werk van de accountant. Een van zijn taken is om over 2017 te kijken of alles rechtmatig is gegaan, of gelden rechtmatig zijn uitgegeven. Nou herinnert u zich misschien nog wel, mijnheer Bahar, dat hier een maand of zeven, acht geleden, een CDA-fractie samen met een GroenLinks-fractie stond en zei: dit college geeft hier 500.000 euro onrechtmatig uit; zij onttrekken 500.000 euro aan het budgetrecht van deze Staten; dit college misleidt de Staten.

De **voorzitter**: Mijnheer Heijmans. Graag kort en krachtig.

De heer **Heijmans** (SP): De uitkomst van dat debat was dat u een spoedonderzoek wilde van de Rekenkamer naar het onrechtmatig uitgeven van 500.000 euro. De accountant vermeldt niet dat er 500.000 euro onrechtmatig is uitgegeven. Bent u bereid uw excuses aan te bieden en te zeggen: sorry, we hebben dat verkeerd gezien? Of vindt u dat de accountant zijn werk slecht heeft gedaan?

De **voorzitter**: Mijnheer Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Voorzitter. Ik kan de exacte situatie nu even niet terughalen. De accountant heeft een eigen verklaring. De accountant heeft daarin ook een verantwoordelijkheid om inderdaad te constateren wat er wel of niet kan. Wel is het zo dat de accountant sec cijfermatig zal kijken en de inhoud daar misschien iets los van staat. Dus dat is even mijn korte antwoord.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Mijnheer Bahar. Ik vind het vervelend dat u er staat, omdat er namelijk anderen uit uw fractie waren die toen het hoogste woord voerden. Maar als u op dat moment dan ook nog twittert: 'de coalitie blokkeert onze vraag naar een onderzoek, omdat ze bang zijn van de waarheid', vindt u dan echt niet dat het verantwoord zou zijn ... Sorry, ik heb iets te weinig gegeten, voorzitter, ik begin te shaken. Ik moet echt gaan eten, voorzitter.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja, ik wil toch even reageren op de heer Heijmans. Ik denk dat het verstandig is dat hij inderdaad even een slokje water neemt.

De **voorzitter**: Toch wel iets meer dan dat. Maar dat komt in orde, zie ik. Gaat uw gang.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Wat ik in ieder geval destijds namens GroenLinks heb gezegd over de 5 ton van de Philharmonie was dat het zo in de begroting was opgenomen. We hebben toen dat interpellatiedebat aangevraagd et cetera. Ik denk dat de heer Heijmans hierop doelt. Wat GroenLinks betreft, het stond ook zo in de begroting alsof het zou zijn voor de Philharmonie. De zaken zijn inmiddels gelopen zoals ze gelopen zijn. GroenLinks heeft toen ook nog gezegd te vinden dat het proces niet netjes was gelopen. En wij vinden dus niet dat we daarvoor onze excuses moeten aanbieden, want we hebben niets gezegd wat niet waar is geweest.

De **voorzitter**: Oké. Eén reactie dan. Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Wat namens de SP-fractie volgens mij vooral hier geagendeerd werd, is dat een aantal oppositiefractionen in de afgelopen maanden grote woorden heeft gebruikt over onrechtmatigheid. Er ligt nu een objectieve controle van de accountant en ik denk dat de SP-fractie terecht vraagt: hoe ziet u dat nu, reflecterend op uw eigen handelen met de accountantsverklaring in de hand? Dat is ook een onderwerp dat vandaag geagendeerd is. Bent u tot een ander inzicht gekomen? En kan de CDA-fractie dan dus ook nu toegeven dat het inderdaad toen grote woorden waren die achteraf onterecht blijken?

De **voorzitter**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Ja, voorzitter, ik denk dat het wel goed is om met elkaar een beetje goed te beseffen, even los van de specifieke woorden, wat een accountant wel of niet doet. Ik kan mij niet voorstellen dat de controle van een accountant dusdanig ver gaat, of je nou weet of dat om een specifiek philharmonieorkest of een ander klein orkest gaat, wat voor besteding het is. Die moet volgens mij alleen vaststellen waar men het wel of niet aan uitgeeft. En is het aan het doel of het programma uitbesteed? Dat stelt hij vast. Die gaat toch niet helemaal kijken waar en of het wel of het niet onrechtmatig is? Volgens mij hebben wij verschillende beelden over hoe ver een accountant gaat in zijn controle.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ik snap dat u de discussie daar naartoe wilt brengen, maar voorzitter, het gaat er toch om dat hier een CDA-fractie stond die indertijd zei: let op, college, want ook uw accountant zal hier moeite mee hebben, dit is onrechtmatig. En dat is het punt dat de SP-fractie hier terecht te berde brengt. Dit is het moment waarop u het oordeel van de accountant ook echt voor u heeft. En dit is dus ook het moment om zelf eens te reflecteren met: "Goh, waren dat nou niet wat grote woorden?" En bij de perspectiefnota

reikte u naar uw oude liefde. Misschien hoort daar dan ook even bij een reflectie om te zeggen: "Goh, oude liefde, excuus. Ik heb wat grote woorden gebruikt. Het was misschien vanuit liefdesverdriet. Ik neem het terug."

De **voorzitter**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Nostalgie is altijd goed, voorzitter.

De **voorzitter**: De heer Bahar heeft het woord.

De heer **Bahar** (CDA): Ik neem even het woord. Nogmaals, ik blijf even op dat stuk van hoe ver een accountant wel of niet gaat. En ik kan me even niet herinneren in hoeverre daarover uitspraken zijn gedaan dat de accountant dat al of niet zou constateren. Maar de accountant heeft een bepaalde opdracht, die is ingevuld. En alles wat binnen die kaders valt is ook goed.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Sloot zie ik.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Daar sluit ik me volledig bij aan. En wij houden ook van u, mijnheer Meijer.

De **voorzitter**: Everling, SP-fractie, dan nu het woord. Nee, we gaan nu stoppen.

De heer **Everling** (SP): Dank, voorzitter. De SP is in grote lijnen tevreden met de jaarstukken. We hebben nog een aantal vragen en opmerkingen die we graag willen plaatsen. Ik wil beginnen bij de onderbesteding. De doelstelling was om die onder de 10% te brengen. Dit lijkt gelukt te zijn. Mooi. Er zijn daarnet een aantal vragen daarover gesteld en wij zijn ook heel benieuwd naar die antwoorden.

Dan ook nog een paar opmerkingen bij mobiliteit, eerst OV. Zowel aan de concessies als de experimenten is minder geld uitgegeven dan begroot. Wellicht zonde, want er was en is eigenlijk nog steeds voldoende te doen. Hoe komt dit en hoe valt dit ook te rijmen met de ambities?

De bedoeling van de experimenten Smart Mobility lijkt ons om de verkeersdruk in Brabant aan te pakken.

De **voorzitter**: Interruptie Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Ja, voorzitter, ik hoorde daarstraks iets van onderbesteding, dat we daar goed op koers zitten. Mijnheer Everling. Heeft u gekeken naar pagina 6 van het Statenvoorstel? Daar staat: de oorspronkelijke begroting was 860 miljoen euro. De eindstatus is 657 miljoen euro en nog 3 ton. En dat is bijna een verschil van 24% onderbesteding. Dank u.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ik hoorde geen vraag, maar ik heb alle pagina's gezien inderdaad.

De **voorzitter**: Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Bent u het er dan mee eens dat die onderbesteding feitelijk veel hoger is dan werd aangegeven in de stukken?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ik zei zojuist dat daar een aantal goede vragen over gesteld zijn en dat wij graag de antwoorden daarop willen horen. En ik neem aan dat u die vragen zo meteen ook zult stellen.

De bedoeling van de Smart Mobility lijkt ons om de verkeersdruk in Brabant aan te pakken. Daar was het voor bedoeld. Maar wat schetst onze verbazing? Veel van de experimenten komen in Rotterdam terecht. Niet dat we Rotterdam niet willen helpen, maar toch, een beetje vreemd is het wel. Hoe komt dit en hoe gaan GS ervoor zorgen dat Smart Mobility in Brabant echt een vlucht kan gaan nemen?

En verder hadden wij geen andere opmerkingen over de jaarstukken, anders dan die al gesteld zijn. Dus daar wil ik het graag bij laten.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Everling voor zijn bijdrage. Mevrouw Van der Kammen van de fractie van de PVV dan nu.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Een deel van de PVV-spreektekst over de jaarrekening van 2016, 2015, 2014, 2013, 2012, 2011 en 2010 zou nog even actueel en relevant zijn in een spreektekst over de Jaarrekening 2017, waar het vandaag over gaat. Dat is uitermate zorgwekkend. Kennelijk doet het college helemaal niets met de stevige bevindingen uit de accountantsverklaringen. En dát betekent dat ik op dit moment dus al kan voorspellen wat er volgend jaar in de accountantsrapportage zal staan.

Zullen we eens vooruitblikken, voorzitter? In de accountantsrapportage van volgend jaar zullen wij opmerkingen van de accountant aantreffen over onrechtmatige inkopen, deelnemingen die voor een belangrijk deel niet zijn opgenomen, tussentijds afsluiten wat nog steeds niet gebeurt, het begrotingsproces dat nog steeds wankel is, ofwel de voorspellende waarde van de begroting zeer reduceert en subsidies die onterecht via het inkoopproces zijn verstrekt.

Voorzitter, wat nader inzoomend op die bevindingen. De onrechtmatige inkopen in de Jaarrekening 2010 bedroegen 1,7 miljoen euro, in 2012 was het 2,5 miljoen euro, in 2014 zelfs 3,9 miljoen euro en in de Jaarrekening 2017 nog steeds 2,9 miljoen euro. Dat is onaanvaardbaar en niet aan de belastingbetalende burgers uit te leggen. Het is úw geliefde Brussel die deze spelregels bepaalt, dan zult u ernaar moeten handelen.

Wat betreft de deelnemingen, ook in 2010 al gaf de accountant adviezen over beter volgen en zorgen dat actuele jaarcijfers van deelnemingen in de jaarrekening zitten. Heel bijzonder hoe GS zich er telkens uitkleit met holle frasen als 'het heeft continu aandacht', of 'er wordt overleg gevoerd'. Voorzitter, dat is slap geleuter en dat staat in schril contrast met de actiebereidheid en de spierballentaal van het college bij het op de knieën krijgen van gemeentes als het gaat om herindelingen of het door de strot rammen bij gemeentes van energiekul.

Wat betreft de kwaliteit van de begroting: met een enorme tussentijdse neerwaartse bijstelling van de lasten probeert het college een onderbesteding te maskeren. Feit blijft echter dat de bij de begroting beloofde prestaties niet geleverd zijn.

Voorzitter. Subsidies via inkoop. Aan organisaties worden onterecht flinke sommen geld via inkoop betaald terwijl het feitelijk onder subsidie moet vallen. Dat heeft twee hele belangrijke implicaties. Ten eerste wordt de ontvangende partij willens en wetens verantwoordingsvrij en verplichtingenvrij gemaakt door de provincie en worden organisaties die het geld wél als subsidie ontvangen benadeeld. Daarnaast betekent het dat er meer geld wordt besteed aan subsidieregelingen dan er beschikbaar gesteld is. Het bijzondere is dat het jaar in jaar uit gaat om dezelfde notoire subsidieslurpers van deze provincie. De vraag die zich dan ook aandient, is of dit een bewuste actie van de provincie is en ik had graag een antwoord van het college daarop.

Samenvattend, wat gaat dit college eraan doen om mijn voorspelling voor de Jaarrekening 2018 niet uit te laten komen? Graag een helder antwoord daarop.

Dan naar de inhoud van de jaarrekening. Eens kijken wat de provincie allemaal bereikt heeft. Nou voorzitter, Eindhoven in elk geval niet op tijd met de auto. Ook in 2017 is het overgrote deel van de opcenten onder aanvoering van de VVD uitgegeven aan allerlei linkse onzin. Geen Ruit, versmallingen van wegen, het niet oplossen van gevaarlijke punten. Nee, slechts een miezerige 4,5 kilometer asfalt kwam er bij in 2017.

Hooipolder, het lachertje van Nederland. Met een VVD-gedeputeerde én een VVD-minister krijgt de VVD nóg niets voor elkaar. Gênant is het enige juiste woord.

De PVV wil dat de burger waar krijgt voor zijn geld, zeker aan opcenten die hij betaalt. De provincie koketteert met een zogenaamd laag tarief aan opcenten. Hoe laag of hoe hoog dat tarief ook is, de enige goede vergelijking is die van de uitgaven per kilometer provinciale weg. De informatie die de PVV daarover aan het college vroeg, werd ook dit jaar niet eens aan ons geleverd. Het lijkt er dan ook op – en dan maak ik een sprong naar de bedrijfsvoering – dat de organisatieverandering en reorganisatie van 2017 bitter weinig heeft opgeleverd, behalve dan torenhoge kosten voor een reorganisatie die een exacte kopie is van die van 2012/2013 met als kennelijke resultaat een vers bataljon opportunistische jaknikkers in de directeurszetels.

Sociale Veerkracht 2017. Een van de doelstellingen was: 'leren in en versterken van concrete initiatieven'. Over het gerealiseerde project 'Sociale stad Helmond' zegt het college: "De gemeente wil per wijk een nog beter beeld krijgen van wat er nu speelt ..."

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen. Ik moest het even op me laten inwerken. Maar ik vind toch, we hebben eerder hier het gesprek gehad met elkaar over hoe we elkaar bejegenen. En dan vind ik dat, laat ik zeggen, wat u tegen het college mag zeggen nog een graadje steviger mag zijn dan tegen onze ambtelijke medewerkers, want daar wordt verantwoordelijkheid gedragen. Dus ik wil u vragen in die lijn wel even staatsrechtelijk, maar misschien ook parlementair, de verhoudingen een beetje in het oog te houden.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Over het gerealiseerde project 'Sociale stad Helmond' zegt het college: "De gemeente wil per wijk een nog beter beeld krijgen van wat er nu speelt, wat aandacht nodig heeft en hoe het is gesteld met de sociale veerkracht van de inwoners en van de wijk als geheel." Wat een onzinnige prietpraat. Voorzitter. Een goed beeld van wat er speelt krijg je als je de wijken inloopt waar het Marokkaans tuig heer en meester is. Maar dát mag vooral niet worden gezegd, want het probleem volgens dit college met haar indoctrinerende socialeveerkrachtprogramma is niet het islamitisch tuig, maar de inwoners die te weinig veerkrachtig zijn.

Kennis en onderzoek in 2017. Vol trots wordt Mind the Gap genoemd. Dat gaat over verschillen en tegenstellingen in de samenleving. Voorzitter. we hebben opiniebureau BrabantKennis niet nodig voor feitenloze propaganda. We kunnen net zo goed een bloemlezing houden uit het verkiezingsprogramma van D66, GroenLinks of PvdA met hun desastreuze diversiteitsidealen. De uitgaven voor BrabantKennis kunnen naar nul als we het opdoeken en de échte kennis gaan vergaren. Feiten in plaats van subjectieve deugpropaganda.

Participatie in Oikokrediet in het kader van de 'ethisch-sociale aspecten van het treasurybeleid'. Voorzitter. Er is helemaal niks ethisch en sociaal aan deze deelname, die slechts als een aflaat fungeert tegen een volstrekt overbodig schuldgevoel als restverschijnsel uit de tachtiger jaren. Wat echter wél onethisch en uitermate asociaal is, is het treasurybeleid van deze provincie. Er worden steeds grotere risico's genomen door een groter risicoprofiel toe te staan en met het op grotere schaal uitzetten van leningen, zogenaamd voor maatschappelijk nut. Dat is potverteren, de economie en de markt ernstig verstoren en het

schatkistbankieren ontduiken. Alles voor de grootsocialistische gedachte, onder aanvoering van captain of marktverstoring, gedeputeerde Pauli, die recent nog aangaf even over zijn graf heen te gaan regeren met een nieuw economisch programma. Hij wist te melden dat hij na deze bestuursperiode nog aan de slag gaat in het bedrijfsleven. Voorzitter. Kan hij met de hand op zijn hart beloven dat hij niet aan de slag gaat bij een ondernemer of bij een onderneming die hij via de 150 miljoen euro aan strooi- en handgeld uit het bestuursprogramma of via een andere provinciale faciliteit vooruit heeft geholpen?

De **voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. Buiten de kwajongensachtige taal van de PVV-fractie was ik even benieuwd naar uw observatie of dit nog met het onderwerp dat vandaag geagendeerd staat te maken heeft.

De **voorzitter**: In de eerste termijn weet u dat ik zeer terughoudend ben om inhoudelijk in te grijpen in de orde. En mevrouw Van der Kammen was aan het afronden, want haar spreektijd is nog enkele seconden.

De heer **Meijer** (D66): Dan zitten wij die met veel plezier uit.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): De planning en verantwoording van de provincie is altijd opgehangen aan drie vragen: hebben we bereikt wat we wilden bereiken, hebben we gedaan wat we wilden doen en heeft het gekost wat het mocht kosten? Wat de PVV betreft kunnen we op basis van het gevoerde beleid van dit college alle verantwoording eenvoudigweg labelen onder 'weggegooid belastinggeld als gevolg van domme plannen'.

De **voorzitter**: Dan is het ook echt op met de tijd en geef ik de fractie van D66 het woord. Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Allereest dank aan de ambtelijke organisatie voor al het werk dat weer verzet is om de jaarstukken op te stellen. In het Statenvoorstel lezen we dat het college de plannen uit de begroting grotendeels heeft gerealiseerd en daarmee volop op koers ligt. Het lukt steeds beter om realistisch te ramen – al zijn de onderlinge verschillen nog wel erg groot – en het bedrag aan overhevelingen is met 16,4 miljoen euro in ieder geval een stuk lager dan vorig jaar. Graag zoom ik toch op deze twee onderwerpen wat verder in.

Allereerst de onderbestedingen. Voorzitter **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.** De gedeputeerde van Financiën heeft zijn woord gehouden. Bij de bespreking van de jaarstukken vorig jaar sprak hij de ambitie uit om richting de 10% aan onderbestedingen te bewegen en we lezen nu dat dat is gelukt. Alhoewel wel met de nodige nuance, al uitgesproken door mijn collega van de VVD. Maar door die onderbestedingen goed te analyseren kan er in de toekomst wel voorkomen worden dat er onnodige uitbestedingen plaatsvinden. Die analyses zijn voor ons als Provinciale Staten ook van belang. In het bijlagenboek wordt er bij twee kostenoverschrijdingen wel een toelichting gegeven. En deze toelichting zien wij als D66 in de toekomst graag voor alle grote overschrijdingen en onderbestedingen. Daarom willen we het college oproepen om volgend jaar op alle individuele productgroepen te streven naar een maximale onderbesteding van 10%, want dat overallbeeld kan wel goed zijn, maar dat wil niet zeggen dat het overal goed gaat. Vandaar het verzoek om ook op productniveau daarop te gaan sturen.

En in navolging van de accountant herhalen wij graag onze oproep om verwachte afwijkingen op de begroting – in positieve of negatieve zin – zo spoedig mogelijk aan Provinciale Staten mede te delen en te verwerken in de eerstvolgende begrotingswijziging.

De grootste afwijking op de onderbestedingen, 22 miljoen euro, heeft te maken met de afhankelijkheid van partners, zo lezen wij. D66 ziet hier een verband met de vernieuwende bestuursstijl van dit college. Een provincie die niet meer solistisch opereert, maar midden in de Brabantse samenleving. En door steeds meer samenwerkingsverbanden aan te gaan wordt de provincie ook steeds afhankelijker van andere partijen. We zien het aantal verbonden partijen toenemen en daarmee ook de afhankelijkheid. We zijn benieuwd hoe het college deze ontwikkeling ziet in relatie tot zijn regierol. Kan de gedeputeerde het vertrouwen uitspreken dat die 22 miljoen euro ook daadwerkelijk nog effectief wordt uitgegeven? Of leiden de nieuwe samenwerkingsverband zelf tot besparingen?

Dan over de Zuidelijke Rekenkamer. Zij voert dit jaar een onderzoek uit genaamd: 'Kaders tellen'. De Rekenkamer signaleert in haar werkprogramma dat "de provincie steeds vaker in netwerken samen met partners werkt en daarbij ook andere rollen is gaan spelen". We zijn benieuwd hoe de verschillende p&c-documenten inzicht gaan geven in de relatie tussen de provinciale rollen in de uitvoering en sturing enerzijds en de kaderstellende en controlerende rol van Provinciale Staten anderzijds. We zien de uitkomsten van het onderzoek dan ook met veel belangstelling tegemoet.

Want voorzitter, onze fractie ziet ruimte voor verbetering van doelen en prestatie-indicatoren, bijvoorbeeld bij het programma Cultuur. In plaats van op te nemen hoeveel instellingen de provincie subsidieert, is het veel belangrijker om te meten welke toegevoegde waarde er is bereikt. Hoe heeft de provincie nu bijgedragen aan een sterkere Brabantse culturele sector? Verbindingen tussen cultuur en andere provinciale opgaven meet je niet door het aantal bijeenkomsten te turven, maar door de effecten van die cross-overs te meten. D66 ziet dan ook liever een kleine set met relevante kpi's die iets zeggen over het maatschappelijke effect en de kwaliteit van het gevoerde beleid.

Over relevante informatie gesproken; bij de jaarstukken zat voor het eerst een verantwoordingsbrief. En die leest wat de fractie van D66 betreft als een soort publieksjaarverslag. Als fractie zijn we erg enthousiast over dit middel, want dat geeft de Brabander op een toegankelijke manier inzicht in wat de provincie allemaal doet. En wat ons betreft gaan we dit middel breder inzetten en actiever naar de Brabanders brengen, om hen te laten zien wat de provincie allemaal doet. En dank nog even aan de CDA-fractie voor het initiatief voor deze verantwoordingsbrief.

Dan nog even over de methode Duisenberg-Van Meenen. Op 21 oktober vorig jaar hebben we in de Statenvergadering unaniem deze motie aangenomen. In deze motie werden Gedeputeerde Staten verzocht om een auditmethode te gaan gebruiken in de planning-en-controlcyclus. En in het platform spraken we af om gedurende één volledige cyclus het economisch programma op die manier te gaan monitoren. Op deze plaats wil onze fractie de Statencollega's Koevoets en Uijlenhoet heel erg bedanken voor het vele werk dat ze hebben verricht, voor hun waardevolle conclusies en heldere aanbevelingen. Omdat niet alle fracties deelnemen aan het platform planning en control heb ik de presentatie die jullie hebben gegeven nog even op iBabs laten zetten, zodat iedereen er kennis van kan nemen.

Want ten aanzien van het economisch programma staan er wel interessante dingen in, bijvoorbeeld dat de financiële overzichten nogal grote schommelingen laten zien die niet altijd duidelijk worden onderbouwd. Dat maakt het voor Provinciale Staten dan wel heel lastig om haar controlerende rol uit te voeren.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

Mevrouw **Dingemans** (D66): Ja. De fractie van D66 is benieuwd wat het college met de aanbevelingen van de pilot gaat doen en wat we daarvan in de Begroting 2019 kunnen zien. Bijvoorbeeld over het SMART maken van doelen en het opnemen van goede indicatoren. Wat ons betreft gaan we dan zeker verder met de methode-Duisenberg en gaan we die ook toepassen op andere beleidsdocumenten. Tot zover.

De **voorzitter**: Ja. De methode-Duisenberg-Van Meenen. Voor u herhaal ik dat nog een keer graag. Dan de fractie van de Partij van de Arbeid, de heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, als die D66'ers tegenwoordig zo met elkaar omgaan, dan komt het wel goed. Ja, voorzitter, ik wil beginnen met een aankondiging. Kijk, in vergelijking met de bijdrage van mevrouw Van der Kammen is mijn bijdrage echt een oase van redelijkheid. En daar staat de PvdA graag voor. En ik ga er zelf in ieder geval heel erg van genieten. Ja, dat kan ik maar even gezegd hebben.

In zijn algemeenheid, de jaarrekening, wij kijken daar voornamelijk financieel naar. Zeker om te beginnen.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Ja, een oase van redelijkheid noemt de PvdA zichzelf, maar zoals we weten liggen oases altijd midden in een woestijn. En ja de woestijn van islamisering die ook door de PvdA is ontstaan, daar moet de PVV zich toch tegen verzetten en daarom moeten we af en toe toch een tandje bijschakelen.

De **voorzitter**: De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik kon nog goede grappen over fata morgana's en zo maken. Maar goed, dat gaan we niet doen.

Ja, algemeen. Financieel technisch hebben GS de situatie prima op orde. Dat is ook het oordeel van onze accountant. Die zeggen letterlijk: "Wij constateren dat het begrotingsbeheer zelf ten opzichte van vorig jaar is verstevigd." Dat is ook ons beeld. Wij hebben het beeld dat de laatste drie jaar toch flink wat stappen gezet zijn als het gaat om allerlei begrotingsonderdelen en ook over de rapportage aan PS. Dat is gewoon hartstikke goed en daar gaan we gewoon hard mee door. En wat ook helpt is ons platform planning en control. Ik wil met het oog op de volgende periode toch wel uitspreken dat wij daar veel waardering voor hebben en dat wij ook echt denken dat we op deze manier als Staten en met GS gezamenlijk onze hele p&c-cyclus op een heel goede manier verbeteren, daarover in gesprek zijn, ook met externe partijen als de accountant. En eigenlijk kunnen we dat volgende periode gewoon continueren. Maar goed, daar gaan we volgend jaar vast weer over verder praten.

Als het gaat over de jaarrekening is er natuurlijk één ding dat opvalt, al een aantal keer aan de orde geweest, en dat is de onderbesteding op de begroting. Nou, we hebben vorig jaar hier ook in de Statenzaal gestaan. Toen zei de gedeputeerde van Financiën op een gegeven moment: "Ik ga me inspannen dat we onder de 10% komen ten opzichte van de slotwijziging." Dat dan weer wel. Nou, dat is hem gelukt. Daar verdient de gedeputeerde complimenten voor. Dat is ook weer een bewijs dat linkse jongens wel degelijk met geld kunnen omgaan, dat is al eerder gezegd. Maar het was wel ten opzichte van de slotwijziging. En dat is nou net wel hetgeen nog wat aandacht behoeft. En we hebben gezegd tijdens de behandeling van de begroting hier voor 2018 dat we reëler geraamd zouden hebben. Mevrouw Van der Kammen. U komt mijn fata morgana verstoren.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, ik hoor mijn collega hier iets interessants zeggen, dat linkse bestuurders met geld kunnen omgaan. Is dat nou de reden waarom Eindhoven bijna failliet is?

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Nou, mevrouw Van der Kammen. Ik kan u iets zeggen. Er is de laatste vier jaar in ieder geval geen PvdA-bestuurder verantwoordelijk geweest voor de huishoudpot van de gemeente Eindhoven. En daarvoor was het redelijk in orde. Toen was het wel een PvdA'er. Dus dat is eigenlijk het enige wat ik daarover kan zeggen.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Toen het nog in orde was toen is de PvdA dus flink begonnen met potverteren. Dat begrijp ik daaruit. Dank u wel.

De **voorzitter**: Goed. Ik denk dat het goed is om nu weer even naar het onderwerp van vandaag terug te gaan, met alle respect. Smeulders. U ook, want u vervolgt uw betoog.

De heer **Smeulders** (PvdA): Wat bent u toch streng, voorzitter. Tjonge jonge. Ja, ik was gebleven bij het jaarrekeningresultaat. Wat ik wilde vragen aan GS hè, wij hebben afgesproken dat we reëler zouden begroten. Dus de initiële begroting zou logischerwijs een lagere onderbesteding moeten laten zien dit jaar. En we willen eigenlijk aan GS vragen of er al een beetje een beeld is van of we op koers zitten. Of we echt een lagere onderbesteding gaan zien ten opzichte van die initiële begroting. Ten slotte drie inhoudelijke punten naar aanleiding van de jaarrekening. De structurele middelen voor handhaving.

De **voorzitter**: Ook voor u geldt, ik kan helaas niet. U heeft twee keer geïnterrupteerd hieraan voorafgaand. En ik kan u nu niet het woord geven. De heer Smeulders vervolgt zijn betoog. Ja, dat is nou precies het punt dat ik straks ook bij de heer Smeets toegepast heb. Dat kan ik niet beoordelen. De regel is twee en daarom doet u vaak haasje over. Daar hebben we in het presidium in de agendavergadering met enige regelmaat over gesproken. Als u het anders wilt moet het reglement van orde worden aangepast.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voorzitter. U bent vandaag ontzettend resoluut.

De **voorzitter**: Hoe gaat dat dan? Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, dit is gewoon een hele nieuwe werkwijze. Want we hebben tot nu toe nog nooit gehad dat er bij verschillende punten niet meerdere keren mocht worden geïnterrupteerd bij een spreker. Dus dit is volgens mij een regel die hier ter plekke wordt verzonnen hoor.

De **voorzitter**: Nee hoor. Nee nee. Met alle respect. Dit is nou precies het probleem. We hebben het vaak besproken. U heeft het recht om twee keer te interrumperen achter elkaar. Er is verder niets gezegd over het feit dat u dat bij een nieuw punt weer mag. En dat is precies het probleem van de voorzitter, want dan moet ik gaan beoordelen wat een nieuw punt is en wat niet. Daar hebben we uitvoerig over gesproken. Ik wil dat graag nog een keer doen, maar nu kan ik niet anders dan het reglement van orde toepassen en u vragen of u een interruptie wilt plegen of een ordedebat wilt voeren.

De heer **Van Hattem** (PVV): Nou ja, dit was dus een punt van orde. En ik neem ... Dit staat niet letterlijk zo in het reglement van orde in ieder geval. En ...

De **voorzitter**: Het is geen nieuwe discussie. Ik wil hem graag nog een keer aangaan, maar niet hier.

De heer **Van Hattem** (PVV): Nee, prima. Dan zullen we kijken hoe we hiermee omgaan, ter plekke.

De **voorzitter**: Ik verheug me en vind het ook belangrijk dat we dat doen, want het komt een paar keer op en ik kan nu niet anders. En het was straks ook al bij de heer Smeets een keer het geval. Ik ben graag bereid met u ..., hoe we de regels zo kunnen aanpassen dat het kan, maar nu gaat de heer Smeulders verder.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank je wel, voorzitter. Ik ging drie inhoudelijke punten maken. De eerste was de structurele middelen voor handhaving. Daar hebben we al vaker in deze zaal een debat over gehad, dat een aantal dingen nog niet structureel geregeld is. Wij denken dat het zeker met het oog op de Omgevingswet belangrijk is en dat er misschien nog wel meer nodig is. Dus de vraag aan de gedeputeerde: hoe staat het er daarmee voor?

Punt twee, de organisatiekosten voor de energietransitie. Dat is ook nog niet structureel geregeld. Ook aan de gedeputeerde, misschien wel van Energie, de vraag: hoe gaan we dat doen en weten we al wat er nodig is?

En punt drie de uitvoeringskosten van infraprojecten. We zien op allerlei plekken, de bouw is natuurlijk booming, de aannemers kunnen vragen wat ze willen, zo ongeveer. Zien wij dit jaar dat die kosten een beetje volgens planning blijven, zien we daar stijging in? Dat is een vraag die we aan de gedeputeerde van mobiliteit hebben.

En ten slotte, voorzitter, wil ik afsluiten met dezelfde toezegging die ik al tijdens de begrotingsbehandeling gedaan heb. Wij gaan er ontzettend ons best voor doen als PvdA om te zorgen dat deze gedeputeerde zich volgend jaar na de verkiezingen mag verantwoorden voor de begroting. En dan kunnen we ook kijken of we weer verder naar beneden zijn gegaan als het om onderbesteding gaat. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Nu brengt u mij even in procedurele verlegenheid, want de heer Van Hattem heeft gezegd geen interruptie te plegen, maar een ordedebat te voeren. Dat mag ik dus niet tellen als interruptie, en u wilt nu toch een interruptie plegen, begrijp ik.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Ik had zojuist al een interruptie willen plegen op een heel ander onderwerp waar ik een interruptie over wilde plegen.

De **voorzitter**: nee, dat begrijp ik ...

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ik vind het een beetje bizar dat ik het woord daarover niet krijg.

De **voorzitter**: Nee, nou ja. Ik wil echt met u de discussie aan, maar dan op een goed moment. Ik kan met u meevoelen dat er iets raars in die regel zit. Maar het is geen nieuwe discussie, ik heb hem eerder met u gevoerd.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, maar ik heb de regel gerespecteerd, maar kom met een nieuw onderwerp voor een nieuwe interruptie.

De **voorzitter**: Ja, maar dat is nou precies het punt. Maar dat ga ik nu niet herhalen, dat heb ik net uitgelegd. De heer Van Hattem kan namens u de interruptie plegen, als u wil, maar anders gaan we naar de volgende fractie.

De heer **Van Hattem** (PVV): Nee, voorzitter, ik pleeg nu een interruptie dat we graag willen interrumpen over een punt ten aanzien van de burap. En daar wil ik mevrouw Van der Kammen graag de gelegenheid geven om daarover te interrumpen, zodat zij hier haar democratische controlerende taak in het debat richting de PvdA kan uitoefenen zonder dat dit hier op zo'n kinderachtige manier wordt afgekapd.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem. Ik zie uw dilemma en daar heb ik zelfs begrip voor. En ik wil die discussie met u aan, maar u vraagt mij hier het reglement van orde toe te passen. Niets nieuws, want dat heb ik al vaker gedaan en we zijn hier al vaker tegenaan gelopen. Dus als u nu een interruptie gepleegd heeft, dan is nu de regel dat mevrouw Van der Kammen mag. Maar ik vind er iets oneigenlijks in zitten. En ik wil het graag met u bespreken, want ook ik loop daar tegenaan, want ik kan een aantal dingen niet doen die u van mij vraagt. Maar we constateren dat we er een paar keer op vastlopen, vervelend genoeg. Ik kan er nu niks anders aan doen. U heeft nu een interruptie gepleegd. Dan krijgt nu mevrouw Van der Kammen van mij het woord, omdat u ertussen bent gestapt. Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Als u mij daarstraks mijn vraag had laten stellen, was u volkomen duidelijk geweest dat ik een heel ander punt had willen aanroeren.

De **voorzitter**: Maar dat is niet het punt.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ik hoorde de PvdA namelijk vragen ..., een vraag stellen aan het college of er al wat duidelijkheid was over de prognose 2018, met name of daar een mate van onderbesteding in zat. Het is wel heel interessant, want een jaar of drie, vier geleden hebben we bij de ... namelijk in de planning-en-controlcyclus, de eerste burap afgeschaft. En dat was nou precies zo'n heel erg mooi moment om inzicht te krijgen in hoe de vlag erbij hangt. Hoe kijkt de PvdA daar op dit moment tegen aan, tegen het afschaffen van die burap?

De **voorzitter**: De heer Smeulders. De vraag is duidelijk. Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Nou, voorzitter, nog hetzelfde als toen. Ik kan het hier ook gewoon aan de gedeputeerde vragen. Dan zijn we meteen klaar. Dan hoeft de organisatie geen burap te schrijven, dan hoeven wij hem niet te lezen en dan weten we toch hoe het ervoor staat. Dus zo kijken we er tegen aan.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Oké.

De **voorzitter**: Van der Kammen. Nee. Ja. Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja, voorzitter, nog even over het feit van het interrumpen. Ik voel me hier niet prettig bij. Wij hadden bij de VVD nog een extra interruptie, die mochten we niet plaatsen. Ik ben even naar voren gelopen en ik heb me daarbij neergelegd, want ik denk: dit is niet de plaats om hier nu met elkaar over te praten. Ik wil ook vragen aan de PVV om zich hier dan nu bij neer te leggen. En zo niet, dan moeten we kijken wat we doen. Dan vind ik dat we moeten schorsen ...

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus. Dat is mijn voorstel. We gaan dat debat een keer voeren, want we lopen er nu een paar keer tegenaan. En ik wil het instrument hebben om het goed te kunnen doen. En we hebben dat nu geconstateerd en we komen erop terug. Ik zal het agenderen in het presidium. De heer Smeulders was klaar.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Mag ik dan nog één vraag stellen?

De **voorzitter**: Dat mag u.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Dus dat betekent dat we vanaf nu gewoon vaker mogen interrumperen? Dezelfde persoon bij dezelfde ...

De **voorzitter**: Ik moet het nu doen met het reglement van orde dat ik nu heb. Dat is duidelijk. De volgende spreker in de rij is de heer Smeets van de fractie van GroenLinks.

De heer **Smeets** (GL): Dank u, voorzitter. Collega's. De jaarrekening. De provincie Noord-Brabant als oom Dagobert van Brabant. De provincie Noord-Brabant zit goed bij kas, maar het beheers- en verantwoordingsproces kan veel beter. Het budgetrecht van Provinciale Staten is volgens onze accountant in het geding. Ik citeer: "In lijn met voorgaand jaar merken wij op dat de verschillen tussen de initiële begroting en de gewijzigde begroting omvangrijk zijn. Naar onze mening verliest de initiële begroting op deze wijze haar sturingswaarde." En hoe kunnen wij dan als Statenleden sturen of bijsturen?

De fractie van GroenLinks betreurt het ten eerste dat voor de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves geen apart besluit is voorgelegd aan Provinciale Staten. Wij moeten vandaag in één keer stemmen.

Over de onderbesteding van de begroting heb ik al bij interruptie gesproken. Het is maar welk moment je pakt, maar volgens ons ten opzichte van de oorspronkelijke begroting ligt die nog op 24%.

De accountant constateert dat het jaarafsluitingsproces op een minder efficiënte en tijdige wijze is verlopen als gevolg van personeelswijziging, ziekte en dergelijke. De accountant adviseert om tussentijds periodiek af te sluiten. Graag een reactie van Gedeputeerde Staten.

Ten aanzien van de waardering van de overige leningen die flink gestegen zijn, is de accountant ook kritisch. Wij kunnen ons voorstellen dat Provinciale Staten integraal worden geïnformeerd over de kredietwaardigheid en ontvangen zekerheden aangaande deze leningen. Wanneer gaan GS Provinciale Staten hierover integraal informeren?

Dan even naar de prestaties en de normen. Natuur en milieu. In de verantwoordingsbrief: we liggen grotendeels op schema met het realiseren van onze doelstellingen, waarbij opgemerkt dient te worden dat ondanks al die maatregelen die wij treffen de kwaliteit van de Brabantse natuur, water en bodem nog niet op het niveau is dat de provincie nastreeft. Complimenten voor een aantal initiatieven die GS hebben geïnitieerd: de duinboeren, de weidevarkens, de herenboeren en tal van groene burgerinitiatieven. Het programma Water, een bekend verschijnsel uit de vorige Statenperiode, kent een forse onderbesteding en de kwaliteitsdoelen worden bij lange na niet gehaald.

Als we kijken naar natuur, dan zien we bij de Natura 2000-beheerplannen dat de plannen zijn vastgesteld, maar beheer is nauwelijks aangevangen en blijft achter. Er zouden 400 natuurherstelmaatregelen zijn getroffen in 2017, het zijn er 41 geworden.

Bij het Groenontwikkelfonds zien we dat de inrichting van de natuur sterk achterblijft. 335 ha moest het zijn en het is 114 ha geworden. Als we kijken naar de realisatie van de ecologische verbindingzones zou dat 60 km moeten zijn, het werden er 29, dat is de helft. En gemeenten hebben veelal geen geld om hierin te voorzien in de begroting.

GroenLinks gaat niet zomaar akkoord met de toevoeging reserve natuurbeheer en de ontwikkelopgaven wegens vrijval van de rijksgelden ILG waar geen bestedingsverplichting op rust. Bijna 7 miljoen euro. Wij willen graag even weten waar het hier over gaat en of er ook strategisch nog een aantal zaken worden opgepakt om wat meer natuurmeters te maken in Brabant.

We stemmen in met de 330.000 euro voor de soortenbescherming. Dat sluit goed aan bij wat GroenLinks al sinds het begin van deze bestuursperiode van het college vraagt: actieve en concrete natuurbescherming.

Even kort naar ruimte. Top, de Omgevingsvisie en de Team loopt allemaal volgens planning. Onderminning van het buitengebied wordt opgepakt, prioriteiten leegstand in het buitengebied en kwetsbare recreatieparken. Brabantse Agenda Wonen is ontwikkeld, een prima initiatief, moet verder uitgerold worden. Opgave van tegen de 120.000 woningen tot 2030.

De Gebiedsontwikkeling Langstraat, daar hebben we wat kritische noten bij. Wij twijfelen over de maatschappelijke effectiviteit, met name de mobiliteitsontwikkeling.

Ten aanzien van de TOM, de Tuinbouwontwikkelingsmaatschappij, blijft uw resultaat onduidelijk. Complimenten voor de gedeputeerde voor de aanpak van de verkeersveiligheid op de Brabantse wegen. Heel veel handhaving, heel veel voorlichting. De A67 blijft een zorgpuntje, gezien het grote aantal ongelukken dat daar gebeurt. Er zijn al heel veel handhavingsacties geweest en we zouden dat graag willen doorzetten.

Meer inzet van duurzaam openbaar vervoer spreekt ons natuurlijk aan met de concessie in Eindhoven en Zuidoost-Brabant, elektrische bussen en de pilots met bussen op waterstof. Ja, en over de veiligheid, de sociale veiligheid op de bussen, hebben we op 29 juni nog een rondetafelconferentie.

Werkloosheid, de economie laat nu een groei zien van 4%. De werkloosheid onder 55+'ers blijft groot. Brabant behoort tot de top van de kennis- en innovatieregio's. Dat is prima. GS zetten stevig in op het behalen van energiedoelen. Op energiebesparing lopen we nu al achter bij het doel van 6% besparing. De Brabantse economie groeit weliswaar, maar in hoeverre deze ontwikkeling duurzaam is in de zin van dat die robuust is en ook bij negatieve conjuncturele ontwikkelingen standhoudt is onduidelijk.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Smeets** (GL): Ja, voorzitter, ik heb twee moties die ik zo meteen ga indienen.

De **voorzitter**: Zo meteen is wat lastig, want u moet nu echt gaan afronden.

De heer **Smeets** (GL): Ja, ik ga nu afronden. Ik wilde een motie indienen voor het snelle totstandkomingsproces van de jaarrekening. We willen volgend jaar zien dat de jaarrekening er eerder is dan de perspectiefnota. En de Brabantse dag van de verantwoording willen we invoeren conform een opzet die de provincie Zuid-Holland volgende week gaat introduceren. Oom Dagobert moet ook denken aan de toekomst van zijn kinderen en kleinkinderen. Dank u wel, mijnheer de voorzitter.

Motie M2 'Versneld proces afsluiting Jaarrekening 2018'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 18 mei 2018, behandelend Statenvoorstel 14/18 Jaarstukken 2017;

overwegende dat:

- het bespreken en het besluiten over het jaarverslag en de jaarrekening belangrijk is voor Provinciale Staten om de controlerende taak naar behoren uit te voeren;
- de financiële cyclus begint met de perspectiefnota en dat de gegevens uit het jaarverslag en de jaarrekening daarvoor noodzakelijk zijn om de controlerende en taakstellende rol door Provinciale Staten te kunnen vervullen (terugblikken en voortuitblikken);

constaterende dat:

- de Jaarrekening 2017 wederom later is gepubliceerd dan de perspectiefnota;
- verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- het proces van het afsluiten van de Jaarrekening te versnellen conform advies van onze accountant zodat in 2019 de jaarrekening beschikbaar is voordat de perspectiefnota wordt behandeld in Provinciale Staten;
- over de voortgang te rapporteren aan Provinciale Staten bij de behandeling van de Begroting 2019; en gaan over tot de orde van de dag.

GroenLinks, Sjo Smeets”

Motie M3 ‘Brabantse Dag van de verantwoording’

”Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 18 mei 2018, behandelend Statenvoorstel 14/18 Jaarstukken 2017;

overwegende dat:

- burgerparticipatie een belangrijk speerpunt is voor onze provincie;
- de provincie Zuid-Holland op 23 mei een dag van de verantwoording organiseert gericht op de burgers van Zuid-Holland;
- per bestuursthema burgers dan vragen kunnen stellen aan Gedeputeerde Staten over wat we hebben bereikt, wat we ervoor hebben gedaan en wat het heeft gekost;

constaterende dat:

- de rijksoverheid, diverse provincies en gemeenten ook een dergelijke dag organiseren om maatschappelijk verantwoording af te leggen over het gevoerde beleid;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- een Brabantse dag van de verantwoording te organiseren na publicatie van de Jaarrekening 2018;
- hierover te rapporteren aan Provinciale Staten met een plan van aanpak bij de behandeling van de Begroting 2019 en daarbij de ervaringen van andere overheden mee te nemen bij het opstellen van een plan van aanpak;

en gaan over tot de orde van de dag.

Statenfractie GroenLinks

Patricia Brunklaus, Hagar Roijackers, Sjo Smeets, Arno Uijlenhoet”

Motie M3A ‘Brabantse Dag van de verantwoording’

”Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 18 mei 2018, behandelend Statenvoorstel 14/18 Jaarstukken 2017;

overwegende dat:

- burgerparticipatie een belangrijk speerpunt is voor onze provincie;
- de provincie Zuid-Holland op 23 mei een dag van de verantwoording organiseert gericht op de burgers van Zuid-Holland;
- per bestuursthema burgers dan vragen kunnen stellen aan Gedeputeerde Staten over wat we hebben bereikt, wat we ervoor hebben gedaan en wat het heeft gekost;

constaterende dat:

- de rijksoverheid, diverse provincies en gemeenten ook een dergelijke dag organiseren om maatschappelijk verantwoording af te leggen over het gevoerde beleid;

roepen PS op:

- als PS een Brabantse dag van de verantwoording zo nodig met behulp van de griffie te organiseren na publicatie van de Jaarrekening 2018;
- naar aanleiding van de ervaring van de dag van de verantwoording en de ervaringen van andere overheden een plan van aanpak op te stellen en deze te bespreken in het platform p&c;

en gaan over tot de orde van de dag.

Statenfractie GroenLinks

Patricia Brunklaus, Hagar Roijackers, Sjo Smeets, Arno Uijlenhoet”

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeets voor zijn bijdrage. De moties zie ik dan graag aan de tafel hier in ontvangst. Dan geef ik het woord aan de fractie van 50PLUS bij monde van de heer Van Overveld. Aan hem het woord.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Dank je wel, voorzitter. Aan de orde is de Jaarrekening 2017. Twee dikke boekwerken en ik mag er vier minuten, oftewel één A4'tje, iets van vinden. Laat ik dat dan maar snel doen, voorzitter. Omdat ik geen accountant ben – die er overigens uitvoerig naar gekeken heeft – en ik bovendien niet zo van terugkijken ben, zal ik niet te veel ingaan op cijfers. Ik zal proberen een algemene lijn te ontdekken en die te volgen. Om dat te kunnen doen, heb ik me door alle jubelverhalen heen gewerkt. Mijn constatering aan het einde was dat een en ander redelijk op orde lijkt, zoals de coalitie dat in de Staten heeft afgesproken. Ik kan me dus de diverse malen in stukken vermelde tevredenheid wel enigszins voorstellen. Om nu niet ook van mijn kant te vervallen in juichzang heb ik toch nog eens gekeken met een wat kritischer blik en kom dan tot de volgende bemerkingen. Er is nogal eens sprake van de term 'grotendeels'. Die is wat vaag. Ik kan er te veel kanten mee op. Het ware beter en meer transparanter geweest aan te geven wat er precies niet is gerealiseerd ten opzichte van de voornemens. Ook valt mij op dat als je alles leest over de voorspoedige economische ontwikkeling in Brabant dit voor een groot deel toegeschreven lijkt te worden aan het provinciale beleid. Natuurlijk zal dit beleid een positieve bijdrage hebben geleverd, maar u zult toch met ons eens zijn dat ook Brabant in hoge mate afhankelijk is van internationale ontwikkelingen. Aan het eind van uw inleidend hoofdstuk geeft u aan dat de helft van bestedingen terecht komt in reserves. En bij de herkomst van middelen geeft u aan dat 30% onttrokken wordt aan reserves. Is dit qua verhoudingen nu wel transparant en betekent dat dan dat 20% bij reserves blijft zitten? Is dat niet veel? Dat vraagt volgens mij enige toelichting.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal? De heer Van Overveld heeft het woord.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Met betrekking tot Brabant Sport vroeg ik me af tijdens het lezen of dit feitelijk wel een provinciale taak is. Bij Veerkrachtig Bestuur is sprake van 58 gemeenten die een bijdrage hebben ingeleverd. Hoe zit dat met de andere?

Onder het programma Agrofood op pagina 27 werd mijn aandacht getrokken door een term die ik niet had verwacht. Er staat dat gestart werd met de samenwerking met de horecaopleiding van KWIC rondom Dutch Cuisine en mannenvlees. Welke kannibalistische activiteit ondersteunen wij hier?

Ten aanzien van werkgelegenheid vernemen wij op pagina 79 wat er gedaan en bereikt is op het gebied van jeugdwerkloosheid en begeleiding van werk naar werk. Wat ik mis is de groep 45+'ers en werkloosheid en wat voor de oudere werknemers is gedaan om ook voor hen werken mogelijk te maken. Net als we vorig jaar bij de begroting al opmerkten en wederom bij de perspectiefnota vaststelden zien we ook in de Jaarrekening 2017 niets terug met betrekking tot maatregelen op het gebied van ouderenwerkloosheid. Dit ondanks de toezegging van de gedeputeerde bij de begrotingsbehandeling om daar speciaal naar te kijken. Wij begrijpen dat met D66 in de coalitie ouderen niet meedoen en de focus erg ligt op jeugd en jongeren, maar daar zijn wij het niet mee eens. Wij vroegen ons in dit verband af hoe het zit met de personeelsopbouw in het provinciehuis.

Dat 2017 een belangrijk jaar was voor de boeren is in onze provincie genoegzaam bekend. Dat besluiten die toen genomen zijn grote gevolgen zullen hebben, is eveneens een gegeven, maar feiten daarover zullen pas in 2018 boven water komen en daar kunnen deze Staten niets meer mee. Ik dank eenieder die meegewerkt heeft aan de totstandkoming van deze, overigens goed leesbare jaarrekening, die in veel opzichten een positief resultaat laat zien.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Overveld voor zijn bijdrage. De fractie van de Partij voor de Dieren dan nu bij monde van de heer Van der Wel. Aan hem het woord.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.** Dank u wel. Voorzitter. De Nederlandse economie draait weer op volle toeren en volgens het achterhaalde paradigma van heilige economische groei zijn GS extra trots op Eindhoven, waar de economie nog meer is gegroeid. Echter, keerzijde van dit verhaal is dat de uitstoot van CO₂ net zo hard meestijgt. En ga er dan maar aan staan met je klimaatdoelstellingen. Met economische groei kun je nooit zoveel geld verdienen als nodig is om de negatieve effecten van die groei te compenseren. Wat we zien is een besparing van energie van slechts 1% bij een economische groei van 2,5%. College, graag een reactie, want op deze manier kunnen we de doelstellingen van Parijs nooit halen.

Afgelopen jaar blijkt uit de verkenning dat ongeveer een derde van de kansrijke onderwerpen goed is opgepakt. Echter, door afwezigheid van een heldere gezamenlijke definitie, strategie en focus ontbreekt het ons aan handelsperspectief. Voorzitter **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.** Volgens mij hadden we dat aan de voorkant redelijk snel kunnen constateren. En we komen er zo meteen ook op terug.

Het vraagstuk van circulaire economie werd in het verleden vooral vanuit het milieuopzicht geagendeerd. In de jaarstukken wordt gesproken over het ontwikkelen van nieuwe productmethoden, nieuwe producten en nieuwe manieren van consumeren. Desondanks zien wij geen enkele serieuze ambitie om stappen te zetten richting een groene eiwittransitie en dat is een grote gemiste kans. Onder de noemer biomassa en voedsel beperkt het college zich vooral tot de economische aanwending van grootschalige mestbewerking. Het wegwerken van de overdaad aan mest lijkt een doel op zich te zijn, met als gevolg dat het een miljardenindustrie met een enorme klimaatafdruk is geworden, terwijl nergens enige maatregel wordt genomen om de veestapel maar enigszins te beperken. Een heel klein lichtpuntje daarin is het wegnemen van de obstakels voor biologische landbouwers en de reservering van een aanzienlijk bedrag voor de omschakeling naar natuurinclusieve landbouw. Echter, college, niet helemaal duidelijk is wat nu daaronder wordt verstaan en hoeveel druk deze landbouwvorm mag leggen op de natuur. Graag een reactie van u.

Anderzijds zien we een enorme inzet op de productie van veevoer binnen het programma Plantaardig. De gedeputeerde maakt zich zorgen over de grote hoeveelheid maïs in Brabant, breed uitgemeten in BN DeStem. De beantwoording van onze vragen laat echter weinig ambitie zien. De inzet gaat vooral naar vervangen van maïs met maïs en niet naar alternatieven. Maïs, slecht voor insecten en als veevoer slecht voor het klimaat, zorgt ervoor dat het slecht gaat met de bijen in Brabant. En we vragen ons stellig af waarom we aan dit programma moeten meebetalen. Veel minder aandacht krijgt de omschakeling naar soja, lupine, luzerne voor vleesvervangers, waarmee we echt een bijdrage leveren aan insecten en klimaatdoelstellingen. Dat is nu echt de groene eiwittransitie. Gaan we naar natuur, dan hebben we te maken met een kwaliteitsprobleem en dat is grotendeels het gevolg van te veel stikstofdepositie. Positief is wel dat GS nu letterlijk in de beantwoording van onze vragen zeggen: als de depositie niet daalt tot onder de KRW, de Kader Richtlijn Water, is er geen duurzame verbetering mogelijk. Ergo, zonder substantiële vermindering van de veestapel gaan we dat niet redden. Graag een reactie van het college.

De STIKA-regeling valt goedkoper uit dan gepland. Echter, naar aanleiding van onze vragen blijkt dat het niet is omdat de uitvoering goedkoper is, maar omdat er minder is gerealiseerd. College, wat betekent dit voor het behalen van de doelstellingen? Graag een reactie.

En dan de kosten voor de Brabantse natuur. De jaarstukken geven wel aan hoeveel we hebben uitgegeven in 2017, maar we willen ook graag inzicht in hoeveel een hectare natuur uiteindelijk cumulatief gemiddeld kost vanaf het moment van starten van de planning tot oplevering. Dit is niet te achterhalen uit de jaarstukken en de cijfers van het GOB. Weet u het zelf eigenlijk wel? En wat er wordt gemeld, is dat het fonds voldoende geld bevat. De vraag is dan hoe het zich in de loop van de tijd heeft ontwikkeld. Immers,

de eerste gerealiseerde hectaren waren relatief goedkoop. Naarmate de tijd vordert wordt het steeds moeilijker en duurder. Is dit effect voldoende meegenomen?

De nieuwe koers voor natuurontwikkeling levert resultaten op, met name door de aanpassing van het aankoopbeleid. Ook is goed te zien dat de onduidelijkheden rondom staatssteun uit de weg zijn geruimd, waardoor manifestpartners weer aantrekkelijk kunnen meedoen. En dat is oké. Met het voorstel om vanuit het rekeningresultaat van 2017 330.000 euro in de begroting van 2018 op te nemen voor soortenbescherming en PAS zijn wij tevreden. Het is ook wat de gedeputeerde ons heeft toegezegd.

En dan als laatste, voorzitter, het faunabeheer. 2017 is ook het jaar waarin het faunabeleid werd vernieuwd. Wij hebben sterke twijfels over de doelmatigheid van de besteding aan het Faunabeheerplan, opgesteld door direct belanghebbenden, zoals agrariërs en jagers. Het wordt steeds duidelijker dat zowel de Raad van State als onze eigen hoor- en adviescommissie principiële kritiek heeft op het gebruik van de afwegingskaders. Steeds vaker zien wij dat ontheffingen van provincies worden vernietigd, ook van andere provincies. Het lijkt ons in aller belang, ook van Provinciale Staten, een zorgvuldig faunabeleid te formuleren op deugdelijk onderbouwde cijfers en de nadruk op andere bevredigende oplossingen te leggen dan het wettelijk laatste redmiddel, en dat is afschot. Onafhankelijke deskundigen hebben waarschijnlijk een heel ander afwegingskader dan de Fauna Beheer Eenheid. We verwijzen onder andere naar het ingekomen stuk van de Raad voor de Dierenaangelegenheden, maar ook naar onafhankelijke telling van bijvoorbeeld de SOFON.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, laatste zin. De gedeputeerde gaf eerder aan om in IPO-verband hierover te zullen spreken. Echter, wij hopen op een spoedige reactie en dus graag een reactie van de gedeputeerde. Voorzitter **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.** Voor zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel. Dan ben ik nu bij de fractie van de ChristenUnie-SGP. De heer Vreugdenhil heeft het woord.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Ik zal het proberen kort te houden, want de spanningsboog van de Staten is volgens mij vandaag niet zo groot na de marathonvergadering van de perspectiefnota. Maar voorzitter, de jaarrekening die voorligt sluit met een positief resultaat. En het college geeft ook aan: we liggen op koers. En dat is denk ik ook een compliment waard. Want er zijn mooie dingen bereikt. En ook een compliment richting de gedeputeerde Financiën. U heeft daadwerkelijk ook een trendbreuk weten te realiseren met betrekking tot de onderbesteding, met de kanttekening van de PvdA-fractie erbij. U krijgt echter wel een nieuwe opdracht mee. Nu moeten we ook beter gaan ramen naar de toekomst. En ik hoop graag dat u ook die opdracht van de accountant daarin aanneemt.

Voorzitter. Over het algemeen genomen ziet het er dus goed uit. En de aantrekkende economie werkt ook positief door op diverse terreinen. En ik kan het niet nalaten, we lopen ook een mooi proces voor de invulling van de Omgevingsvisie, die we eind dit jaar ook vast willen stellen.

Op diverse terreinen vragen de Staten ook een bijsturing, al hebben we dat debat eigenlijk een aantal weken geleden gevoerd. Want bijvoorbeeld op de veerkrachtige arbeidsmarkt hebben we enkele weken geleden geconstateerd dat niet iedereen mee kan doen, ondanks het aantrekken van de economie en the gap tussen de mensen die mee kunnen doen en niet eigenlijk alleen maar groter wordt. De Staten hebben hier voorstellen gedaan richting het college.

Met betrekking tot arbeidsmigranten hebben de Staten nadrukkelijk aangegeven dat waar de economie aantrekt en er ook veel logistiek in Brabant komt tegelijkertijd het probleem van de arbeidsmigranten en de

huisvesting ervan ook op het netvlies moet staan. Het college heeft daar een bestuursopdracht in meegekregen.

Met betrekking tot de energietransitie constateren we dat de kleine en middelgrote gemeenten achterblijven. Ook hier hebben we als Staten het college een opdracht gegeven om samen met de VBG hier aan te gaan werken aan de hand van het Pantea-rapport.

Het college geeft aan dat de grootste knelpunten in de bereikbaarheid in Zuid-Nederland aangepakt worden, maar ik blijf de gedeputeerde erop wijzen, ook de A27 is een vraagstuk dat de nodige aandacht vraagt en waar nog niet de juichtonen van de provincie over uitgesproken kunnen worden. Gedeputeerde Van der Maat, blijf ook daar de aandacht voor houden, inclusief Hooipolder.

Sociale veerkracht, ook daar hebben we enkele weken geleden stevig over gesproken. En we zien onvoldoende voortgang. En we zien ook onvoldoende zichtbaarheid in de regio. En we hebben de gedeputeerde een aantal voorstellen gedaan als Staten om daaraan te werken.

En dan tot slot, voorzitter, het extra toezicht in de natuurgebieden, waar we ook enkele weken geleden een koerswijziging als Staten hebben aangegeven en extra geld voor hebben gemaakt.

Voorzitter. Wij constateren in deze jaarrekening dat we op koers liggen, maar dat de koers op een aantal punten, en ik heb net een aantal van die punten genoemd, nog wel bijgebogen mag worden. En ik wil graag dat we in de komende periode niet op onze handen gaan zitten, maar vanuit die koerswijziging met elkaar, ook het laatste jaar, aan de slag gaan om ook de jaarrekening van 2018 net zo mooi te laten zijn als deze jaarrekening. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. Mag ik stilte in de zaal? Het woord is aan de heer Heijman van de fractie van Lokaal Brabant. Aan hem het woord.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Ik ga proberen, net als mijn voorganger, nog korter te praten. Voor Lokaal Brabant zijn de jaarrekening en de jaarstukken nou niet altijd een hoogtepunt in het jaar, maar meer een vaststelling van wat is geweest en dat geld zijn we in ieder geval kwijt. In ieder geval, omdat we zien dat we onderbestedingen hebben, hebben we wat geld over voor de komende jaren. Dank daarvoor, GS, en dan kunnen we na de volgende verkiezingen dat geld met een goed plan ook uit gaan geven. Hartstikke mooi. Ik ben in ieder geval heel blij dat we zover gekomen zijn met al de discussies op de trend. En ik wil het gewoon hierbij laten en iedereen dankzeggen voor zijn bijdrage. Ik heb er weer van genoten. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Heijman. Dan gaan we nu zo dadelijk naar de eerste termijn van de zijde van het college. Erik van Merrienboer, gedeputeerde, zal die aanvangen. Maar daarvoor schors ik de vergadering voor een minuut of drie, vier om even de benen te kunnen strekken tot algemeen welzijn van ons allen. De vergadering is geschorst voor een minuut of drie.

Schorsing (15.47-16.01 uur).

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik heropen de vergadering. Dan heeft – mag ik stilte in de zaal? – gedeputeerde Van Merrienboer het woord.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, dank je wel. Wat is geluk? Dat is dat je een hele mooie balpen aantreft op deze kathedraal. Ik ben er zelf al een tijdje zo een kwijt, maar ik kan me ook voorstellen dat hij van één van u is. Mevrouw Van der Kammen, hij ligt hier, goed bewaakt.

Ik wil u eerst dankzeggen voor de complimenten die u gegeven heeft – ik word hier gesouffleerd, dank je wel – bij de jaarrekening. En ik wil die ontzettend graag doorleggen naar onze mensen, die zich tot de

laatste snik hebben ingespannen om u tijdig van beantwoordingen rond technische vragen te kunnen voorzien, een mooie inspanning hebben gepleegd om ook een digitale applicatie te ontwikkelen, waar de bezoekersaantallen nog wat omhoog kunnen, maar ze zijn voor de eerste ronde bemoedigend. Ik vind het ook wel fijn om via deze weg ook de met ons verbonden partijen en deelnemingen te complimenteren, omdat die inderdaad – en de accountant onderstreept dat ook – onze actie om het verhaal rond verbonden partijen / deelnemingen tijdig en goed af te wikkelen, is geslaagd, en dat heeft ook juist bij die partijen tot, nou ja forse inspanningen geleid, maar men verdient dan ook complimenten. Ook onze accountant, die volgens mij ook een voor u buitengewoon hanteerbaar accountantsverslag heeft geschreven. Collega's Uijlenhoet en Koevoets werden al genoemd vanuit de toepassing van de motie-Duisenberg-Van Meenen en ook het platform – dat deed de heer Smulders al in de richting van het platform. Ik denk dat we met het platform inderdaad een vehikel hebben waarbij we permanent verbeteren, en dat doen we in de wetenschap dat we elke keer een stapje zetten, dat niemand met dat stapje per se tevreden hoeft te zijn, want er is – en de een geeft daar een wat steviger bewoording aan dan de ander – altijd ruimte voor verbetering.

De vergelijking met Elon Musk en Tesla, ja, als ik naar vandaag moet kijken – want ik zie dat de heer Musk nu een uitraag voor 10 miljard dollar heeft weggezet, zo'n twee uur geleden –, die kunt u van dit college niet verwachten, want wat dat betreft doen wij het voor minder.

Veel woorden zijn gezegd, denk ik, over hoe je nu moet kijken naar: hebben we een betrouwbare begroting vanuit de voornemens en de realisatie? Terecht dat u zegt: ja, gedeputeerde, u komt wel met 6% en 5% aanzetten ten opzichte van, om het precies te zeggen, de vorige burap en de slotwijziging, maar ten opzichte van de initiële Begroting 2017 zijn de afwijkingen veel forser. Maar dat wisten we, want dat was inderdaad het signaal om te beginnen. Mag ik er nu van uitgaan dat we ook stappen hebben gezet op weg naar het beter aansluiten bij de initiële begroting? Ja, daar mag u van uitgaan, en daar heb ik natuurlijk ook een ambitie over afgesproken, omdat bij de eerstvolgende jaarrekening – en de heer Smulders sprak hoopvolle bewoordingen uit over degene die hij hier dan verdedigt – er de opdracht ligt vanuit het college om die afwijking ten opzichte van de initiële begroting ook niet groter te laten zijn dan 10%. En dan is er inderdaad werk aan de winkel. Er zitten in de begroting een aantal elementen die inderdaad maken dat we echt stappen moeten zetten om ook die doelstelling straks te halen. Maar ik denk dat we bij de Begroting 2018 al een stap gezet hebben. Of dat ook zo is, dat zal moeten blijken – en dan kijk ik naar de heer Smeulders – bij de rapportage over de burap, want dat is het eerste integrale overzicht waarmee ik u kan bedienen. Die burap gaan wij kort na de zomer met elkaar bespreken, dus dan heeft u daar zicht op.

Een belangrijk element ook – en dat is wel een punt dat door sommigen van u ook aan de orde is gesteld en al bij herhaling door de accountant is gevraagd –: introduceer tussentijds afsluiten. Dat is ons stellige voornemen. De afweging die ik daar moet maken, is of ik dat exclusief koppel – en dat is mijn inzet – aan de introductie ook van een nieuw systeem, voor de ingewijden: SAP HANA, of dat ik dat doe al op basis van het huidige systeem. Ik heb u in het platform toegezegd dat ik u daar voor de zomer over ga informeren.

Een belangrijk punt, en de heer Koevoets kwam daarop terug, is dat wij voor een groot gedeelte vanuit de reserve opereren. Ook de heer Van Overveld refereerde daaraan. Ik denk dat het goed is om daar ook in het platform nog eens naar te kijken, omdat wij nu natuurlijk ook jaarlijks rapporteren over de reserves, maar de integrale beoordeling van het doel van de reserves en de vraag of die in afdoende mate met kpi's zijn belegd en toereikend zijn gevuld, doen we eigenlijk maar één keer in de vier jaar. Dus misschien is het goed daar nog eens naar te kijken in het kader van de monitoring, of we daar moeten vernieuwen met elkaar.

Verbetering kpi's blijft natuurlijk een terugkerend punt. Ik denk wel dat het goed is om vanuit de financiële pet te zeggen dat daar natuurlijk een primaire verantwoordelijkheid ligt, juist in die beleidscyclus, juist in de

zorg voor goede kaderstelling vanuit uw kant. Dat is per programma indringend aan de orde en dat doen we niet in één keer voor alle programma's, maar dat gaat in de beleidscyclus, en u weet dat dat bijvoorbeeld op het terrein van energie ook weer aanstaande is.

Als ik kijk naar de opmerkingen van de heer Bahar van het CDA, dan natuurlijk ook dank voor de waarderende woorden. Het werd iets minder toen u begon over kunst- en vliegwerk, want dat is natuurlijk niet aan de orde, mijnheer Bahar. Het kunst- en vliegwerk dat wij toepassen is een zorgvuldige uitvoering van het treasurybeleid dat wij met u hebben vastgesteld. Het is ook mooi om te constateren wat de accountant daarover zegt, want u zei: nou ja, als u dat even weghaalt, kunt u dan niet zeggen hoe het structureel staat met de toereikendheid van onze reserves? Nou, de accountant laat heel zorgvuldig zien dat wij bewegen binnen de marges waar het gaat om het weerstandsvermogen en die positie rond de weerstandscapaciteit eigenlijk ook verbeterd hebben. Maar de accountant merkt daar ook over op dat wij daarin eigenlijk heel conservatief te werk gaan. Dus we hebben een accountant en, nogmaals: het zou mevrouw Van der Kammen ook sieren om aan dat gesprek misschien toch deel te nemen, omdat de accountant wat dat betreft ook kleur geeft aan het verslag, door dit soort elementen toe te voegen.

De **voorzitter**: Interruptie Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, misschien is het ook goed om te duiden: kunst- en vliegwerk is misschien ook positief te zien, dat u er alles aan heeft gedaan om ook binnen die kaders te stellen.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Dank u wel.

De heer **Bahar** (CDA): Ik heb u in mijn maidenspeech ooit ook Spiderman genoemd, dus in die zin: dat is een constatering, maar daarmee wilde ik meer constateren dat we inderdaad nog werk te verrichten hebben. Vanuit die positie stelde ik ook mijn vervolgvraag. Dat even ter toelichting.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, dat is ook een vraag die we natuurlijk bij de perspectiefnota al aan de orde hebben gehad, en dat is wanneer ik u verder kan informeren over vooral de ontwikkeling aan de inkomstenkant van de begroting. Ik heb u toen aangegeven dat dat wat mij betreft een actie is die we in het kader van 'schoon opleveren' gaan doen, de doorkijk naar 2028. Dat heb ik toen in uw richting toegezegd en ik herhaal die toezegging. Dat betekent wat mij betreft richting het einde van dit jaar, of het begin van volgend jaar, maar dat neemt niet weg dat ook bij de begroting – want we hebben wat dat betreft natuurlijk toch nog een aantal ontmoetingen – voortdurend weer zicht op die inkomenscant zichtbaar blijft. De verdere doorkijk komt kort daarna.

De **voorzitter**: Mijnheer Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, ik begrijp de tijdslijnen die u zou willen hanteren. Mijn handreiking was ook: kunnen wij niet wellicht eerder in gesprek om met elkaar de instrumenten te bespreken, zodat wij samen ook naar de inkomsten kijken, dus dat we toch misschien alvast meters maken en niet alles volledig bij u beleggen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, volgens mij hebben we dat recent ook in het platform al een keer gedaan rond de inkomstenkant. Wat mij betreft, en nogmaals: daar wil ik graag met u naar kijken, of we dat in het platform agenderen, maar als het gaat om stukken hier ter plenaire bespreking, denk ik dat ik in die zorgvuldigheid echt dat proces na de begroting zie. Maar alles wat we daarvoor samen kunnen doen, in die samenwerking, beschouw ik als een uitgestoken hand, die ik natuurlijk dankbaar aanvaard.

De **voorzitter**: Smeets, interruptie.

De heer **Smeets** (GL): Ja, dank u, voorzitter. Als ik het me goed herinner, hebben we bij de laatste bijeenkomst van het platform p&c ook gesproken over scenario-ontwikkelingen ten aanzien van de opbrengstenkant van de begroting, met name de immunisatieportefeuille. Bent u van plan om daar op termijn, voor de zomervakantie, op terug te komen, in aansluiting op de woorden van mijn collega?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou ja, voorzitter, daarover heb ik bij de perspectiefnota niet alleen een toezegging gedaan, maar ook een motie van u aan mijn broek gekregen, om ervoor te zorgen om dat bij de begroting gewoon voor te leggen, dus dat gaan we doen. En dan gaat het over de perspectieven, de scenario's aan de inkomstenkant, waarbij – ik kijk even naar links – ook de motorrijtuigenbelasting kort viel. Dat is volgens mij wat we met motie 6 toen hebben vastgelegd en die nemen wij in uitvoering.

De **voorzitter**: De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): In een aantal punten vond ik de heer Smeets, maar ook de heer Bahar, niet heel zorgvuldig in de verwoording, bijvoorbeeld als het gaat om de informatievoorziening ten opzichte van de leningen. De heer Smeets wees daar ook op: integraal. Kijk, wat de accountant in feite zegt, is: u informeert de Staten, maar kunt u het ook nog een keer met een strikje eromheen doen in het kader van de jaarrekening? Want u krijgt alle informatie over het uitzetten van de leningen. Dat is een goede praktijk. De vraag die de accountant stelt, en ik zet een streepje onder 'integraal', is dat de accountant de suggestie doet om dat bij een jaarrekening ook nog eens in een samenvattend overzicht te zetten. Maar dat is niet een informatietekort, dat is echt het bundelen van wat we met elkaar al delen, en daar zullen we inderdaad opvolging geven aan de suggestie van de accountant, in de wetenschap dat het weer meer pagina's worden.

De **voorzitter**: Interruptie Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Ja, helemaal mee eens, voorzitter. Alleen het gemis zit hem wellicht ook in de 'strik', zoals u het ook inderdaad stelt, want ik moest voor mezelf eigenlijk constateren dat ik pas op de laatste pagina van de jaarrekening ook inzag wat er inderdaad nog aan trekkingen zou kunnen plaatsvinden op de leningen. Dus het gaat er ook om dat we met elkaar weten wat er uitstaat, wat de voorzieningen zijn, en dan zou ik er inderdaad ook naar willen streven dat dat binnen de twee pagina's zit die we al hebben, dan nog aanvullend pagina's toe te voegen.

De **voorzitter**: Oké. De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Uitstekend. Ik zal ook tegelijkertijd nog even kijken naar de informatie die u vanuit Treasury op een veel regelmatigere basis krijgt. Misschien kunnen we daar ook nog dit element aan toevoegen.

Er is een opmerking gemaakt over de onderuitputting. Nogmaals, daar heb ik wat over gezegd in relatie tot het betrouwbaarder en realistischer ramen. Er is ook een vraag gesteld over de samenhang ten aanzien van: ja, en waarom zien we dat dan niet bij de organisatiekosten? Ja, dat is nogal logisch. Als u kijkt naar de oorzaken die gekoppeld zijn aan de onderuitputting in de programma's, dan zijn de grote elementen dat het iets goedkoper kan – nou, dat is in de realisatie, maar dat heeft met capaciteit niet zoveel te maken –, dat we onderuitputting hebben omdat we afhankelijk zijn van het tempo dat partners daarin maken – dat heeft ook niet zoveel met onze capaciteit te maken – en de derde is, en die ligt wel bij onszelf, dat we onszelf een beetje verrekend hebben aan de capaciteit die nodig is, dus dat we eigenlijk meer capaciteit bleken nodig te hebben om het tempo te maken dat we hadden voorgeschreven, dus dat er eigenlijk nauwelijks samenhang is tussen de onderuitputting op de programma's en de organisatiekosten, waarvan ik ook nog moet zeggen dat we daar natuurlijk een groot deel aan de voorkant ook al hebben ingeboekt – dan kijk ik even naar collega Van der Maat –, dus dat betekent dat eigenlijk daar de 'doorzak' al eerder is gemaakt, dat maakt dat je inderdaad om de ontwikkeling van de organisatiekosten een ander beeld laat zien dan de programma-uitgaven.

Mevrouw Van der Kammen. Ik heb toch de indruk dat u zich voortdurend buitengewoon inmetstelt in het papier dat met zo'n jaarrekening gepaard gaat, ook als het gaat om de technische vragen. Maar als het gaat om de dialoog aan de voorkant, bijvoorbeeld met onze accountant, dan heb ik stellig de indruk dat u daar wat mist. Want als u grote woorden in de mond neemt over onrechtmatigheid, en u was bij de dialoog met de accountant, dan zou die twee dingen hebben aangegeven. Eén: het gaat over 1 miljoen euro additionele onrechtmatigheid op een totaal van 440 miljoen euro. Dat valt dus echt in de marge van: waar gewerkt wordt, kunnen – en dat is gebeurd – op basis van interpretatieverschillen dit soort marges ontstaan, en die worden vervolgens door de accountant opgelegd en die pakken we dan vervolgens beet. Maar om dan grote woorden over onrechtmatigheid in de mond te nemen, ja, daar neem ik echt afstand van, want dat past niet bij de materialiteit van het punt.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, ik neem het woord 'onrechtmatigheid' in de mond omdat het in de accountantsverklaring staat. En U kunt mij dan wel verwijten dat ik niet aan het platform deelneem. Ik ga inderdaad niet in een platform zitten zolang de spelregels zoals die nu gelden daar van toepassing zijn, maar al is het een tientje onrechtmatig, dan vervul ik hier mijn volksvertegenwoordigende rol en dan vind ik daar iets van.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Maar de grote woorden die u daaraan koppelt moet u toch in verhouding zien tot dat tientje, en ik had het niet over het platform, ik had het over de dialoog met de accountant. Dat is uw accountant en het zou u sieren als u daar de dialoog mee aangaat voordat u een interpretatie geeft waar, denk ik, de accountant afstand van zou nemen. Hetzelfde geldt ten aanzien van uw oordeel over het treasurybeleid. Het treasurybeleid dat we hier hebben vastgesteld, is behoedzamer dan het treasurybeleid van de rijksoverheid, mevrouw Van der Kammen. Dat hebben we hier met elkaar geconstateerd en dat zal de accountant ook onderschrijven. Dus ook daar passen wat mij betreft geen grote woorden, voorzitter.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen. Ten tweede male.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, nu wordt mij verweten dat ... hè, nu wordt er vergeleken met de rijksoverheid. Ik sta de rijksoverheid niet te controleren, ik sta het provinciale dagelijks bestuur te controleren.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Volgens mij heb ik daar niks over gezegd. Ik heb alleen maar gezegd dat u woorden in de mond heeft genomen ten aanzien van de risico's die wij lopen. U mag daarbij graag verwijzen naar uw voorliefde voor schatkistbankieren, en dat doen we dan bij een bankier die in het risicobeleid risicovoller acteert dan wijzelf. Dat is wat ik even wilde onderstrepen, mevrouw Van der Kammen.

Voorzitter. Ruimte voor verbetering, ook vanuit de zijde van D66 aangegeven, als het gaat om de begroting. Ik snap uw voorliefde, want dat is ook mijn punt: we moeten doorkijken naar dat productgroepniveau. Maar hier staat een bestuurder die zich gecommitteerd heeft op die 10% voor de totale begroting, in volstreekte transparantie neerlegt dat dat per productgroep kan verschillen, maar per productgroep zullen we vooral vanuit de inhoudelijke portefeuilles moeten kijken hoe we greep krijgen op een verdere reductie van onderbesteding, omdat die zo divers ligt. Dat heb ik natuurlijk de vorige keer ook gezegd: het is echt maatwerk per productgroep, en daarbinnen misschien nog wel gedetailleerder, om te kijken: wat is er te doen om daar verder reductie van die onderuitputting te realiseren?

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Wat ons betreft hebben we natuurlijk liever een beter voorspelbare initiële begroting, maar het sturen op die productgroepen is ook een manier om meer en meer in control te zijn. Kunnen we dan kijken hoe we wat meer informatie kunnen krijgen over wat er dan binnen die productgroepen gebeurt en waarom die afwijkingen soms zo groot zijn? Dat geeft dan wellicht ook een beter beeld aan ons.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou ja, dat beschouw ik in ieder geval als een uitdaging, om bij de burap die voor ons ligt, om daar zorgvuldig naar te kijken. Dat is een integrale burap, waarvan we inderdaad gezegd hebben: we slaan die eerste over, maar dan moet die tweede wel volledig zijn. Dus we gaan inderdaad kijken, en laten we dat ook in het platform even met elkaar wisselen, of we daar de informatiebehoefte in voldoende mate invullen.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik kan me zomaar voorstellen dat er productgroepen zijn waar die foutmarge mogelijk veel groter is, omdat het een moeilijke uitvoering is of zo, en dat het, zeg maar, nu al, in de afgelopen periode, wel een beetje in te schatten is welke groepen dat zijn waar bijvoorbeeld die uitgaven niet gehaald worden, of die doelstellingen niet gehaald worden ...

De **voorzitter**: En uw vraag?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Nou, de vraag is: de gedeputeerde zegt nu van: we moeten dan in die productgroepen ..., zou dat mooi zijn, maar ik kan me ook voorstellen dat je op voorhand al weet van, als mensen iets opgeven, dat je zegt: nou, nou, nou, kijk even, want in het verleden, een aantal jaren, hebben we toch flinke afwijkingen gezien, is dit nu realistisch? En dan kan je aan de voorkant iets meer informatie opvragen dan, zeg maar, nu achteraf.

De **voorzitter**: Een hele lange vraag. De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Zo heb ik ook het verzoek van mevrouw Dingemans begrepen. Dus dat betekent dat wij uit het analyseapparaat dat we voor de totaliteit laten zien, goedkoper, afhankelijkheid van partners, vertraging of wat dan ook, is – en dat kan natuurlijk, want we hebben het geaggregeerd, dus we kunnen het ook weer terugbrengen naar de afzonderlijke productgroepen – dat we op dat niveau in beeld brengen van: wat zijn nou de specifieke oorzaken per productgroep, waarom er een bepaalde mate van onderuitputting is. Want ik ben het volstrekt eens met de heer Koevoets: als je daarnaar kijkt, dan zie je dat je inderdaad nog niet tevreden mag zijn, dat we een eerste stap gezet hebben en dat er werk aan de winkel is. Maar dat is echt de toezegging. Uw vraag is mijn toezegging aan mevrouw Dingemans.

De **voorzitter**: De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Het punt van tussentijds afsluiten heb ik volgens mij al genoemd. Ik snap, mevrouw Van der Kammen, dat geef ik u mee, ik snap ook dat u daar zegt: ja, het is niet de eerste keer dat de accountant erom vraagt, en daarom heb ik ook aangegeven dat ik u voor de zomer daar echt hom of kuit geef, in de zin van: gaan we dat nu op korte termijn met een nieuw systeem doen, of gaan we dat anders gewoon op basis van het huidige systeem doen, omdat het ook nodig is om dat begrotingsbeheer verder te verstevigen? Waarvan overigens de accountant zei dat we daar op de goede weg zijn.

Ik ben bij GroenLinks, en dan pak ik meteen even, want ik heb een aantal inhoudelijke punten al genoemd, misschien toch meteen uw moties maar, mijnheer Smeets, want die eerste heeft iets van de grammofoonplaat, als het gaat over de jaarrekening. De jaarrekening kan niet eerder. Uw suggestie dat de accountant – want dat lees ik in uw verzoek –, dat dat het advies zou zijn van de accountant, dat klopt niet, want de accountant heeft zelf aangegeven dat dat niet kan en geeft in feite aan, als een van de oorzaken waarom het aanvankelijk wat stroef ging, dat we dat proces zo strak hebben uitgelijnd. Dus ik ontraad u die motie, omdat die niet uitvoerbaar is.

De **voorzitter**: Het stuknummer van de motie?

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): M2. Wij zijn niet in staat om de jaarrekening, het afsluiten ervan, te versnellen. Wat wij wel doen, is de financiële informatie, en daar vraagt u om: die financiële informatie treft u altijd bij de perspectiefnota aan, zoals ook dit jaar. Dus, advies: ontraden.

De **voorzitter**: Interruptie Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Waarom is het niet mogelijk om eerder af te sluiten? Ik heb rondgekeken bij andere provincies, op websites, en daar is het wel mogelijk.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ik baseer me gewoon op het oordeel van de accountant. We evalueren nu het proces zoals het verlopen is, dus ik wil u best ook informeren over de uitkomsten van die evaluatie, maar ik geef u alleen mijn verwachting aan, en die is dat het niet eerder kan. U roemt volgens mij op een aantal punten ook de leesbaarheid en de informatie. Ik ga voor zorgvuldig boven tempo en de informatie die u nodig heeft bij de perspectiefnota, die heeft u, mijnheer Smeets.

Meer in zijn algemeenheid, denk ik, en dan kom ik bij de volgende motie, de evaluatie van de beleids- en begrotingscyclus, zoals u die gehanteerd heeft op basis van, nogmaals, een evaluatie door de vorige Staten. Ik kan me voorstellen dat u daar nog eens met elkaar naar kijkt, dat u op dat punt ook nog eens kijkt naar de perspectiefnota, want het gaat om het feit: u wilt de jaarrekening vóór de perspectiefnota, nou de perspectiefnota hebben wij nu ook in de planning zitten, om ruimte te hebben voor de begroting, om dat zorgvuldig uit te werken. U zult dat dus als cyclus, als geheel, moeten evalueren. Het verder onder druk zetten van al een proces dat onder druk staat ontraad ik.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja, ik wil toch even hierop ingaan. Waarom vinden wij het zo belangrijk om de jaarrekening te zien? Omdat we willen weten hoeveel geld er overblijft van het jaar daarvoor. Wat u nu doet, en daar hebben wij grote moeite mee, is dat u bij het vaststellen van een jaarrekening, wat logisch is om te doen, ook gelijk een aantal besluiten opneemt om de begroting bij te stellen. En dat doet u in één besluit. Daarmee maakt u het ons wel heel erg moeilijk en daarom dringen wij zo aan op die gescheiden processen, dat we apart kunnen besluiten over het één en over het ander. Kunt u mij volgen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ik kan u volgen, maar dit gaat over iets anders. Als het gaat over: heeft u bij de perspectiefnota zicht op het financieel resultaat, en ook zicht op de vrijheid en het recht dat u heeft vanuit het budgetrecht om over de aanwending van het resultaat ook met elkaar te besluiten? Dan zeg ik: die informatie heeft u bij de perspectiefnota. Het punt dat de heer Smeets maakt is dat ik nu bij de jaarrekening ook nog een aantal correcties doe, en daar is een specifieke onderbouwing voor gegeven waarom we dat nu doen op het punt van de reserves. Maar dat is wat mij betreft, mevrouw Brunklaus, echt een ander punt dan de beweegredenen die onder de motie zitten.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Dat klopt, het is een ander punt, maar ik maak ook een ander punt. Ik zeg alleen dat het voor ons heel lastig is, als GroenLinks, om te besluiten over het vaststellen van de jaarrekening en daarbij een aantal begrotingsbesluiten voor de toekomst. Hetzelfde gold eigenlijk bij de perspectiefnota. Hadden wij daar precies geweten wat het overschot was van de jaarrekening, dan hadden we dat bij de perspectiefnota kunnen betrekken. Zo denken wij daarover.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Zo denk ik er ook over. U wist, ik heb u daar nog expliciet over geïnformeerd, en dat is ook de afspraak die we hebben: het rekeningresultaat, dat weet u. Bij de perspectiefnota heeft u de informatie, en dan praten we inderdaad gewoon over het resultaat waar we nu formeel over besluiten, materieel had u op dat moment de beschikking over die informatie, en die

was ook verwerkt in het financieel meerjarenbeeld. Dus wij hebben bij de perspectiefnota volledig zicht gehad op het financieel resultaat. Dat is echt zo.

De **voorzitter**: Oké. U vervolgt uw betoog.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Dan ben ik bij motie 3, en dat vind ik een sympathieke motie en tegelijkertijd, misschien wel juist omdat hij zo sympathiek is, heb ik ook zoiets van: waarom zet u nu GS aan het werk? Want dit zou toch echt ook in de boezem van uw eigen Staten, misschien met ondersteuning van uw eigen griffie, wat mij betreft echt aan u zijn om dat in te richten. Dus de Brabantse Dag van de verantwoording vind ik geen parade van gedeputeerden. Want u wilt vooral dat burgers in de gelegenheid worden gesteld om daarmee aan de slag te gaan. Ik leg het oordeel dus echt bij uw Staten neer over of u dit een goed idee vindt en of u daarmee aan de slag gaat. Ik denk oprecht dat het niet in eerste instantie aan ons is, maar ook aan u, om met uw griffie te kijken naar de wijze van uitvoering.

Voorzitter. Ik ben volgens mij een heel eind, omdat de vragen die ik van 55PLUS heb gekregen ... 50PLUS ..., ja misschien komt dat omdat ik zelf nog net geen 55PLUS ben. 50PLUS, heren, met excuus. De term 'grotendeels': ik heb u toegezegd, het is goed dat u er nog even aan herinnert, dat wij in onze bewoordingen wat scherper worden. Dat heb ik toegezegd in relatie naar de burap, dus ik heb nog één moment om bij een eerstvolgende cyclus ervoor te zorgen dat dit type begrippen, dat inderdaad misschien net te veel interpretatieruimte laat, om daar scherper de verwoording te kiezen.

Het punt van de reserves heb ik volgens mij al behandeld. Daar wil ik met u ook nog even over in discussie. En ik dank u voor de complimenten over de leesbaarheid, want dat valt met zoveel pagina's niet mee.

Ik denk dat ik, als ik kijk naar de heren Van der Wel, Vreugdenhil en Heijman, op het punt van de financiën geen specifieke vragen heb gekregen. De heer Vreugdenhil onderstreept nog eens de kwaliteit van het ramingsproces, dat we dat verder moeten verbeteren, maar hij was ook blij met de jaarrekening en dat geldt ook voor de heer Heijman. Dus daar neem ik nota van, voorzitter. Tot zo ver.

De **voorzitter**: Dan wordt de beantwoording voortgezet van de zijde van het college door ... oh, wacht, er is nog een interruptie. Mevrouw Van der Kammen, gaat uw gang.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, bedankt voorzitter. Ik heb in het betoog drie vragen gesteld waarvan ik er twee zou verwachten dat de heer Van Merrienboer daar antwoord op zou geven, dus misschien dat hij daar toch nog even op wil ingaan. Het was mijn vraag over wat GS concreet gaat doen om de bevindingen van de accountant – nou, ik heb het hele lijstje genoemd – om die te voorkomen in 2018. En ik heb gevraagd ja hoe het toch kan dat elk jaar weer geld als betalingen via het inkoopproces lopen in plaats van subsidie en hoe hij ertegen aankijkt dat dat toch wel een bepaalde indruk wekt.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, dat zijn gedetailleerde vragen waar ik volgens mij al op ingegaan ben. Bij het laatste punt constateert de accountant, bij inkoop, dat het onder de foutenmarge zit. Dat is wat mij betreft altijd aanleiding – en dan kom ik bij uw tweede verzoek – om daarop te blijven monitoren en te blijven sturen. Maar, weet u, dat is echt gewoon: waar gewerkt wordt, worden dit soort, nou ja, dat kunt u rechtmatigheidsfouten noemen, en dat zijn het voor een stukje ook, gemaakt, maar daar wordt op gemonitord. Het punt van compliance – is de organisatie daarvoor nu goed in positie en toegerust? – is ten opzichte van eerdere jaren een punt dat we kunnen markeren. Dat is op dit moment zo.

Als het gaat, voorzitter, en ik kijk naar mevrouw Van der Kammen, over de bevindingen van de accountant: nou, wij geven een reactie op de bevindingen in het voorstel. Die worden door u ook gemonitord. Wij gaan met de managementletter in het najaar ook weer aan de slag, dus wat mij betreft: u heeft onze reactie op de bevindingen van de accountant, en die worden ook keurig gemonitord in de p&c-cyclus. Dus u kunt ons daar ook een volgende keer weer voor ter verantwoording roepen.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, dat is precies het antwoord waar ik nou zo bang voor ben, dat PS uw college daar volgend jaar inderdaad weer op dezelfde punten ter verantwoording voor moet roepen. Wat gaat het college er nu aan doen om te voorkomen dat die onrechtmatigheden en al die bevindingen jaar-in, jaar-uit terugkomen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Het wordt een herhaling van zetten. Ik ga niet mee in uw beeld. Het begrotingsbeheer is verstevigd, ik heb op het punt van de rechtmatigheid aangegeven waar we ongeveer zitten, mevrouw Van der Kammen. Ik heb vervolgens aangegeven dat, waar eerder sprake was van het punt van compliance, nu gewoon de procedures zijn gevolgd, en dan kan er verschil van discussie zijn – dat kan hoor met een accountant – over of iets wel of niet binnen inkoop past, of binnen subsidie. Nou, dat wordt volstrekt transparant gemaakt, omdat uw accountant daar uiteindelijk een oordeel over velt, en vervolgens aanbeveelt om dat strikt te blijven volgen. Wij geven een reactie in uw voorstel, dat kunt letterlijk lezen in het voorstel, per bevinding van de accountant, en we zullen laten zien dat wij wat wij ons voornemen ook daadwerkelijk uitvoeren.

De **voorzitter**: Oké. De beantwoording, zoals ik al zei, wordt voortgezet door gedeputeerde Van den Hout.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Enkele specifieke vragen, en dan begin ik bij de VVD, over de Kader Richtlijn Water-systematiek. Dat is een vervelende, die heet 'one out, all out' als het ware. Dat betekent dat, als we een KRW Water gaan beoordelen op twintig criteria, en eerst waren er vijf goed en nu zijn er vijftien goed, het nog steeds op nul staat. Heel frustrerend. Ik weet ook niet of we er echt iets aan hebben om in meer detail daarover te rapporteren, om te laten zien dat er wel degelijk voortgang geboekt wordt, omdat wat uiteindelijk telt, ja toch is wat 'Brussel' ervan vindt. Maar verhalenderwijs, denk ik, zouden we in de jaarstukken meer kunnen laten zien over hoe we wel degelijk voortgang boeken op KRW-wateren, zonder dat dat ook meteen effect heeft op de waardering daarvan door 'Brussel'.

De **voorzitter**: Interruptie Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Niet omdat er verschil van inzicht zou zijn met de heer Van den Hout op dit punt, ik denk dat we elkaar hier helemaal vinden. En u haalt 'Brussel' erbij, dat is ook wel goed, maar juist voor het toezicht van de Staten op GS denk ik dat het, zoals u zelf volgens mij schrijft in het stuk, prettig zou zijn, handig zou zijn, om inderdaad wat meer dan alleen die 100% aan- of uit-rapportage te hebben.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, dat is waar. Misschien kunnen we bij de volgende jaarrekening meer complimenten over de KRW erin fietsen.

De terughoudende houding van partners in het GOB. Eigenlijk is dat een gelijksoortige vraag als van GroenLinks: het achterblijven van de prestaties in de natuur. Dat hebben we herkend, ruim een jaar geleden al. Daar hebben we een versnellingsagenda en een actualisatie van BrUG op gevoerd. Die nieuwe werkwijzen worden nu ontdekt en ingevoerd, en natuurlijk ziet u dat nog niet terug in deze jaarstukken. Als het goed is, hebben die versnellingsacties wel effect op de volgende jaarstukken.

De **voorzitter**: Gaat uw gang, Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Misschien heb ik iets gemist, maar misschien wil ik het u toch even vragen. Het GOB is een interessant fenomeen voor iedereen, want u koopt daar gronden, landbouwgronden bijvoorbeeld, die hebben een bepaalde waardering, u waardeert die af als u ze koopt, want het wordt dan natuurgrond. En dan merken we, dat lezen we in de jaarstukken, dat er ook regelmatig weer wat verkocht wordt. Nou weet ik niet waarom, want we gingen er natuur van maken, dus ik denk: waarom gaan we dat dan weer verkopen? En daar maken we dan weer winst op, lees ik ook in de jaarstukken. Hoe is daar inzicht in te krijgen? Wat wordt er gekocht en wat niet? Ik verdenk u er niet van, maar het moet geen grondspeculatiebankje worden zo langzamerhand, dat GOB. Dat lijkt me niet de bedoeling. Hoe houden we daar goed grip op?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dat doet zich inderdaad voor, maar het is ook goed dat het zich voordoet. Dat is de dynamiek in de grondmarkt, die is eigenlijk zelfs nog te laag wat ons betreft. Wat een van de manieren was om de versnellingsagenda te vullen, om meer natuurprestaties te kunnen leveren, is het GOB meer armslag te geven in het kopen van ruilgronden, omdat wij zien dat, als we met agrariërs in gesprek zijn over natuurontwikkeling, zij veel meer interesse hebben in ruilgronden dan in geld. Het betekent dus dat daar waar gronden te koop komen en interessant zijn voor het GOB om als ruilgrond in de achterzak te hebben, die aangekocht kunnen worden, tot op zekere hoogte natuurlijk, en die worden al dan niet later ingezet in het proces als ruilgrond. En mocht dat nou helemaal niet nodig zijn, of het zijn stukken die echt incourant zijn geworden, dan worden ze weer verkocht, tegen marktwaarde voor zover ik weet, dus het is niet zo dat we proberen daar vooral geen winst op te maken.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): De Partij van de Arbeid vraagt hoe het staat met het structureel begroten van alle vih-kosten. Dat gaat u straks bij de begroting zien. Dat hebben we de afgelopen keer van u meegekregen en als het goed is, is dat bij de volgende begroting opgelost. Alleen ziet u dat nog niet terug in deze jaarstukken.

Ten slotte, voorzitter, de Partij voor de Dieren vraagt of het achterblijven van de besteding van STIKAgelden invloed heeft op de natuurdoelen. Ja en nee. De STIKA wordt besteed buiten het natuurnetwerk, namelijk in landbouwgebieden. Dus in die zin heeft het geen effect op de prestaties daar waar het gaat om het realiseren van het natuurnetwerk. Maar natuurlijk is STIKA wel bedoeld voor het verbeteren van biodiversiteit, met name in die agrarische gebieden, en als daar minder gebeurt, hebben we ook minder resultaat op het gebied van biodiversiteit. Dat klopt. Dus in die zin zou je kunnen zeggen, is een onderbesteding bij STIKA een negatieve invloed op biodiversiteit.

De tweede vraag die u had ging over faunabeheer, maar ik moet constateren dat het niet anders is dan dat we het blijkbaar niet eens zijn, en het ook nooit eens zullen worden. Wat u zegt over wie het Faunabeheerplan maakt: dat zijn jagers en boeren, ja, daar moet u toch echt voorzichtig mee zijn. Het zijn

nooit alleen jagers en boeren geweest, het waren altijd al terreinbeherende organisaties die bij ons in de FBE zitten en, zoals u toch echt moet weten, sinds vorig jaar nog meer maatschappelijke organisaties, waaronder de Dierenbescherming, en ook die ondertekent ons Faunabeheerplan. Dat u het er niet mee eens bent, prima, maar niet doen alsof het een dingetje is van boeren en jagers.

De **voorzitter**: Interruptie mijnheer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, natuurlijk weten wij dat. Alleen, dan vinden we het raar dat er een beleid ligt waar heel vaak het geweer getrokken wordt en te weinig aan diervriendelijke maatregelen gedaan wordt, dusdanig zelfs dat rechters hier en daar gewoon dat beheerplan onderuithalen. Wij zien dat nu dadelijk ook waarschijnlijk met Brabant gebeuren, en dat komt omdat u in die plannen de feiten en cijfers over schade niet op orde heeft, en ook aan de andere kant, omdat, zeg maar, de uitwerking van dat beleid gewoon niet zo goed is. En dat zien we ook in de beantwoording van onze vragen, dus vandaar. Dat is in 2017 gedaan, dat is de eerste kant ...

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Wel, graag een korte interruptie.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, dus onze vraag vanuit die optiek was van: is dat geld, gaat u dan controleren, stel nu dat we naar dat beleid kijken, of dat getoetst wordt, of dat dan goed gedaan is?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, u dwong me bijna af te raffelen, maar nou heb ik eerlijk gezegd geen vraag. Ik zou in ieder geval niet weten waar ik antwoord op moet geven.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Onze vraag is: het beleid is in 2017 betaald, dat hebben wij betaald voor dat beleid, dat hebben wij gekregen. Gaat u nu toetsen of wat daar allemaal opgeschreven is over schade, schadecijfers en onderbouwing om het doden van dieren mogelijk te maken, om ontheffingen te kunnen verlenen, of dat dadelijk ook wel goed gedaan is, of dat rechtmatig is? Als bijvoorbeeld een rechter ontheffingen gaat onderuithalen, dan blijkt dus dat die onderbouwing niet klopt, en dat vraag ik u: gaat u dan daarnaar kijken?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Wat het met betalen te maken heeft, ontgaat me. Maar ja, natuurlijk controleren wij de uitvoering van beleid naast de uitgangspunten die daarbij horen, en daar kan men over van mening verschillen, zo erg zelfs dat je daarmee naar de rechter kunt gaan, en dan is het vervolgens aan de rechter om een oordeel te vellen; dat zullen we dan zien en dat zullen we dan uitvoeren. Maar het kan niet zo zijn dat elke keer als u niet tevreden bent over de vertaling van het beleid naar uitvoering, dat we de uitvoering stil zouden zetten.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn antwoord. Ik geef dan het woord aan mevrouw Spierings, die de beantwoording van het college voortzet.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik had een vraag van het CDA over het moratorium rondom de geitenhouderij. Ik heb u daar reeds twee keer een toezegging over gedaan, dus die ga ik vandaag niet opnieuw doen, want hij staat reeds twee keer in de toezeggingenlijst. Wij

betrachten alle zorgvuldigheid om iedere keer weer die toezeggingenlijst bij te werken met de laatste stand van zaken, en inmiddels beslaat die bijna twee pagina's van de toezeggingenlijst. Om het toch even voor u samen te vatten: er wordt nu een onderzoek uitgevoerd naar de huisartsengegevens over 2013-2016. De resultaten worden verwacht kort na het zomerreces. Daarnaast volgt er nog een onderzoek dat echt gaat kijken naar de oorzaken van het signaal van het verhoogd aantal longontstekingen. Dat is gewoon een langer lopend onderzoek en ik heb met uw Staten afgesproken: zodra het onderzoek er is naar de huisartsengegevens, dat ik u daarover informeer en dat we op dat moment met elkaar bekijken wat de consequenties daarvan zijn voor het moratorium.

De **voorzitter**: Bahar, interruptie.

De heer **Bahar** (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Om het dan maar concreet te maken, als u zegt dat het al meerdere keren is gezegd: dus in september hebben we dat onderzoek en in september gaan we dat gesprek aan?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ja, voorzitter, nu word ik verantwoordelijk gemaakt voor de planning, terwijl het een onderzoek is dat het Rijk heeft uitgezet bij het RIVM. Dit is de informatie die wij krijgen van het Rijk en het RIVM, dus houdt u mij daar alstublieft niet verantwoordelijk voor, want op dat moment zeg ik gewoon helemaal niets meer.

De **voorzitter**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Dat is wel een beetje tweeledig, want enerzijds hebben we ook in die besprekingen iedere keer gezegd: als het gewoon te lang duurt met dat soort onderzoeken, ben ik zelfs bereid om zelf een onderzoek te starten. Volgens mij zijn die woorden ook gevallen. Vandaar dat we op zoek zijn naar die datum. Het gaat er mij zeker niet om, als u er afhankelijk van bent hebt u dat niet, maar u heeft zelf aangegeven: als het te lang duurt ga ik zelf aan de slag.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ja, voorzitter. Op het moment dat wij het met elkaar hebben verhandeld, bleek al vrij snel dat het Rijk dat onderzoek naar die huisartsengegevens in gang zette. Op dat moment heeft het geen nut om aan datzelfde RIVM parallel hetzelfde onderzoek te vragen. Daar gaat het niet sneller van. Ik snap dit, en dat hebben we inderdaad zo met elkaar verhandeld, dat wij bereid zijn om mee te betalen, of zelfs te betalen, maar er bleek ons al vrij snel dat, als het Rijk daar vol mee bezig is, wij dat niet ook nog eens een keertje lichtelijk over hoeven te doen.

De **voorzitter**: Oké. Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ik had een vraag over het organisatiekostenbudget voor energie, omdat dat inderdaad niet structureel gedekt is. Dat moeten we met elkaar verhandelen bij de begroting 2019, dus weet u daar alstublieft samen met mij alert op, want het is natuurlijk weliswaar in eerste instantie altijd een keuze, en incidenteel geweest, maar er is veel veranderd op het gebied van energie en energietransitie, en het belang van het onderwerp, ook voor de provincies.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal? De gedeputeerde vervolgt.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ik had een vraag van 50PLUS over de visies van gemeenten rondom veerkrachtig bestuur, dat wij voor 58 visies nu uitspraken hebben gedaan, hoe het met die andere staat. Die hebben wij inmiddels zo ongeveer allemaal voor elkaar. Dat wordt allemaal keurig dit jaar afgehandeld, zoals we hebben afgesproken. Sommige visies waren later binnen en voor een aantal kostten de vervolgesprekken en vragen die wij nog hadden soms gewoon wat meer tijd.

Ik had ook een vraag over het mannenvlees. Die beantwoord ik natuurlijk graag, omdat het hier gaat over een belangrijk onderwerp, en dat zullen uw Staten waarschijnlijk wel allemaal met mij eens zijn. Het gaat hier om de vraag wat er gebeurt als we allemaal heel graag eieren willen eten, als wij heel graag melk willen drinken, heel graag kaas willen eten. In feite heb je in dat productiesysteem alleen de vrouwtjes nodig, maar zoals in de natuur gebruikelijk is, worden er ongeveer evenveel mannetjes als vrouwtjes geboren. Wat gebeurt er nu met de bokjes, de stieren en met de haantjes? Die zijn in ons landbouwkundig productiesysteem eigenlijk waardeloos, dus die werden vaak direct afgemaakt, dan wel op transport gezet naar het buitenland, waar ze nog wel iets met bijvoorbeeld bokjes wilden doen. We kijken nu in onze samenleving – ik bedoel wij niet alleen als provincie, maar wij ondersteunen een aantal van deze initiatieven – of we aan de haantjes, de stiertjes en de bokjes toch nog waarde in ons productiesysteem kunnen toekennen.

Dan had ik een paar vragen van de Partij voor de Dieren. Kijk, de uitdaging is natuurlijk heel groot op het moment dat onze economie aantrekt en de productie toeneemt ...

De **voorzitter**: Stilte in de zaal graag.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Dan is er de neiging om inderdaad weer meer energie te gaan gebruiken, om dat in feite te ontkoppelen. En als je ziet dat onze economie 2,5% groeit en dat we toch onze CO₂-uitstoot 1% laten dalen, zoals de heer Van der Wel zei, dan hebben we in ieder geval die ontkoppeling te pakken, maar inderdaad: de uitdaging bij een groeiende economie om toch onze energiebesparing te bereiken, is ontzettend groot, en daar moeten we ons dus vol voor inzetten.

Voor natuurinclusieve landbouw hebben we al eerder met uw Staten gewisseld dat wij als college op dit moment niet naar een definitie willen, omdat natuurinclusieve landbouw een zoekproces is, en dat zoekproces willen we juist de ruimte geven met partijen die daar in ieder geval allemaal goede bedoelingen hebben. Gaandeweg dat zoekproces komen we wellicht tot een definitie, en misschien ook niet, maar het gaat er vooral om dat we ervoor willen zorgen dat in ons landbouwkundig productiesysteem de natuurwaarden weer toenemen, in plaats van dat je aan de ene kant de landbouw hebt staan en aan de andere kant de natuur, en dat bedoel ik dan in geografische zin.

Wij hebben u een tijd geleden, begin van dit jaar, ons uitvoeringsprogramma Plantaardig toegestuurd. In het persbericht was ook aandacht voor de maïsteelt. Dat heeft inderdaad sterk de kranten gehaald, terwijl dat niet de essentie is van ons uitvoeringsprogramma Plantaardig. Ons uitvoeringsprogramma kijkt juist naar wat wij over vijf, tien of vijftien jaar in de volle grond in Brabant willen verbouwen, wetende dat er een aantal grote uitdagingen op ons af komen. We hebben te maken met vraagstukken rondom het gebruik van bestrijdingsmiddelen, we hebben te maken met toenemende periodes van droogte, we hebben te maken met toenemende periodes van juist te veel regen, en zo zijn er nog een aantal van dit soort uitdagingen – ik neem de bodemkwaliteit, ik neem de uitspoeling van nitraat – die we willen aanpakken, op een dusdanige manier dat een boer gewoon kan blijven boeren, maar misschien wel een ander gewas gaat verbouwen, dat veel beter is om deze uitdagingen aan te kunnen. Dan denken wij dus niet aan het verbeteren, optimaliseren van de huidige maïsteelt. Ja, daar lopen ook initiatieven op, en ja, die krijgen soms ook subsidie van ons, maar het uitvoeringsprogramma Plantaardig ziet juist op vraagstukken rondom

bijvoorbeeld het verbouwen van Nedersoja, waarbij we ook meteen denken aan het belang van dit soort gewassen als we een eiwittransitie in gang willen zetten, omdat nu voor producten-vleesvervangers vaak eiwitten worden geïmporteerd, omdat ze in Nederland niet voorhanden zijn, en ook dat is eigenlijk niet helemaal het systeem waar we op lange termijn naartoe willen.

De **voorzitter**: Van der Wel, interruptie.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter. Het valt mij dan op dat BN DeStem dat verhaal van u van die omschakeling van maïs naar soja, of luzerne, of wat dan ook, zo breed uitmeet, terwijl dat om maximaal 60 ha gaat, terwijl wat u nu vertelt – maïs naar eigenlijk iets verbeterde maïs, zal ik maar zeggen, met minder bestrijdingsmiddelen – gaat over duizenden hectaren in Brabant, en daar gaat dat programma over. In de technische beantwoording komt daar een heel verhaal over, terwijl in de vragen bij ons over die soja, luzerne, et cetera, zegt u eigenlijk: wij hebben geen visie, we weten niet wat we nog moeten doen. En dan denk ik: ja, ik snap dat niet helemaal. Het ene komt heel groot in de pers, en het werkelijke verhaal, wat we hier werkelijk doen, daar horen we niemand over. Dan heeft u klaarblijkelijk niet goed uitgelegd wat u werkelijk aan het doen bent.

De **voorzitter**: Dat is althans een van de verklaringen misschien, maar ik wil de gedeputeerde in ieder geval vragen om uiteraard de vraag te beantwoorden, maar wel kort, want we hebben nu heel veel exposés inhoudelijk die buitengewoon interessant zijn, maar misschien niet vandaag, ook gelet op de tijd, ten volle kunnen worden genoten. De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Ik verwonder me met enige regelmaat over wat er in de media verschijnt. We hebben wel degelijk een visie, die staat in ons uitvoeringsprogramma Plantaardig, ik adviseer u om dat er nog eens op na te slaan. Het is een uitvoeringsprogramma voor een korte periode, dat staat ook in de Statenmededeling, juist als opmaat om kennis op te doen, zodat een volgend bestuur daar een groter, structureler programma op kan zetten.

De **voorzitter**: De heer Van der Wel, nog één keer.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd..** Maar dan in lijn met de verwachting die ook gewekt is in BN DeStem: zou het dan niet aardig zijn om gewoon te kijken wat je dan nog extra kunt doen en er dan zelf een visie op te ontwikkelen? Want u geeft in de beantwoording van onze vragen aan: we hebben eigenlijk geen visie daarop, en dat vind ik toch raar, want dat zou er toch wel moeten zijn en dat zou u ook moeten uitdragen, denk ik.

De **voorzitter**: Ja. De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd..** Ik zei al dat we wel degelijk een visie hebben, en ik verwijs de heer Van der Wel graag naar het uitvoeringsprogramma Plantaardig. Dat kunnen uw Staten natuurlijk altijd voor een themabijeenkomst agenderen als daar behoefte aan bestaat. Daar heeft u niet voor gekozen. Wellicht bestaat daar nu ineens wel interesse in. Dan had ik nog één vraag over de reductie van de veestapel, en daarvan zou ik eigenlijk willen zeggen dat we dat debat hier het afgelopen jaar voldoende met elkaar hebben gevoerd, dat uw Staten uiteindelijk akkoord hebben gegeven op een groot pakket maatregelen en dat wij graag gewoon dat pakket willen gaan uitvoeren, *blijven* uitvoeren, want daar zijn we natuurlijk al volop mee bezig.

De **voorzitter**: Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Een lichte teleurstelling dat ik achter de kathedraal sta, laat ik het daarom maar kort houden. Ik heb vier vragen die ik graag nog even afhandel. In de richting van de heer Bahar, u heeft een vraag gesteld over verkeersveiligheid: er is inderdaad een klein zakje met geld vanuit het verkeersveiligheidsprogramma, dat gaat over de activiteiten rondom gedragscampagnes en zo die we voeren. Dat budget hebben we niet helemaal besteed, dat klopt. We hebben wel alle activiteiten verricht die we wilden doen. Is dat een probleem? Nee, want u vroeg nog even van, ja, zouden we dat geld dan niet moeten gebruiken om bijvoorbeeld met een verkeersmonitor aan de slag te gaan? Ik kan u verzekeren, we hebben onlangs nog in IPO-verband ook met de minister gesproken, om een stap, samen met de verzekeraars, te zetten om juist landelijk daar een strategie van te maken, en daarop vooruitlopend zijn we aan het kijken in hoeverre we op 2017 onze cijfers kunnen gebruiken om die discussie verder te voeden. Dus daar zijn we mee bezig. Wij zien ook dat we permanent moeten kijken hoe we daarop kunnen verbeteren, Maar dat willen we heel graag via de landelijke tafel doen, omdat er dan juist één grote databank komt, waar de minister ook heel erg op zou willen gaan inzetten.

De **voorzitter**: Interruptie Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Goed om te horen dat het de aandacht heeft, en dat we dat zelfs in interprovinciaal overleg doen, maar begrijp ik daarmee ook goed dat we met die cijfers, en met dat overleg, straks ook daadwerkelijk over een verkeersmonitor zullen beschikken, jaarlijks, die we dan bijhouden, of gaat het u alleen om de gesprekken?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Die gesprekken lopen nu en als dat al helder is in IPO-verband, dan zal ik dat inderdaad als een output-moment opnemen in de Begroting 2019. Ik kan er nu nog niet op vooruitlopen, omdat we juist nu heel erg aan de slag zijn met de minister, om te kijken hoe we daar samen in kunnen optreden. Maar het is dus niet zo, zoals u zei: geld over en dat hadden we moeten besteden aan. Nee, we zijn er juist beleidsmatig mee bezig en als dat financiële implicaties heeft voor de begroting, dan zullen we die uiteraard verwerken.

De **voorzitter**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Eens, voorzitter, maar het ging mij om het algemene gedachtegoed, dat ik zei van: nou, ik zie daar een opgave en hadden we dat misschien ingezet, dus het was meer een soort reflectie en ik ben blij dat u daar ook op die manier op hebt gereflecteerd. Blijft mijn vraag nog even: krijgen we nou concreet wel of geen verkeersmonitor? Dat blijft een beetje in de lucht hangen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Wij hebben cijfers, die putten we nu uit het CBS. Ik ga u nu geen aanvullende toezegging doen, omdat wij juist, nogmaals, dat is dan een herhaling van zetten, nu kan ik die toezegging niet doen, omdat datgene wat wij als provincies samen willen, is juist ook met de verzekeraars die data gebruiken. Omdat die heel veel data hebben die de politie weer niet heeft, zijn we aan het kijken of we daar een stap in kunnen zetten. Dus de intentie, de wens, is er, maar dan wel vanuit de IPO-samenwerking.

U vroeg ook nog over Hooipolder Plus. Tussen het moment dat dat bedrag op de begroting is gezet en nu, is er veel gebeurd. Hooipolder Plus bestond uit de inframaatregel om inderdaad de files tot en met 2030 op het knooppunt Hooipolder aan te pakken. Tussen het moment dat wij dit bedrag op de begroting hebben gereserveerd en nu heeft de minister ook besloten om toch twee bruggen te gaan vervangen op de A27. Dat heeft weer voor vertraging gezorgd. U heeft mij toen opdracht gegeven om te kijken of ik Hooipolder Plus juist kan loskoppelen van die vertraging, daar zijn we nu druk mee bezig, met als resultaat dat het geld nog niet is uitgegeven, want dat geef ik pas uit op het moment dat ik de definitieve afspraak heb gemaakt, en ik verwacht dat dat in ieder geval dit kalenderjaar gaat gebeuren.

De SP vroeg mij naar smart mobility: hartstikke goed, maar waarom landen er zoveel projecten in Rotterdam? U verwijst waarschijnlijk naar de passage waarin staat dat er vanuit Mobility Lab dertien projecten in Rotterdam komen en twee in onze provincie. Het is slechts een klein gedeelte van wat we doen. Ik verwijs u graag naar de Statenmededeling die we u een of twee weken geleden hebben gestuurd, met mooie kaarten van Brabant, aan alle projecten die wij op het gebied van smart mobility doen. Mobility Lab is slechts één van de onderdelen, waar we juist gebruikmaken van de expertise van Rotterdam, die er al twee jaar mee bezig waren. Zij zijn ook wat verder dan wij en daarom zijn daar vooral nu resultaten vanuit Mobility Lab, twee vanuit ons en de verwachting is dat dat na de komende periode nog veel verder gaat stijgen. Maar nogmaals: leest u alstublieft die Statenmededeling nog een keer goed door, dan zult u onder de indruk zijn van alle projecten die we nu aan het realiseren zijn.

De laatste vraag heb ik van de Partij van de Arbeid genoteerd: zien wij de uitvoeringskosten van infra stijgen? Ja, die zien wij stijgen. We verwachten ook dat er minder aanbestedingsmeevallers gaan zijn de komende periode. Met KOPI, Kwaliteitsnota Onderhoud Provinciale Infrastructuur, hebben we wel hier afspraken gemaakt dat het onderhoud structureel geborgd is en juist ook vanuit nieuwe normen werken en dat wij ook periodiek met een herijking van dat budget gaan komen. Achter uw vraag zit misschien ook wel van: ja, met die stijgende kosten, kan het dan op den duur spannend worden? Ja, dat zou kunnen, maar daarom is juist de werkwijze waarop we nu bezig zijn, dat wij veel verder vooruit ook aangeven: wat zijn de mobiliteitsambities en hoe verhouden die zich ten opzichte van onze reserves bijvoorbeeld? Ja, dat heeft u heel erg transparant in beeld en ik verwijs u in dat kader ook graag naar de Statenmededeling Programmering mobiliteit, die in september weer naar u toe komt, waarin u vooruitlopend op de begroting dat debat met mij kunt voeren.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde. Dan is nu gedeputeerde Swinkels, de laatste in de rij. Er is nog een interruptie, ik neem aan voor de heer Van der Maat?

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter, nog een interruptie op de heer Van der Maat. Of gedeputeerde Van der Maat, ja. Ik hoor dat de gedeputeerde inderdaad een aantal dingen noemt over smart mobility waarop in is gezet et cetera, maar zoals door ons ook is aangehaald: wat wij nog altijd missen, is echte oplossingen, met name bij Hooipolder, maar ook bij Zuidoost-Brabant, bij de Ruit om Eindhoven die, ja, is afgeschoten door dit VVD-college. En afgelopen week lazen we in het Eindhovens Dagblad een bericht dat op de Sonseweg in Lieshout een 60 kilometer-weg, vrij smal, waar voetgangers en fietsers lopen, wordt het steeds maar drukker, omdat steeds meer verkeer dit als een alternatieve verkeersstroom ..., een alternatieve verkeersstroom op deze weg ontstaat, is omdat die Ruit om Eindhoven voor deze oost-westverbinding er niet ligt.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van Hattem** (PVV): Mijn vraag aan de gedeputeerde is: wat is zijn inzet geweest in het afgelopen jaar, en in de jaren daarvoor, om hier een oplossing voor te bieden, voor die oost-

westverbinding, tussen enerzijds de oostkant van de Brainportregio Helmond en anderzijds het wegennetwerk aan de westkant van Eindhoven, en dat deze weg daarmee ook ontlast zou kunnen worden?

De **voorzitter**: Ja, de gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank, voorzitter. Ja, dat is echt wat we uitvoerig bij de perspectiefnota hebben besproken volgens mij. Ik ben inderdaad aan de slag gegaan in 2015, toen heb ik gekeken: toen nog geen draagvlak voor de Ruit vanuit die tijd bleek, waar is dan wel draagvlak voor? Daar hebben we gekeken vanuit al het materiaal dat vanuit de Ruit beschikbaar was: waar kunnen we mee aan de slag? Dat heeft erin geresulteerd dat we voor de A67 zo'n 250 miljoen euro op de plank hebben kunnen leggen. Ik hoop daar dit jaar met de minister een besluit over te kunnen nemen, dat daar een 2x3-verbreding aankomt. Dat heeft erin geresulteerd dat we 265 miljoen euro op de plank hebben liggen om alle kruisingen ongelijkvloers te maken tussen Veghel en Helmond, en dat heeft erin geresulteerd dat we met snelfietspaden aan de slag gaan, en dat heeft erin geresulteerd dat we met smart mobility aan de slag gaan. En zoals ik u ook vorige keer bij de perspectiefnota heb gezegd, zijn we nu, en ben ik heel erg nieuwsgierig naar wat er in de coalitieakkoorden van onder andere Eindhoven staat en andere plekken, welke ambities daar zijn, want misschien ontstaat er wel weer nieuw draagvlak voor nieuwe oplossingen. Dat is wat ik u heb verteld bij de perspectiefnota en ja, dan ben ik eigenlijk best wel blij met de voortgang die we daar hebben geboekt.

De **voorzitter**: Oké. Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Ja, ik hoor de gedeputeerde zo'n beetje een halve Ruit om Eindhoven heen maken, maar die ligt er naar de zuidkant, bij de A67 en de N279, maar juist die oost-westverbinding tussen Son en Lieshout die, die ontbreekt en daar zie ik geen enkele visie, geen enkel initiatief om daar iets mee te doen. Ik breng nogmaals in herinnering: de Ruit om Eindhoven was geen gemeentelijk project, het was via een PIP, een provinciaal inpassingsplan, dat het geregeld zou moeten worden, een provinciaal project. Dus vanuit welke rol, provinciale rol, vanuit welke provinciale visie heeft u nu, los van wat ze in Eindhoven of Helmond zouden willen, om dit probleem vanuit een provinciale visie op te lossen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ja, dan wil ik u toch echt verzoeken de band terug te spoelen, want wat ik toen ook heb gezegd tijdens de perspectiefnota, is dat we nu met de bundelstudie aan de slag zijn. Dat is een studie waarbij we kijken naar het verkeer dat over de A72 gaat, de N615 gaat, de N612 gaat, maar ook inderdaad de problematiek rondom Eindhoven, van Eindhoven zelf, dat we daar nu vanuit data aan het kijken zijn van: welke oplossingsrichtingen zijn daar? Voor de zomer komen die in beeld en kijk ik met de nieuwe colleges wat de beste aanpak daarvoor is.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, ik schrik een beetje, want ik dacht dat dat al lang in beeld was, dat dat bij de laatste – hoe heet het? – structuurvisie al lang in beeld was. Wanneer denkt u dat er eens concreet wat neergelegd wordt aan asfalt of verbreding, of wat dan ook, dat die puinhoop daar ten noorden van Nuenen, zeg maar, of bij Nuenen in de buurt, opgelost wordt?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik verwacht dat wij dit jaar met de nieuwe colleges daar afspraken over kunnen maken. Of er nieuw asfalt komt, en waar dat ligt, ja, dat kan ik pas zeggen op het moment dat de plannen bekend zijn, mijnheer Van den Berg.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter. Bent u het dan met de PVV eens dat we eigenlijk dit stuk echt, sinds ... hoe lang is al bekend dat die Ruit niet doorgaat? U bent dus kennelijk al die drie jaar alleen maar aan het onderzoeken geweest en in beeld brengen data die er volgens mij al lang zijn. Hoe kan het zijn dat we nu pas richting een ... gaan denken aan een uitvoering? Maar ik heb zo'n gevoel dat we daar nóg lang niet aan toe zijn. Hoe heeft dat zo lang kunnen duren?

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ja, ik heb echt het idee dat ik PVV-iaans, dat ik me dan anders moet gaan uitdrukken of zo. Ik heb u net verteld dat de kans waarschijnlijk heel groot is, het geld is gereserveerd, dat er een derde strook bij de A67 bij komt, onderdeel van de Ruit. Ik heb u aangegeven dat er allemaal ongelijkvloerse kruisingen komen tussen Veghel en Asten, waarvoor 265 miljoen euro op de plank is gelegd. Daarmee is de doorstroming gerealiseerd. Ik heb u aangegeven dat voor het middengebied, dat we daar nu aan het studeren zijn. Dus ja, als u niet wilt horen wat er gebeurt, dan houdt mijn opdracht een beetje op volgens mij om u nog beter uit te gaan leggen over wat er allemaal wel is gebeurd.

De **voorzitter**: Gedeputeerde Swinkels vervolgt de beantwoording van het college.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Ja, voorzitter. We begonnen dit debat volgens mij met een hele mooie uitspraak van de heer Koevoets: het gaat uiteindelijk om geluk. Daar werd ook op gereageerd, en naar mijn idee terecht, dat dat geluk uiteindelijk natuurlijk voor alle Brabanders zou moeten gelden. Van daaruit is ook het programma Sociale veerkracht er, om niet een goed gemiddelde te hebben alleen in Brabant, maar te zorgen dat alle Brabanders in ons geluk, welzijn en welvaart mogen delen. De opmerkingen die het CDA daarover maakte van: hebben we dan wel voortgang geboekt? We hebben met het programma Sociale veerkracht een responsief en lerend programma. Dat betekent dat wij aanhaken bij initiatieven in onze Brabantse samenleving. Dat is afgelopen jaar van elf naar meer dan honderd van die initiatieven gegroeid. Dat betekent dat er wel degelijk voortgang in zit. Hebben we dat met alle middelen moeten doen die er gereserveerd waren? Nee, want we hebben daarbij ook de inzet dat het initiatieven zijn die zichzelf in principe kunnen dragen en niet afhankelijk zijn van een provinciale subsidie om te kunnen functioneren.

Daarnaast een vraag vanuit 50PLUS, misschien wel aan uzelf gesteld, namelijk: is sport een kerntaak?

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Even een vraag over de leefbaarheid, socialeveerkrachtprojecten moet ik het noemen. In de jaarrekening wordt inderdaad gesteld dat er een groei is van 11 naar 75 projecten. Ik hoor u nu 100 noemen. Ik ken ook een aantal van die voorbeelden, bij sommige daarvan heb ik mijn

vraagtekens: wat doet de provincie daar? Dat is mijn opvatting. Is het mogelijk dat wij een lijst zouden krijgen van die 100 projecten? Hoe kunnen wij dit volgen op een goede manier, zodat we zelf af en toe eens op bezoek kunnen gaan, et cetera?

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Ja, voorzitter, dat kan. Op dit moment bestaat al de site SterkBrabant.nl, en daar staat een kaart op waarop alle initiatieven geplot zijn. Per initiatief kunt u daarmee een eerste indruk krijgen van dat initiatief. Die wordt op dit moment steeds verder uitgebreid en toegevoegd met meer informatie.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): En die kaart houdt u voortdurend up-to-date, dus daar zien wij de groei van het aantal projecten ook, et cetera?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Ja, voorzitter, precies.

De **voorzitter**: Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Ja, aansluitend op de vraag van mevrouw Brunklaus van GroenLinks: wanneer is de provincie nu exact aangehaakt? Wat is dat moment waarop u zegt van: nu is het een van onze projecten? Wat is daar het criterium voor?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Nou, voorzitter, op dit moment zijn we druk in de weer van: hoe doen we dat nu precies? In eerste instantie ontstaat er een soort van community, heet dat tegenwoordig met een mooi woord, maar het is uiteindelijk natuurlijk een netwerk van al deze initiatieven, die in Brabant op allerlei manieren bezig zijn impact te realiseren en wij wensen eigenlijk laagdrempelig al die initiatieven daartoe toegang te geven. Of wij daar nu als Brabant al heel intensief bij betrokken zijn, om dat initiatief verder te helpen en te versterken, daarvoor kijken we steeds van: is dat een initiatief waarin wij er ook toe kunnen doen als provincie, en kunnen wij met onze partners uit ons netwerk daar die versnelling en versterking bij teweegbrengen? En uiteindelijk zit het natuurlijk ergens in van: welke capaciteit hebben we ter beschikking om dat allemaal te kunnen ondersteunen?

De **voorzitter**: Oké. Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Ja, dan ook weer aanvullend op mevrouw Brunklaus: zou bij die website, of de lijst die Provinciale Staten gaan krijgen van de projecten waar we in deelnemen, dan ook exact kunnen worden aangegeven: wat heeft de provincie nou toegevoegd aan dat project en wat is eruit voortgekomen uiteindelijk?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Ja, voorzitter, wij voegen op dit moment de informatie toe welke vragen de initiatieven stellen, in welke mate die door anderen binnen dat netwerk ook beantwoord worden en welke rol wij vervolgens spelen. Een van die voorbeelden is bijvoorbeeld dat we nu heel erg de vraag hebben liggen vanuit de initiatieven: help ons nou bij het in beeld brengen hoe wij die maatschappelijke waarde toevoegen en hoe we als het ware de impact van tevoren kunnen schetsen, ook naar onze partners, omdat we hier natuurlijk te maken hebben met mensen die proberen maatschappelijke impact te organiseren, wat zich niet altijd vertaalt in geld. Dat vraagt soms een wat andere manier van hoe we dat met elkaar in beeld brengen en aan de voorkant ook scherp krijgen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Ja, dat ging nog over de vraag die 50PLUS, zoals ik zei, min of meer zichzelf stelde: is sport een kerntaak? Uiteindelijk gaat u als Provinciale Staten natuurlijk over de taken en rollen die wij ons als provincie stellen, maar nu u dat zo aangeeft, leek het me wel goed om te melden dat op dit moment de financiering voor sport afloopt, eind 2019, en het is dus aan u en aan een volgend college om ook te bedenken of de provincie daadwerkelijk een rol houdt bij sport, waarbij ik meteen mag melden dat de inspanningen die de provincie nu doet – en dan denk ik met name aan daar waar het de gehandicaptensport betreft – wel degelijk zijn meerwaarde, erkenning en waardering in Brabant kent. Tot zo ver.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Dan zijn we hiermee aan het einde van de eerste termijn. Ik kijk of er behoefte is aan een tweede termijn. Ja. Dan kunnen we beginnen met die tweede termijn. Mevrouw Van der Kammen?

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): ...

De **voorzitter**: Misschien dat u in tweede termijn die dingen dan nog even wilt noemen.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Ik wil wel antwoorden hoor.

De **voorzitter**: Oké. Ik denk dat de gedeputeerde ervan uitging dat hij niets hoefde te beantwoorden.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Dat wil ik alsnog met plezier doen, maar ik verwijs u even naar uw buurvrouw, die vanmorgen ook al de antwoorden heeft gekregen op wat we wel voorhebben en wat we niet voorhebben met de midterm-evaluatie rond het economisch programma, maar kennelijk is de communicatie binnen uw fractie zo slecht, dat u nog niets ter ore is gekomen, en dat is gewoon, nogmaals, dat er een tussentijdse evaluatie plaatsvindt ...

De voorzitter: Stilte in de zaal.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Waarin we alles voor u op een rijtje zullen zitten, zonder dat daarvoor welke conclusie ook gevraagd wordt van uw Staten, maar eigenlijk een verwachting van wat er economisch gaat gebeuren, en hoe je dus daarmee om zou kunnen gaan. Dat is een prachtig aanreikpunt voor een volgende Staten, die ermee mogen doen wat ze willen. Ze kunnen het volstrekt afwijzen en naast zich neerleggen, ze kunnen zeggen: joh, dat lijkt ons heel goed en heel verstandig, want in deze tijd van snelle economie willen we niet stilzitten. We vragen geen budget, het is gewoon een cadeautje dat de volgende Staten meekrijgen en ze mogen ermee doen wat ze willen.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, ik denk dat de gedeputeerde mijn vraag niet goed heeft gehoord wellicht. Ik heb namelijk gevraagd of hij met de hand op zijn hart kan beloven aan de Staten dat hij niet na zijn termijn aan de slag gaat bij een onderneming die op dit moment volop de vruchten plukt van het hand- en strooigeld van de gedeputeerde.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Ik had gehoopt dat deze vraag van mevrouw Van der Kammen niet serieus bedoeld was geweest, want ik vind hem eigenlijk te min voor woorden, te min voor woorden. Als u maar 10% van mijn opvatting had over normen en waarden en over integriteit, en hoe je met de Brabantse medemens omgaat, zou u er goed voor staan, maar ik twijfel daar in hoge mate aan.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen. Nee, dames en heren, wij weten wat de codes in dit huis zijn. Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Nou, aan het antwoord af te lezen, hoop ik te kunnen horen dat het antwoord is: ja, met de hand op mijn hart.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Alle besluiten die genomen zijn voor die 150 miljoen euro zijn door uw Staten genomen. Dat is een democratisch besluit geweest, dat heb ik niet genomen, dat hebben deze Staten genomen. Ik heb altijd publiek en privaat weten te scheiden en houd me aan de regels die daaraan gebonden zijn voor politici. Sommigen zijn misschien wat beter in stapelen, die zien ook jaarlijks hun jaarrekening groeien, maar dat is bij deze meneer nooit het geval geweest.

De **voorzitter**: Interruptie van mevrouw Kardol.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Ja, voorzitter, ik ben blij dat de gedeputeerde Pauli nog even begint over het economisch programma en zijn woorden daar vanochtend over, want toen heb ik hem gevraagd: in het Brabants Dagblad staat een citaat: "en dan schrijf ik op verzoek van de provincie ook nog eens een economisch programma tot en met 2025". En toen heb ik hem heel duidelijk gevraagd, met een ja of nee, en dat wil ik hem nou eigenlijk ook horen zeggen: klopt dit citaat, ja of nee?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Het citaat klopt niet in de zin dat ik u vanmorgen verteld heb: "We beginnen met een tussentijdse evaluatie." Het programma loopt tot en met 2020, dat heb ik heel helder gezegd. Ik schrijf niets en stuur niets aan de Staten, dat doen GS. GS komen met een doorkijk wat het economisch beleid opgeleverd heeft, wat er gebeurt op dit moment in de maatschappij en de samenleving en wat je daarmee zou kunnen doen. Ik heb u verteld: u wordt in de gelegenheid gesteld daar ook iets van te vinden, er vindt geen besluitvorming plaats, er worden geen budgetten toegekend. Zie het als een prachtige handreiking naar de volgende Staten, om daar hun voordeel mee te doen, en ze kunnen zelf besluiten wat ze ermee willen.

De **voorzitter**: Hiermee is een einde aan de eerste termijn van de zijde van het college gekomen. Ik inventariseer de behoefte aan een tweede termijn. De fractie van de VVD, de heer Koevoets? Ja. Gaat uw gang. Ik stel voor – dat doe ik maar even tussendoor, mijnheer Koevoets. Normaal stemmen we om vijf uur, de beraadslagingen zijn niet afgelopen, we handelen uiteraard deze jaarstukken af en ik stel voor dat we daarna het andere voorstel meteen behandelen en daarna stemmen, zodat u een beetje het verwachtingsmanagement heeft, dat we de stemming na afloop van de beraadslagingen doen. Dan nu het woord aan de heer Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Ja, dank u, voorzitter. Ik zal het niet te lang maken, dat mag ook niet, want ik heb natuurlijk maar een beperkte spreektijd.

Allereerst is de VVD zeer content met de meeste antwoorden van GS. Met name de gedachte om vanuit de 10%-marge, om het zo maar te zeggen, ten opzichte van de burap verder te denken en nog dichter te komen bij een reëel ramen en richting de begroting op te schuiven, dat stelt ons in ieder geval alvast gerust, dat we daarin verdere vorderingen zullen maken met dit college.

Een aantal zaken is niet aan de orde geweest, en ik weet niet precies welke van de leden van het college dat zal doen. Dat ging over mijn vraag over de bestuurlijke integriteit, en met name het interbestuurlijk toezicht. Wellicht kan daar nog even wat antwoord op gegeven worden.

De discussie die heel even ontstond rondom het GOB gaf ons toch wel even een trigger om iets daarover te vinden, en misschien te vragen aan gedeputeerde Van den Hout. Wat ik al zei in mijn interruptie: er wordt grond gekocht, er wordt grond verkocht en ik denk dat dat, zoals de heer Van den Hout ook zei, goed is voor de dynamiek. Maar ik denk dat het goed is, om daarover welke discussie dan ook te vermijden, om daar ook verder inzicht in te geven, als dat zou kunnen van: goh, wat gebeurt daar nu en wat zijn nou de redenen daarvoor? Ik heb nog eens even teruggekeken wat er staat in de jaarstukken. Daar staat aan de ene kant van: goh, we hebben zaken afgewaardeerd, sommige waren al van 2017, of daarvoor, gekocht, en die hebben we afgewaardeerd. En als je dan vervolgens in een alinea verder ziet: 'we hebben ook weer andere gronden verkocht en die hebben we weer opgewaardeerd voordat we ze verkocht hadden', dat is een dynamiek die misschien wel goed is, maar die misschien een beetje té goed is. Het is, denk ik, goed om daar wat inzicht in te verschaffen, hoe dat plussen en minnen zo gaat. Want het kan natuurlijk niet zo zijn dat we in één jaarrekening zaken afwaarderen en dan vervolgens weer terug opwaarderen omdat we ze verkopen. Dat zou wat raar zijn.

Dat zijn eigenlijk de vragen die wij op dit moment nog open hebben staan, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Koevoets. Mijnheer Bahar, CDA, behoefte aan een tweede termijn? Gaat uw gang.

De heer **Bahar** (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Om maar even een klein algemeen stukje na te reflecteren: het doet ons goed om te zien dat we met elkaar aandacht blijven houden rondom de onderbestedingen, en dat willen volgen, zowel GS als PS daarin. Daarnaast is het goed te zien dat we daarmee ook verder aan de slag gaan ten aanzien van de leningen, zoals de gedeputeerde ook aangaf. Dus we zullen iedere keer inderdaad stappen moeten zetten, maar het siert ons ook om met elkaar wel continu te blijven kijken welke stappen we daarin kunnen zetten.

Voorzitter. Ik heb nog enkele vragen die niet zijn beantwoord. Het gaat met name om het Groenfonds. Wellicht dat de gedeputeerde even afgeleid was. Ik zal mijn vragen even opnieuw herhalen voor de volledigheid.

We hadden een tweetal vragen over het Groenfonds. Het ging met name om de mate van uitputting en meten in hoeverre we onze doelen halen. Daarbij was de eerder afgesproken basisnorm het percentage

realisatie maatschappelijke opgaven versus percentage gebruik van het fonds. In de jaarrekening zagen we dat niet terug. Graag een toelichting daarop, waarom niet.

Het tweede stukje ging over de EHS, de ondernemend-EHS-categorie C. Daarbij wordt gesteld dat alle normen worden gehaald en net zo groot is als A, terwijl we anderzijds ook lezen dat het bedrijfsleven nagenoeg niet bereid is te investeren. Vraag is dan ook: wie heeft dan betaald voor categorie C en is de 85% inbreng ook wel grond en geld, zoals beloofd?

Nog een laatste vraag ten aanzien van de vth-taken. De kpi-generieke kwaliteitsdoelstellingen waren nog niet beschikbaar, terwijl het ook wel een groei is. Voorzitter. Nogmaals dit zijn wel vragen waarbij wij zeggen van: het zijn toch eigenlijk goede kpi's dat we met elkaar hebben afgesproken, maar we zien het niet terug. Dus we zouden graag zowel in de beantwoording, maar ook generiek, daar even op willen reflecteren.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Uitstekende vragen. We hebben in het rondvraagmoment vanochtend over de prestatie-indicatoren vth een aantal vragen gesteld aan de gedeputeerde, dus daar wil ik u eventjes over informeren, want daar kwamen ook interessante antwoorden op.

De **voorzitter**: Wellicht dat de gedeputeerde straks een short cut even kan maken, dan besparen we nu wat tijd. Mijnheer Bahar, u vervolgt nog?

De heer **Bahar** (CDA): Ja, dank u wel en dank u wel voor de toelichting.

Ten aanzien van mobiliteit is het inderdaad goed om te zien dat daar veiligheid onze aandacht blijft houden en dat we ook een verkeersmonitor, na de zomer waarschijnlijk en hopelijk, tegemoet kunnen zien. Nog één klein puntje. Ik had namelijk al twee interrupties over het Hooipolder Plusplan. Ook daar gaan we ervan uit dat de gedeputeerde in ieder geval ook alle gemeenten goed meekrijgt en dat we in die zin geen tegenwerking zien, maar dat bij alle partijen de neuzen dezelfde kant op wijzen. Tot zo ver mijn tweede termijn. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Bahar. Everling, SP.

De heer **Everling** (SP): Ik kan heel kort zijn. Hartelijk dank voor de antwoorden in ieder geval. Wat ons betreft zijn de antwoorden van GS behoorlijk helder. Eén ding staat nog open. We hadden een vraag gesteld over onderbesteding bij OV-concessies en de OV-experimenten en daar zouden we nog graag antwoord op willen hebben.

De **voorzitter**: Ja, dank. Mevrouw Van der Kammen, PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, bedankt. In de eerste reactie van het college vroeg de gedeputeerde van financiën van: gaat u nou toch eens dat gesprek aan met die accountant. Nou, weet u, voorzitter, dat is wat de PVV betreft gewoon een gelopen race. We hebben meerdere jaren energie gestoken in het ook bevragen van de accountant in technische vragenrondes en daar hebben we eigenlijk hele teleurstellende reacties in gekregen. Dus ja, wat ons betreft is dat ..., is dat een gelopen race.

Voorzitter **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**, ik kom nog eens terug op de cijfers van die deelnemingen die in de jaarrekening ontbreken. De jaarcijfers van de omgevingsdiensten die zijn niet opgenomen en de reactie is dan: ze zijn er nog niet. Begrotingscijfers 2017, daar moeten we het mee doen. Zelfs niet eens tussentijdse realisatiecijfers over 2017 ...

De **voorzitter**: Interruptie Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter. Sorry dat het even duurde, mevrouw Van der Kammen, maar ik moest even tot me laten doordringen dat u zei: "We hebben verschillende keren met die accountant in het verleden gesproken, maar we zijn telkens teleurgesteld geraakt in zijn reactie." Maar waar bestond die teleurstelling dan uit? Dat u geen gelijk kreeg, of vond u dat die accountant te weinig inzage gaf? Waar berust die teleurstelling op?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Nou, die teleurstelling die zat hem met name in het feit dat de accountant eigenlijk gewoon geen antwoord gaf op gestelde vragen. Het kan best zo zijn dat een antwoord wordt gegeven waarvan we denken: hm, we hadden wellicht een ander antwoord verwacht hè. Dat kan, daarover verschil je van mening, maar het simpelweg, ja, eigenlijk afdoen van: 'ja, daar geven we geen antwoord op, daar hebben we niet zoveel zin in', ja, dat vonden we toch teleurstellend.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja voorzitter, als dit uw ervaring is, en ook bij andere fracties die ervaring bestaat, dan vind ik dat dat wel heel nadrukkelijk in het presidium besproken had moeten worden en dat we hier maatregelen tegen hadden moeten nemen, want het kan natuurlijk niet dat onze accountant, ónze accountant, van u en van mij, van deze Staten, tegen u zegt: ja, maar daar gaan we geen antwoord op geven. Dat kan toch niet, mevrouw Van der Kammen, dat hoeven wij toch niet te pikken met de Staten?

De **voorzitter**: Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ik denk dat ik het geheel met u eens ben.

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Ja, toch wel wat verbazing. Dat gebeurt wel vaker als mevrouw Van der Kammen aan het woord is, maar als ik het goed begrijp, dan hoor ik u zeggen mevrouw Van der Kammen: aan die accountant hebben daar we eigenlijk geen boodschap aan, wat die zegt is toch allemaal geen antwoord op onze vragen. Maar als hij nou iets zegt wat ons wel bevalt, dan willen we dat wel graag even gebruiken om er even een gigantisch punt van te maken. Is dat de manier waarop u dit wenst te doen?

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Nou, het is grappig dat de heer Koevoets ..., nou, dat zien we wel vaker, dat hij de woorden verdraait. Ik heb namelijk niet gezegd dat ... Ik heb namelijk aangegeven dat de accountant gewoon, hè, geen antwoord geeft op vragen. En dat wil niet zeggen dat ik de rapportages van de accountant niet lees, of daar geen boodschap aan heb. Dat heeft u mij helemaal niet horen zeggen. Dus als u nu hier die schijn wilt wekken, ja, het zijn uw woorden, niet de mijne.

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Met de verbazing van de heer Heijmans eerder: A) het is niet, denk ik, mijn ervaring, onze ervaring, dat de accountant geen antwoord geeft op vragen, maar mijn vraag is: waarom heeft u daarover niet eerder op deze manier de kat de bel aangebonden? Dat is toch wel hooglijk verbazend dat dat nergens terug te vinden is, dat dit ooit op deze manier aan de orde geweest is, dat de accountant geen vragen zou geven op uw vragen.

De **voorzitter**: Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Volgens mij had u zich daar zelf ook zich van in kennis kunnen stellen door beantwoordingen uit eerdere jaren tot zich te nemen, dus Het kan onmogelijk een verrassing zijn.

De **voorzitter**: Goed, mevrouw Brunklaus nog op dit punt en dan gaan we verder. Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja, ik zat met dezelfde verbazing te luisteren als de heer Heijmans en de heer Koevoets. Ik geloof het namelijk ook gewoon niet. Ik kan me niet voorstellen dat de accountant geen antwoord geeft op de vragen die door de PVV gesteld zijn. En dan zegt u ook nog, van: dus ik vraag maar niks meer. Ik vind, als het klopt dat de accountant geen antwoord geeft op vragen van de PVV of andere partijen, dan moeten we daar met zijn allen wat aan doen. En ik vind het een brevet van onvermogen om dan te zeggen van: dan stel ik maar geen vragen meer. Ik vind dat ook geen goede houding in de Staten. Wij moeten dat dan met zijn allen oppakken, maar ik geloof vooralsnog niet dat het zo is dat de accountant dat doet. Kunt u ons dat dan misschien in een latere instantie laten zien?

De **voorzitter**: Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, het jammere is dat de technische vragen van eerdere jaren ... ik zou zeggen: leest u ze er nog eens op na. We stellen vragen, ook aan de accountant, en ...

De **voorzitter**: Oké. Steenbakkers.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): ... jammer.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ik heb nog een tweede interruptie.

De **voorzitter**: Excuus, ja

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Wij stellen ook vragen en ik zie dat u vaak heel veel vragen stelt en ik zie ook dat het ambtenarenapparaat heel erg haar best doet om al die vragen te beantwoorden. Dat wordt altijd netjes en op termijn gedaan. Uw vragen worden beantwoord, onze vragen worden beantwoord, van de andere fracties worden de vragen beantwoord. Ik zie daar geen onderscheid in, in behandeling per partij.

De **voorzitter**: De heer Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Ja, voorzitter, ik schrik hier wel een beetje van. Ik zou ook willen vragen, want mevrouw Van der Kammen zegt eigenlijk ... Het is niet mijn ervaring dat de accountant niet antwoord

geeft op vragen, en dat gebeurt kennelijk veel bij u. Kunt u één voorbeeld geven van één vraag die niet beantwoord is?

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Nou ja, goed, ik heb in de Jaarrekening 2015, '14, '13 heb ik stelselmatig jaarlijks bij de technische vragenronde de accountant vragen gesteld ...

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.** ...

De **voorzitter**: Beste vrienden, ik stel voor ...

De heer **Steenbakkers** (CDA): Nee, maar, voorzitter, dit is een serieus punt ...

De **voorzitter**: Daarom juist.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Hier wordt een serieuze aantijging gedaan en ik zou graag willen weten wat dan een voorbeeld is van een vraag waar geen antwoord op is gekomen.

De **voorzitter**: Dat vind ik een hele goede vraag en het is een serieus onderwerp. De heer Heijmans zette hem denk ik terecht op scherp. Als mevrouw Van der Kammen zegt: "Onze Staten krijgen van hun accountant geen antwoord", dan is dat een zwaar punt. Blijkbaar is dat dan onder de radar gebleven. Laten we dan afspreken dat we even ... Maar nu een voorbeeld noemen is misschien een beetje de details in gaan. Het punt is geagendeerd en we komen hier in het presidium op terug. Als het zo is dat onze accountant vragen niet beantwoordt, maken we daar een punt van. Het is voldoende geagendeerd nu, want het is een serieus punt, en daar kijken we dus serieus naar, maar niet nu, want anders gaan we, denk ik, in herhaling ... en nu vragen: 'zeg precies welke vraag dat wanneer was', dat is misschien een beetje te veel gevraagd op dit moment. Ik zie u heel verbaasd kijken, ik probeer u alleen maar te helpen, dat ik het punt ook serieus vind, en dat we er dan serieus naar kijken, maar niet in deze vergadering.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Nou, voorzitter, ook heel veel dank voor uw uitgestoken hand, ook zeer gewaardeerd, maar er zijn kennelijk heel veel vragen die niet beantwoord worden en ik zou er gewoon dan ééntje willen horen, want ik weet er oprecht geen, maar dat kan aan mij liggen.

De **voorzitter**: Nee, daarom vraagt u het. Mevrouw Van der Kammen, tot slot.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, ik ..., u maakt er zelf wel een lachertje van door mijn woorden dan weer uit zijn context te trekken. Ik heb het niet gehad over 'heel veel'.

De **voorzitter**: Goed, wij gaan vaststellen hoeveel het er waren en wanneer, maar niet hier. Mevrouw Van der Kammen vervolgt haar betoog.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): De jaarcijfers van de omgevingsdiensten dus. Ze zijn er nog niet en we moeten het doen met de begrotingscijfers 2017. Maar toch is het ja stoplichtenmodel helemaal groen bij twee van de drie omgevingsdiensten. Bij Brabant-Noord is financiën wel rood. Volgens de verklarende tekst duiden de najaarscijfers van 2017 op een negatieve prognose voor 2017. Ja, wacht effe, voorzitter. Kan de gedeputeerde aan de PVV uitleggen waarom we het in de Jaarrekening 2017 moeten doen met

uiterst gedateerde begrotingscijfers, maar dat verklarende teksten wel al over prognosecijfers 2017 gaan? Waarom krijgen we dan niet gewoon prognosecijfers als meest recente gegevens, als die beschikbaar zijn? En kan het college eens uitleggen waarom niet gewoon de eis wordt gesteld dat de jaarcijfers van omgevingsdiensten tijdig worden aangeleverd? Voor burgers bestaan er ook allerlei termijnen voor allerlei verplichtingen. Ik zou niet weten waarom u geen eisen kunt stellen aan de omgevingsdiensten. Organisaties die nota bene gaan over toezicht en handhaving, maar kennelijk niet eens in staat zijn om op verzoek van de provincie tijdig gegevens aan te leveren. Voorzitter **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**, wat een faalbeleid.

In eerste termijn roerde ik het al aan: de onderbesteding die structureel op infrastructuurgebied bestaat. De oorzaak: subsidiespons Brabantse Milieufederatie en de ridicule stikstofregels uit Brussel. We laten ons hier door 'Brussel' voorschrijven of wij een oprit bij Veldhoven aan mogen leggen en de provincie is zo zot om de Brabantse Milieufederatie, verlengstuk van GroenLinks, via subsidies en, o ja, daarnaast ook nog illegaal via inkoop, waar het formeel een subsidie had moeten zijn, een heleboel geld te geven om tegen de provincie te kunnen procederen.

Dit college en de meeste partijen hier vinden een basisveiligheidsniveau voor de gevaarlijke provinciale wegen, het voldoen aan de zogenaamde CROW-standaarden, meer dan voldoende. Extra inzet op meer veiligheid? Nee hoor, we hebben landelijk bijna de laagste uitgaven per kilometer. Logisch natuurlijk volgens dit college, want Brabant C moet gevuld voor de elitaire kunst, de nepnatuur gefinancierd en de gedeputeerde van marktverstoring moet strooigeld hebben in tijden dat de economie dat volstrekt niet nodig heeft.

Energie, voorzitter. Zonnepanelen en windturbines; een catastrofe voor het landschap, de omwonenden en de koopkracht van de Brabanders. Idiote miljardensubsidies met werkelijk geen enkel effect buiten de papieren werkelijkheid van rammelende klimaatmodellen, waar dit college zich aan vastklampt. Profiteurs en andere milieumafiosi verdelen via energietafels het geld van de burger die ervoor opdraait en niets te vertellen heeft. Leugens zijn bij die energietafels de norm. De Brabantse energietransitie heeft als enige effect het aan de bedelstaf brengen van de belastingbetaler, is smeriger dan kolenstook en daarnaast misselijkmakend hypocriet. Zonnepanelen vol cadmium en lood worden op onze voedselakkers gezet. Voor veel boeren die door deze provincie in 2017 een doodsteek toebedeeld krijgen een wan...

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen. We hebben daarstraks gezegd dat we over de jaarstukken spreken. Ik geef, heb ik al gezegd, een zekere ruimte, maar ook gezien de tijd en het feit dat we in de tweede termijn zijn, zou ik nu echt willen vragen u te beperken tot wat we in de tweede termijn doorgaans doen: nog die vragen aan de orde stellen waarvan u vindt dat ze niet in de eerste termijn adequaat zijn beantwoord. Als ik op uw medewerking mag rekenen op dat punt, graag.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor veel boeren die door deze provincie in 2017 een doodsteek toebedeeld kregen een wanhopige poging een boterham voor het gezin bijeen te scharrelen. Voorzitter **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**, dat gaat over beleid 2017, waar we vandaag ..., waar vandaag verantwoording over wordt afgelegd. Windturbines vol neodymium uit Baotou, waar vervuiling op desastreuze schaal plaatsvindt. 80% van de te realiseren 14% duurzaam is met houtstook, afvalverbranding en biofuels smeriger dan kolen. De elektrische auto die staat gelijk aan slavenarbeid door kinderen in de Congo, in een zwaar vervuilde omgeving. Lekker van je bed, toch?

Voorzitter **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.** Deze provincie is koploper als het gaat om drugsdumpingen, waar het college en ook de collega-fracties niet bereid waren om met de PVV-moties voor cameratoezicht in het buitengebied mee te stemmen, loopt voorop als het gaat om marktverstoring, is de onbetwiste nummer 1 boerenbedrijven slopen, is kampioen onvrijwillige herindelingen en strijdt landelijk

om de dubieuze eer om de grootste te zijn als het gaat om leugens, bedrog en misdadige manipulatie rondom energie en de klimaatleugen.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd..** Dat is de samenvatting van de prestaties 2017 van dit college.

De **voorzitter**: De fractie van D66. Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Het is altijd weer een uitdaging om dan weer het woord te mogen nemen.

Dank aan de gedeputeerde voor de toezegging om in het platform p&c verder te praten over hoe we als Provinciale Staten meer inzicht kunnen krijgen in hoe afwijkingen tijdens de p&c-cyclus ontstaan en hoe daarop gestuurd wordt. We krijgen het trouwens wel druk in het platform p&c, want de gedeputeerde heeft vanmiddag een aantal keren gezegd dat we onderwerpen daar verder gaan bespreken. De fractie van D66 denkt dan graag mee met het college, bijvoorbeeld in de vorm van een werkgroep, om misschien in aanloop naar de volgende begroting al een aantal verbeteringen door te voeren, gebaseerd op de vraag uit de methode Duisenberg-Van Meenen. GS en PS zijn immers samen begonnen aan deze verbeterslag en wij willen daar graag een vervolg aan geven. We zijn nog niet helemaal tevreden, maar we zien toch duidelijk een aantal verbeteringen op een aantal punten.

Voorzitter. Kijkend naar de jaarstukken kunnen we constateren dat er volop beweging is in Brabant. Enthousiast en optimistisch gaan we de laatste maanden van de bestuursperiode in, om samen nog meer voor elkaar te krijgen. Wat ons betreft is de fractie van 50PLUS daarbij ook van harte welkom om mee te doen, want D66 is ook 50+.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Dingemans. Smeulders, Partij van de Arbeid. Geen tweede termijn? GroenLinks, de heer Smeets. Gaat uw gang.

De heer **Smeets** (GL): Dank u, voorzitter. Dank voor de beantwoording van de vragen door het college en ook dank aan de accountant voor de uitstekende rapportage van EY. Het is heel goed om dat eens goed tot je te nemen.

Voorzitter, een aantal punten. We hebben de motie ten aanzien van de Brabantse Dag van de verantwoording na de opmerkingen van de gedeputeerde aangepast, zodat PS aan zet zijn en er ook ruimte is om via het platform planning en control die Brabantse dag voor te bereiden.

Ten aanzien van het versnelproces van de afsluiting van de jaarrekening 2018, motie M2 – daar was de gedeputeerde niet positief over –, zal ik toch ernstig ook kijken naar mijn collega's hier in de Staten, om ervoor te zorgen dat we volgend jaar rond eind maart/1 april de jaarrekening beschikbaar hebben. Je kunt nu al het project opstarten en het proces ter afsluiting van. Er zijn heel veel verbeterpunten, zeker bij de verbonden partijen, al gerealiseerd, dus we zien dat optimistisch tegemoet, en misschien wordt het dan in mei de perspectiefnota, maar dat moet even bekeken worden.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, even over de Dag van de verantwoording, de motie die u daarover heeft ingediend. Ja, het initiatief is natuurlijk gebaseerd op wat in Zuid-Holland wordt gedaan op

dit moment. Daar hebben ze dus een V100-Dag van de verantwoording ervan gemaakt en daar worden voor 100 burgers die daarvoor zich kunnen aanmelden. Bij deze motie zou het, lijkt het me toch wel prettig als het ook meer dan 100 burgers kunnen zijn, als die wordt aangenomen. Hoe kijkt u daar tegenover, dat niet bij 101 wordt gezegd, van: u bent niet meer welkom?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Ik denk dat er goed gekeken moet worden naar de planning en organisatie, en of dat meer dan honderd mensen zijn. Wij hebben hier een huis van Brabant, waar elke Brabander natuurlijk van harte welkom is. Alleen moet je natuurlijk even praktisch-organisatorisch kijken hoe je dat regelt, maar dat laat ik graag aan de griffie en anderen over.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja precies, maar niet dat er een harde knip bij 100 komt te liggen, a priori, zullen we maar zeggen.

De **voorzitter**: Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Nee, dat kan ook 101 zijn, of 102, of 130.

De **voorzitter**: U vervolgt uw betoog.

De heer **Smeets** (GL): Goed. Voorzitter **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.** Dan ten aanzien van de jaarrekening, versnelling proces, dat heb ik net al besproken. Ik hoop dat de gedeputeerde, zoals ik hem ken, toch een beetje in beweging wil komen. Hij is goed bezig om een aantal zaken toch hier ter hand te nemen.

Ik heb één vraag/opmerking die nog niet is beantwoord; dan moet ik even teruggaan naar mijn spreektekst voor de heer Van den Hout. GroenLinks gaat niet zomaar akkoord met de toevoeging aan de reserve natuurbeheer. Dat ging om een bedrag van 6 miljoen euro, 7 miljoen bijna. Waar hebben deze gelden betrekking op? Gaat het om verwerving van de rijks-EHS in Brabant en kunnen deze dan niet strategisch worden ingezet in 2018/2019 om natuurmeters te maken? Misschien dat de heer Van den Hout daarop straks zou willen terugkomen.

Dan, voorzitter, terugkomend op de opmerkingen die ik in het begin heb gemaakt, ook over de procedure vandaag voor deze jaarrekening. We betreuren het nog steeds als fractie dat over de toezegging onttrekkingen van de reserves geen apart besluit is voorgelegd aan Provinciale Staten, dus dat zou wat besluitvorming betreft wat ons betreft zuiverder zijn. Verder is het zo: we hebben het gehad over het nettoresultaat van de jaarrekening, maar wat voor ons natuurlijk interessant is om te weten ook, is wat het bruto resultaat van de jaarrekening is. Daarnaast ben ik heel tevreden ook met de toezegging van de gedeputeerde financiën om te kijken naar de scenario's. Inderdaad liggen er voor planning en control, de werkgroep, nog heel veel activiteiten te doen. En ik roep de PVV natuurlijk ook op om aan te sluiten bij die fantastische werkgroep platform planning en control, dan kunnen we daar met elkaar praten over vragen en antwoorden.

Dank u.

De **voorzitter**: Even een moment nog en dan is er een interruptie door mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, de PVV zou best graag willen aansluiten, als dat platform nou een platform is waar we spelregels hebben, zoals dat we een verslag maken, dat we een opname maken die gewoon voor de burgers terug te luisteren is, dat er gewoon sprake is van een quorum, waarop we ook fatsoenlijke besluitvorming, zo die er van technische aard is, kunnen nemen. Bent u daar een voorstander van, mijnheer Smeets?

De **voorzitter**: De heer Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Ik ben er een voorstander van dat u erbij komt zitten en dat, als er spelregels verder bepaald moeten worden, we dan kijken of dat mogelijk is. Maar u bent van harte welkom om deel uit te maken van dat platform. Dat lijkt me een hele goede zaak.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen, tot slot.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, ik wil de collega er toch nog een keer op attenderen dat het juist vanwege het ontbreken van fatsoenlijke spelregels is dat de PVV daar niet aansluit.

De **voorzitter**: Oké. Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.** Ik zou mevrouw Van der Kammen erop willen wijzen dat fatsoenlijke spelregels die spelregels zijn die door een meerderheid van de deelnemers gedragen worden. Ik heb sterk de indruk dat nu een hele kleine minderheid de meerderheid de spelregels op wil leggen en anders zegt van: ja, maar dan doe ik niet mee.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Een hele volwassen reactie van de collega. Ja, het zijn toch spelregels, voorzitter, waar je gewoon serieus mee moet omgaan. Transparantie richting de belastingbetaler, dat hij kan meeluisteren, ook bijvoorbeeld een gesprek dat met de accountant plaatsvindt in een platform planning en control, daar zouden wij een enorme voorstander van zijn. Wij zijn de eersten die aansluiten bij dat platform als die spelregels die er in de vorige periode bestonden ten aanzien van dat platform, in ere worden hersteld.

De **voorzitter**: Waarvan akte. Wij gaan nu verder om te kijken of er bij de fractie van 50PLUS behoefte is aan een tweede termijn. Van Overveld. Ja, u heeft het woord.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Dank u, voorzitter, heel kort. Ik had een vraag gesteld over veerkrachtig bestuur, waarbij 58 gemeenten een reactie hadden ingezonden. Mijn vraag was: wat gebeurt er met die andere, die niks gedaan hebben? Daar is geen reactie op gekomen.

Ook ten aanzien van mijn opmerking over werkgelegenheidsinitiatieven voor 45⁺ers, waar blijkens de toezegging van de heer Pauli bij de behandeling van de begroting speciaal naar gekeken zou worden: ik heb er niks over teruggelezen. Misschien dat hij daar nog iets over kan zeggen.

Vervolgens ben ik blij dat ik wat te weten gekomen ben over mannenvlees, maar ik blijf toch de voorkeur voor vrouwenvlees hebben.

De **voorzitter**: Wij gaan dan naar de Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. Een viertal punten van onze kant, en het gaat niet over vlees, alhoewel, indirect wel.

We hebben nog even gekeken naar die STIKA-regeling, waar nog geld beschikbaar is en waar de doelstellingen achterblijven. We begrijpen dat dat voornamelijk gaat over het onderdeel water en waterschappen, dus we willen eigenlijk aan de gedeputeerde vragen om richting die waterschappen te kijken wat hij kan doen om, zeg maar, ja, die doelen wel na te kunnen streven. Dat is punt één.

Twee, richting de gedeputeerde als het gaat om energiebesparing. Natuurlijk, 1% is een mooi resultaat, maar het gaat erom of we de doelstelling van 'Parijs' gaan halen. En als ik dan zie dat met name die groei uitstoot CO₂ gaat over landbouw, transport en bouw, en dat het Rijk eigenlijk die afspraak heeft gemaakt dat het 30% omlaag moet, dan staat dat onze bewering dat we gewoon die doelstelling voor het klimaat niet gaan halen, en dan komt de link wel naar dat vlees, of het nou mannen- of vrouwenvlees is: dat dat eigenlijk alleen maar mogelijk is als we serieus werk maken van krimp van de veestapel en een eiwittransitie. En daar nogmaals het verzoek van, ja, ik zie dat er te weinig beleid op is, en u zegt ook – dat vind ik wel zorgelijk –, van: ja, we gaan er ook helemaal niet aan werken. Nou ja, dan lijkt het ons onmogelijk om enige doelstelling van 'Parijs' op die manier te halen, dus dan kunt u nu bij voorbaat al het handdoekje in de ring gooien.

Voorzitter, dan hadden we toch nog die vraag over de kosten voor aanleg van natuur, daar is de gedeputeerde niet echt op ingegaan. We begrijpen dat het moeilijk is om per hectare dan een berekening te maken, ook omdat de aanloopkosten et cetera, et cetera allemaal niet, ja, makkelijk door te rekenen zijn, wat we overigens wel gek vinden, want het gaat op projectbasis en je hebt het over een natuurgebied, dus uiteindelijk, van start naar finish, of je nou begint in 2010 en eindigt in 2018, moet er toch een totaalbedrag zijn wat het hele project aan natuur in hectaren, inrichting en aankoop gekost heeft. Dus dan vragen wij: als je dan per project kijkt, dan kun je toch een inschatting geven voor de Staten van: hoe zit het met die kosten, en als je steeds later in het project komt, dat die kosten dan toenemen? Dat was eigenlijk onze vraag en ik snap niet helemaal goed waarom we daar niet meer effort in konden stoppen.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja. Het laatste punt gaat alsnog over het ganzenbeleid. De gedeputeerde weerlegt onze constatering dat dat niet gemaakt zou zijn door de boeren en jagers, terwijl het ganzenbeleid 2017-2023 gemaakt is door de ZLTO in opdracht van de FBE, en dat we zien dat die gegevens gewoon overgenomen zijn, en dat we ook zien dat die gegevens rammelen. Ja, dan denk ik: is dat geld, is die opdracht dan goed gedaan en hebben we daar als provincie iets waar we mee verder kunnen? Want ja, nogmaals, onze eigen adviescommissie, die zegt, ook bij de ganzen, van: nou, eigenlijk klopt dat niet zo goed, die onderbouwing is niet zo goed, en dan toch onze terechte vraag, denk ik, van: is dat werk goed gedaan en is het niet zaak dat de gedeputeerde goed naar die gegevens gaat kijken, om problemen in de toekomst te voorkomen?

Dank u wel.

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Wel, dank u voor de bijdrage in deze tweede termijn. De heer Vreugdenhil ziet af, Heijman idem dito. Dan kan het college meteen antwoorden. Wie van de gedeputeerden? De heer Van den Hout, of misschien eerst de heer Pauli? Nou, het maakt niet zoveel uit. Mijnheer Pauli, we hanteren de volgorde uit de eerste termijn.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, als je dat één keer doet ...

Voorzitter. Een aantal vragen. De VVD vraagt meer inzicht in de grondverkoop/aankopen en op- en afwaarderingen. Net iets te veel voor mij om paraat te hebben, moet ik zeggen, dus u kunt kiezen: of ik

probeer het schriftelijk te beantwoorden, of we organiseren een technische sessie, waarbij de vragen gewoon gesteld kunnen worden en beantwoord. Misschien dat dat nog het handigste is. Ik zal met uw griffie overleggen over hoe we dat het beste kunnen organiseren, maar er moet in ieder geval helderheid over zijn bij u.

Hetzelfde geldt voor de vragen die het CDA stelt: erg technische vragen. Als ik ze al begreep, dan weet ik in ieder geval zeker dat ik ze niet kan beantwoorden over het GOB en de kpi's vth, dus daar zal ik proberen ook schriftelijk antwoord op te geven.

GroenLinks. Ik heb de vraag wel begrepen, maar ik snap niet zo goed dat die bij jullie vandaan komt. Meer dan 6 miljoen euro wordt toegevoegd aan de reserve natuurbeheer en daar was u het dan niet mee eens. Die komt van vrijgevallen ILG-middelen – Investerings Landelijk Gebied, een programma dat niet meer bestaat –, middelen die dus niet meer hoeven te worden ingezet, die vallen in principe vrij naar de algemene middelen, en dan bent u ze helemaal kwijt. Wat wij nu voorstellen, is: behoud ze dan toch in ieder geval voor natuurbeheer. Dat leek me een voorstel waar op zijn minst GroenLinks toch tevreden mee zou moeten zijn.

Richting Partij voor de Dieren: ja, hetzelfde verhaal, hetzelfde antwoord. U bent het niet eens met ons uitvoeringsbeleid, zoals dat door de FBE wordt vormgegeven, ja, waarvan akte, zou ik zeggen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van den Hout. Zoals ik zei, hanteren we nu de volgorde uit de eerste termijn. Dus nu eerst mevrouw Spierings, dan de heer Van der Maat en daarna de gedeputeerde Pauli, die de rij sluit. Geen? Oké, dan alleen de heer Pauli nog. Mevrouw Spierings heeft het woord.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Dank u wel, voorzitter. De VVD had een vraag over integriteit in relatie tot de gemeenteraadsverkiezingen en de brief die onze commissaris heeft gestuurd aan alle burgemeesters. Het proces om nu uiteindelijk ook tot die collegevorming te komen waarbij straks dan ook alle raadsleden definitief bekend zijn, is nog in volle gang. Daarna zal nog even aan de burgemeesters gevraagd worden hoe het is gelopen, maar wij zijn ten finale natuurlijk niet een soort van verantwoordelijk voor de integriteit van de gemeenteraden, maar voelen ons daar wel zeer betrokken bij.

In het bestuurlijk toezicht staat inderdaad dat er slechts beperkte budgetten beschikbaar zijn. Ik kan me voorstellen dat u denkt dat dat de manier is om te formuleren dat we het te weinig vinden, maar dat is niet de bedoeling van die formulering geweest. Dus we kunnen met die budgetten prima uit de voeten.

De **voorzitter**: Interruptie Van Gruijthuisen.

De heer **Van Gruijthuisen** (VVD): Ja voorzitter, dank u wel. Wij waren erg tevreden dat de commissaris die brieven heeft gestuurd naar de burgemeesters, maar ook juist vanuit het punt integriteit, taskforce en noem maar op rondom ondermijnende criminaliteit, zouden we het wel vanuit die betrokkenheid waarderen als die cirkel ook rond wordt gemaakt en dat er dan een soort lijstje komt van: bij hoeveel gemeenten is nou daadwerkelijk het verzoek echt opgepakt door de burgemeester, en wat komt daar uit? Als de gedeputeerde dat zou kunnen toezeggen, zouden we dat erg prettig vinden.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Er wordt aan de burgemeesters gevraagd hoe zij hiermee om zijn gegaan, dus daar kan in ieder geval een stukje verslag over worden gedaan. Ik ga u nu niet toezeggen om per individuele gemeente aan te geven wat er precies is gebeurd, want ik denk dat u dan wel een behoorlijke werkstroom aan het veroorzaken bent, die niet heel veel meer oplevert dan wanneer er een algemeen beeld wordt geschetst.

De **voorzitter**: Van Gruijthuisen.

De heer **Van Gruijthuisen** (VVD): Nee, maar het schetst in ieder geval een beeld als er van de, laten we even zeggen 66, of 64, gemeenten maar 2 burgemeesters het daadwerkelijk hebben opgepakt, of dat 50 burgemeesters dat hebben opgepakt, want dan weten we ook daadwerkelijk hoe integriteit leeft in het lokaal bestuur. Dat is eigenlijk wat ik u mee wil geven en als u wilt zeggen van: nou, dat sfeerbeeld willen we wel terugkoppelen aan de Staten, zijn wij ook weer tevreden.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.** Dat is precies de manier waarop het relevant is en we zinvolle informatie krijgen met elkaar.

Richting 50PLUS wil ik nog even verhelderen: die 58 visies van die gemeenten / veerkrachtig bestuur – ik ga hem zo in de derde termijn nog een keer moeten beantwoorden –, die 58 visies zijn allemaal binnen, dus het zijn er meer dan 58. Het zijn 58 visies waarop wij inmiddels bestuurlijke uitspraken hebben gedaan, dat wil zeggen ‘inmiddels’: per 1 januari 2018. Dus dat even ter verheldering.

Misschien is het goed om richting de Partij voor de Dieren nog even een extra uitnodiging te doen ten aanzien van de themabijeenkomst die we over de nieuwe integrale energieagenda houden, en ook de Statenmededeling ... Nee, ik moet het goed zeggen: memo gedeputeerde die u daar reeds over heeft ontvangen, omdat daarin ook het beeld wordt geschetst richting het nieuwe energiebeleid, en ook iets over alles wat er nu op de landelijke tafels speelt. Vragen die u nu stelt worden op dit moment op landelijke tafels geadresseerd en afhankelijk van wat daar uitkomt, zullen wij ook kijken of daar provinciaal nog een rol in is, als het gaat om vlees, eiwittransitie et cetera.

Volgens mij heb ik hiermee alle resterende vragen beantwoord.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Spierings. Gedeputeerde Van der Maat had geen vragen meer, ook gedeputeerde Swinkels niet meer. Dan is hiermee ... Sorry. Mijnheer Everling, nog een interruptie?

De heer **Everling** (SP): Ik had inderdaad een vraag over het OV.

De **voorzitter**: Dan gaat de heer Van der Maat daar nog even op in, en daarna nog de heer Pauli.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Help me even, mijnheer Everling.

De heer **Everling** (SP): Wij hadden vragen gesteld over onderbestedingen bij de OV-concessies en de experimenten in het OV: waar die vandaan kwamen en hoe die passen bij de ambities die gesteld zijn.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dat zijn de onderbestedingen van die 5 miljoen euro, denk ik even uit mijn hoofd, die we als speciaal innovatiegeld beschikbaar hebben gesteld. We zijn bezig met de vernieuwing van het OV, gewoon de concessies zelf, en daarnaast zijn we bezig met pilots en experimenten. Dat klopt. Dat bedrag hebben we geraamd, we hebben dat doorgeschoven naar dit jaar, omdat we verwachten dat in dit jaar het merendeel van de experimenten gaat plaatsvinden. We zijn afhankelijk van gemeenten. Zoals vanochtend ook in de themasessie is aangegeven door uw Staten, wordt het erg belangrijk gevonden dat we samen met gemeenten die pilots doen. Wat er nu bijvoorbeeld aankomt is, waar we nu mee bezig zijn, het budget nog niet in 2017 is gespendeerd, is FlixBus, sorry: Flexbus – FlixBus ging het vanochtend over –, een groene in plaats van een rood-witte. Maar wat je

bijvoorbeeld ziet in Helmond, nou ja, het heeft best nogal wat kruim gekost om dat van de grond te krijgen; omdat we dat graag wel in samenspraak met de gemeente doen, heeft dat iets langer geduurd. In Moerdijk zijn we bezig, daar zijn we aan het kijken of we op een alternatieve manier het bedrijventerrein bereikbaar kunnen houden. En zo zijn er nog verschillende experimenten die dit jaar gaan plaatsvinden. Dus juist omdat we het samen met partners doen, gaat het niet in het tempo zoals we dat hadden verwacht, maar we krijgen wel de resultaten komend jaar, zodat we die ook nog kunnen verwerken bij de sessie voor de toekomst van het openbaar vervoer.

De **voorzitter**: Dan nu gedeputeerde Pauli tot slot.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**, dank u wel. De vragen van de heer Van Overveld – wat doet de provincie aan werkgelegenheidsprojecten voor ouderen? – kan ik als volgt beantwoorden. Op de eerste plaats is het beleid gericht op het behouden van werk, zoals ‘Een leven lang leren’, maar ook door middel van de Robot Academy, samen met het MKB-bedrijfsleven kijken wat de effecten zijn van robotisering en hoe je daarmee binnen je bedrijf kunt omgaan. Zo heeft de BOM dat ook verkend ten gevolge van digitalisering. Allemaal mogelijkheden om door middel van eigen opleidingen met het personeel aan de slag te gaan. Op de tweede plaats extra aandacht voor zij-instromers. Dat kan bijvoorbeeld in de Brainportregio zijn: mensen die ooit in het verleden een technische opleiding hebben gevolgd, maar op oudere leeftijd dat beroep niet meer uitvoeren, proberen te bewegen om weer herin te treden in de technische sector. Maar u kunt bijvoorbeeld ook denken aan mensen uit het bankwezen die een wiskundige achtergrond hebben, opleiden tot data-analist, waar enorm grote behoefte aan is. Verder kan ik u vertellen dat u weet – ik heb u daarover een memo-gedeputeerde gestuurd – dat we 2 miljoen euro hebben uitgezet het afgelopen jaar, anderhalf jaar terug ongeveer, in innovatieprojecten. Daar zitten ook heel veel projecten voor ouderen bij, om te stimuleren om werkgelegenheid te creëren. De Nationale Actieagenda Brainport houdt er uitdrukkelijk rekening mee: een derde van het budget is daarmee gemoeid. Onder meer zit er een plan in om oudere medewerkers weer te gaan betrekken bij de opleiding vmbo, weer het oude meester-gezel-leerling, omdat die uit de praktijk enorm veel kennis hebben die ze vooral jonge mensen op het gebied van vaktechniek kunnen bijbrengen. Binnen het Pact hebben we afgesproken dat, waar nieuwe bedrijven komen die medewerking nodig hebben van bijvoorbeeld de gemeente op het gebied van bestemmingsplannen, we juist aandacht geven om convenanten te sluiten met bedrijven, dat ze deze wat moeilijke categorie proberen te helpen. En ik kan u aankondigen dat binnen nu en een maand een grote Europese tender in Zuid-Nederland opengaat, zo’n 5 miljoen euro voor met name HRM-beleid, waarbij nadrukkelijk ook partijen uitgenodigd worden om voor ouderen met nieuwe oplossingen te komen.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording en sluit hier dan de bespreking van de jaarstukken af. Ik sluit de beraadslagingen en ga over naar het volgende onderwerp op de agenda, en dat is een Statenvoorstel inzake de PIP. Mijnheer Smeets?

De heer **Smeets** (GL): Ja, voorzitter, ik had een vraag gesteld aan de heer Van Merrienboer over de motie over de versnelling van de jaarrekening, en of hij daarin zou willen meebewegen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Nee, dat ga ik echt niet doen. Ik heb de beraadslagingen gesloten, dan had u maar eerder moeten komen. Er is ook geen vraag gesteld. De motie ligt er en het oordeel is aan uw Staten overgelaten. Dus dat is, denk ik, mijnheer Smeets, uiteindelijk voldoende, sorry. We gaan nu echt over naar het volgende onderwerp op de agenda, en dat is het Statenvoorstel inzake de PIP, een onderwerp waarvoor een klein aantal leden van uw Staten een hele korte spreektijd heeft aangevraagd.

28/18 Statenvoorstel PIP N279 Veghel-Asten toepassen coördinatieregeling Wet ruimtelijke ordening

De **voorzitter**: De fractie van de VVD als eerste. Mevrouw Otters, u heeft het woord.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voorzitter. Het voorstel is om een coördinatieregeling toe te passen, en wel voor het PIP N279 Veghel-Asten en de bijbehorende vergunningen. Het project N279 Veghel-Asten is een deelopgave van het programma Smartways.nl, met als doel het verbeteren van de doorstroming en het verhogen van de verkeersveiligheid op dit stuk N279. En zoals bekend, ligt er een intensieve samenwerking én een akkoord met de provincie, omliggende gemeenten, waterschap en Rijkswaterstaat voor de realisatie van die nieuwe weg tussen Veghel en Asten. Deze provinciale regeling, waar we vandaag over besluiten, biedt de mogelijkheid de procedures voor dit project te verkorten en te stroomlijnen. Als VVD zeggen wij: aan de slag ermee. We willen zo min mogelijk belemmeringen door allerlei procedures, want hoe sneller deze innovatieve en toekomstbestendige provinciale weg er komt, des te liever.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Otters. Mevrouw De Hoon niet, mevrouw Arts ook niet. Van den Berg, PVV, dan nu.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Een 'sneller', tussen aanhalingstekens, proces bij de aanleg van nieuwe wegen, daar is de PVV ontzettend voor, maar ook voor echt goede voorlichting aan de omwonenden. En wij denken daarbij aan een wat meer proactieve voorlichting via bijvoorbeeld bewonersbrieven waarin duidelijk aangegeven wordt wanneer en hoe er zienswijzen en bezwaren ingediend kunnen worden, zodat niet alleen bezoekers van informatieavonden die beschikken over niet al te veel faalangst van zich kunnen laten horen. In Den Dungen, bij de N279-noord, en daar was ook de verbreding van de Zuid-Willemsvaart bij betrokken, heb ik gezien hoe ontzettend fout het kan gaan. Het is de casus van de heer Smulders aldaar, die is dakloos geworden door, ja, eigenlijk een hele hoop gedonder. Zijn huis is onteigend. Ik ben daar geweest en inmiddels, waar zijn mooie huis stond, ligt natuurcompensatie in de vorm van een werkelijk belachelijke kikkervijver. Ik nodig de gedeputeerde uit om eens mee te gaan naar de heer Smulders om dat eens goed te gaan bekijken, maar ook om u uit te nodigen, en uw Staten ervoor te laten zorgen dat dit niet weer gebeurt. En in Tilburg bijvoorbeeld hebben we uitstekende ervaringen met bewonersbrieven, waarin duidelijk uitgelegd wordt hoe procedures lopen. Als er dingen zijn, dan krijgt iedereen gewoon in de brievenbus een mededeling: dit en dat gaat gebeuren, dat zijn we van plan en zo kunt u reageren. En in ... op die manier heb ik ook een motie opgesteld om te bewerkstelligen dat wij ook op deze manier te werk gaan.

Motie M1, 'Goede voorlichting omwonenden N279'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 18 mei 2018 ter bespreking van Statenvoorstel 28/18 'Provinciaal inpassingsplan N279 Veghel-Asten toepassen coördinatieregeling Wet ruimtelijke ordening';

constaterende dat:

- er veel onrust is over de ombouw van de N279-Zuid en dan met name de voorgenomen omleiding bij Dierdonk;

overwegende dat:

- niet alle omwonenden goed op de hoogte zijn van het proces dat leidt tot uiteindelijke aanleg van deze weg;

roepen het college op:

- de omwonenden van de N279-Zuid met bewonersbrieven proactief op de hoogte te stellen van de mogelijkheden om zienswijzen in te dienen, met daarbij en tijdig duidelijk aangegeven waar en wanneer dat kan;
- de omwonenden gedurende het proces bij elke majeure stap op de hoogte te houden middels bewonersbrieven;
- daarbij vooral de omwonenden rond de beoogde omleiding bij Dierdonk proactief te betrekken in het proces en hen in de bewonersbrieven 'keukentafelgesprekken' aan te bieden gedurende het hele proces

en gaan over tot de orde van de dag.

Harry van den Berg, PVV Noord-Brabant"

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van den Berg voor zijn bijdrage. De fractie van D66, de heer Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Dank u wel, voorzitter. Het besluit dat voorligt is het toepassen van de coördinatieregeling voor de N279 van Veghel naar Asten. Alle relevante besluiten van provincie, gemeenten en waterschap worden op deze manier in de tijd aan elkaar gekoppeld. Onze fractie vindt het van belang dat in deze bestuursperiode het ruimtelijk proces afgerond kan worden. Versnelling van de aanpak van de N279 was immers een van de belangrijkste afspraken van dit bestuursakkoord. Er zijn natuurlijk nog een aantal inhoudelijke knelpunten op te lossen, maar dat komt bij de inhoudelijke behandeling van het PIP aan de orde.

Nog wel één controlevraag aan de gedeputeerde. Zijn alle gemeenten en het waterschap akkoord met het toepassen van deze coördinatieregeling? Als deze vraag positief beantwoord kan worden, dan is onze fractie eveneens akkoord met dit besluit.

Tot zo ver.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Kutlu. Dan zijn we bij de fractie van GroenLinks, de heer Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Voorzitter **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd..** Na de ambtelijke toelichting op dit voorstel zijn wij tegen dit voorstel, omdat daardoor de inspraak wordt verminderd voor de bewoners. Wij zouden graag een concessie willen zien om hiernaar te kijken in het kader van de Brabantse omgevingsvisie, omdat dan integraal ook naar dat gebied wordt gekeken en ook de burgerparticipatie wordt gewaarborgd. Dus ja, efficiency, wat de VVD zegt, is natuurlijk mooi, maar draagvlak en inwoners erbij betrekken is nog belangrijker.

Dank u.

De **voorzitter**: Interruptie van mevrouw Otters. Gaat uw gang, mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ik hoor u zeggen dat de inspraak verminderd wordt, maar is het niet zo dat het gebundeld wordt?

De **voorzitter**: Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Het wordt gebundeld en het wordt ook verkort.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Nou, dat is het ideale antwoord: een kortere procedure dus. Fantastisch.

De **voorzitter**: Mijnheer Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Wij hechten aan goede procedures met zoveel mogelijk inspraak bij dit soort trajecten, die vaak heel gevoelig liggen, gelet op de omgeving en de belanghebbenden.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Mijnheer Smeets, of voorzitter, dank u wel. Zou het u helpen – want dat is een vraag die wij straks ook gaan stellen aan de gedeputeerde – als die gebundelde inspraakperiode enkel en alleen buiten recessen valt, heel optimaal is, zou u er dan wel in mee kunnen gaan?

De heer **Smeets** (GL): Dan zou ik daarvoor een concreet voorstel moeten zien, om dat op z'n meerwaarde te beoordelen.

De **voorzitter**: Oké. Ik dank de heer Smeets ook voor zijn bijdrage. Dan ben ik nu bij de fractie van 50PLUS, de heer Oosterveer. Gaat uw gang.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Voorzitter **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**, dank u wel. De coördinatieregeling kan leiden tot procesversnelling, met als voorziene resultante tijdwinst. De indiening van de PIP voor de N279, gelijktijdig met de relevante vergunningsaanvraag, is efficiënt, waarbij de beschikbare onderzoeken in het kader van de MER ook kunnen worden gebruikt. Wij roepen het college op maximale inzet te plegen op de communicatie aan burgers en andere participanten. Dank u, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Oosterveer. Dan nu de fractie van Lokaal Brabant, de heer Heijman. Die ziet af. Dan kan ik de gedeputeerde vragen de beantwoording terstond ter hand te nemen. Aan hem het woord.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank, voorzitter. In de richting van de heer Kutlu, of alle gemeenten akkoord zijn: de stuurgroep heeft positief geadviseerd. Bakel heeft daarin een bijzondere positie, maar ook hier hebben we het over gehad, sterker nog: het is zo dat het in het vervolg – maar dat komt bij het PIP – ook nog zo is dat bepaalde vergunningen zelfs op verzoek van de gemeenten worden overgenomen door de provincie, zodat we hen ook zelfs werk uit handen kunnen nemen. Dus die samenwerking gaat heel erg goed.

En dan de motie, maar ook vragen van verschillende partijen, over goede communicatie. Die goede communicatie is er. De motie acht ik daarmee echt overbodig. Om u even een indruk te geven: bij alle stappen in de MER-procedure hebben we voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd, ook bijeenkomsten in de wijk Dierdonk, en dat gaan we nu ook voor het ontwerp-PIP opnieuw doen. Daarnaast hebben we nieuwsbrieven verspreid over alle ontwikkelingen, huis-aan-huisbladen gebruiken we om iedereen te informeren, dat doen we trouwens samen met de afdeling Communicatie van alle verschillende gemeenten, dus ook daar volop de samenwerking. En we hebben met alle mensen die rechtstreeks door de omlegging

geraakt worden persoonlijk contact, bij voorkeur via keukentafelgesprekken, en dan is het ook nog zo dat in een aantal situaties waarin mensen / direct betrokkenen een appel hebben gedaan op mij, dat ik zelfs op bezoek kom ook, om daar van dichtbij te bekijken hoe de situatie is.

De **voorzitter**: Van den Berg, interruptie.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.** Zeer verheugd dat te horen, want het is een heel ander verhaal dan bij de N279-noord in ieder geval, waar nogal wat gedoe was. Dus de provincie leert kennelijk. Daarmee kunnen wij de motie intrekken. Uiteraard komen we er wel op terug als we andere signalen krijgen uit het veld, maar daarvoor dank. Mijn uitnodiging in de casus van de heer Smulders die staat nog wel, want dat is echt een heel vervelende situatie. Ik denk dat we daar het netjes moeten afhandelen.

De **voorzitter**: Motie 1 is ingetrokken en maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen. Mevrouw De Hoon, interruptie.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Wij hebben ook contact gehad met de afdeling en inderdaad: men is positief over het instrument en we hopen daar een goede uitwerking van. Kunt u aanvullend op wat u net vertelde ons nog wel meegeven, omdat de inspraakmomenten gebundeld zijn, er dus minder zullen zijn, intensiever zijn, dat die onder geen enkel beding binnen een reces zullen gaan vallen? Kunt u dat toezeggen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Wanneer begint ons reces? Volgens mij hebben wij de inspraak precies zo uitgelijnd dat we, pin me er niet op vast, maar volgens mij 6 juli, of ... van die zes weken misschien net de eerste week nog van het reces, als je deze vakanties meerekent, halverwege volgens mij dat de inspraak sluit, maar daarom heb ik volgende week het dossier in GS, zodat we na de inspraakprocedure starten, zodat die precies net wel / net niet voor het reces, maar ik ken de data niet precies uit mijn hoofd, afloopt. Maar het is niet zo dat van half juli tot eind augustus de inspraak is. Het zit juist helemaal ervoor.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank je wel.

De **voorzitter**: Oké, daarmee heeft de gedeputeerde in eerste termijn geantwoord. Is er behoefte aan een tweede termijn? Ik meen te bespeuren dat dat niet het geval is, dan sluit ik de beraadslagingen en gaan wij over tot de stemmingen.

Stemming **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voorzitter. Ik heb behoefte aan een moment van schorsing. Twee minuten.

De **voorzitter**: Ja, ik schors de vergadering vijf minuutjes, dan komen we daarna terug voor de stemmingen.

Schorsing (18.05-18.10 uur).

De **voorzitter**: De vergadering is heropend. Geachte collegae, ik wil graag uw aandacht, en geconcentreerde aandacht als het kan, voor de stemmingen.

26/18 Ontwerpbesluit Notulen van de PS-vergadering 23 februari 2018

De **voorzitter**: Allereerst wil ik vragen of iemand van u stemming wenst over stuknummer 26/18, dat betreft het Ontwerpbesluit Notulen PS-vergadering 23 februari 2018. Wenst iemand stemming? Nee, dan zijn ze aangenomen.

27/18 Ontwerpbesluit Notulen van de extra PS-vergadering 23 februari 2018

De **voorzitter**: Dan vraag ik hetzelfde bij stuknummer 27/18: Ontwerpbesluit Notulen extra PS-vergadering 23 februari. Wenst iemand stemming? Nee, dan zijn ze aangenomen en daarmee vastgesteld.

32/18 Ontwerpbesluit Lijst Ingekomen Stukken periode 8 maart 2018 tot en met 4 april 2018

De **voorzitter**: Dan stel ik aan de orde, stuknummer 32/18: Ontwerpbesluit Lijst Ingekomen Stukken 8 maart tot en met 4 april, de wijze van afdoening door de griffier voorgesteld. Wenst iemand stemming? Dat is niet het geval. Dan is dat conform aangenomen.

14/18 Statenvoorstel Jaarstukken 2017

De **voorzitter**: Dan gaan we nu stemmen over de vandaag voorliggende stukken. Dat zijn allereerst de jaarstukken. Allereerst het besluit zelve, u bekend onder stuknummer 14/18, hetgeen dit jaar een wat bijzondere connotatie heeft, 14/18, zou ik zeggen, als ik het zo lees, maar goed. De VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Smeets** (GL): Voor met stemverklaring. GroenLinks heeft grote moeite dat besluiten voor de begrotingswijzigingen zijn verpakt in het besluit om de jaarrekening vast te stellen. Wij gaan ervan uit dat bij de volgende perspectiefnota het bruto rekeningresultaat bekend is.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Het besluit is aangenomen, vastgesteld.

Dan breng ik in stemming de twee bij deze jaarstukken ingediende moties. Allereerst motie M2. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Voor met stemverklaring. Voorzitter. Wij erkennen het feit dat we eerst de jaarrekening zouden willen behandelen en dan de perspectiefnota, door eerst terug te kijken en dan vooruit, maar wij realiseren ons ook dat we voor een onmogelijke opgave staan als we het eerder moeten.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Smeets** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Ik breng dan in stemming motie onder stuknummer 3a, dus de gewijzigde versie. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Tegen met stemverklaring. Wat de VVD-fractie betreft is het vandaag de dag van de verantwoording.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen met stemverklaring. Geen behoefte aan nog een algemene beschouwing. We hebben al de burap, begroting, perspectiefnota en de jaarrekening.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor met een stemverklaring. Een sympathiek voorstel. We zouden het fijn vinden als er geen usual suspects aan bod komen, dat de beperking om honderd burgers toe te laten, kan worden geschrapt, en de beantwoording dient inderdaad door GS plaats te vinden.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen met stemverklaring. Wij vinden het idee sympathiek, maar hebben meer vertrouwen in het breed en actief delen van de verantwoordingsbrief, met de mogelijkheid om hierop te reageren.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen met dezelfde stemverklaring als de fracties van de VVD en de SP.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Smeets** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor met de stemverklaring dat wij het geen gehaktdag vinden.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen.

28/18 Statenvoorstel PIP N279 Veghel-Asten toepassen coördinatieregeling Wet ruimtelijke ordening

De **voorzitter**: Dan komen we nu bij de stemming over het ontwerpbesluit PIP N279, u bekend als stuknummer 28/18. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Maas** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Smeets** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Het voorstel is aangenomen.

Sluiting

De **voorzitter**: Dan zijn wij bij de sluiting van de vergadering. Ik dank u allen weer voor uw medewerking en inzet. De eerstvolgende Statendag is op 1 juni. Ik wil u verzoeken uw sprekerspasjes te deponeren in de opvangbus bij de bodetafel. En er is, zoals gebruikelijk, een klein drankje bij de Statenlounge voor ons allen.

De vergadering is gesloten. Prettig weekend.

De voorzitter sluit om 18.16 uur de vergadering.